

REGIONAALARENGU TOETUSEKS

TEOSTATAVUS-TASUVUSANALÜÜS

G. Suitsu majamuuseumi väljaarendamine

Tellijä: Võnnu Vallavalitsus
Teostaja: Allied Capital OÜ

Võnnu 2009

SISUKORD

Sissejuhatatus.....	4
1. Piirkonna ja objekti olemasoleva olukorra kirjeldus.....	5
1.1. Üldine ülevaade	5
1.1.1. Kavandatava G. Suitsu majamuuseumi asukoht.....	5
1.1.2. Rahvastik	6
1.1.3. Võnnu valla juhtimine ja eelarve.....	7
1.1.4. Infrastruktuur	8
1.1.5. Ettevõtlus ja tööhõiveinfo.....	8
1.2. Turismisektori ülevaade	10
1.2.1. Turismisektor Tartumaal	10
1.2.2. Turism Võnnu vallas ja selle lähipiirkonnas	12
2. Projekti tegevusmudel.....	15
2.1. Projekti ja objekti valiku alused ning põhjused.....	15
2.2. Ülevaade G. Suitsu majamuuseumi hoonest, sellega seotud objektidest ning G. Suitsu isikust.....	16
2.2.1. Ülevaade G. Suitsu majamuuseumi hoonest ja sellega seotud objektidest	16
2.2.2. Ülevaade Võnnu valla ja Sõõro külakooliga seotud olulisematest isikutest	20
2.3. Projektiidee kirjeldus	21
2.4. Projekti tegevuskava.....	27
2.4.1. Projekti ettevalmistatuse tase.....	27
2.4.2. Projekti aja- ja tegevuskava, sh projekti juhtimine	29
2.4.3. Projekti tegevuste maksumus ja finantseerimine.....	34
2.5. Projektiga seonduva temaatika käsitletus arengulistes dokumentides	39
3. Võrdlusobjektide ülevaade	42
3.1. Turismi- ja külastusobjektid Võnnu vallas ja lähiregionis	42
3.2. Muuseumid/külastuskeskused Tartu maakonnas	45
3.3. Isikumuuseumid Tartumaal	50
4. Turundus	56
4.1. Turundustegevuste planeerimine Gustav Suitsu majamuuseumi puhul.....	56
4.2. Piirkonna turundustegevuse alused	56
4.3. Gustav Suitsu majamuuseumi turunduslikud eesmärgid.....	58
4.4. Gustav Suitsu majamuuseumi planeeritavad sihtgrupid.....	59
4.5. Turundustegevused ja turundusplaan	63
5. G. Suitsu majamuuseumi haldamine projekti jätkuperioodil.....	68
6. Projekti (jätku)perioodi finantsanalüüs	71
7. Avaliku sektori sekkumise vajadus ja projekti sotsiaalmajanduslik mõju.....	83

7.1.	Avaliku sektori sekkumise vajadus	83
7.2.	Projekti sotsiaalmajanduslik mõju ja selle mõõtmine	84
8.	Riskianalüüs.....	90
8.1.	Projekti SWOT analüüs	90
8.2.	Võimalikud riskid ja nende elimineerimine	94

Sissejuhatus

Käesoleva tasuvus- ja teostatavusanalüüsi koostamist toetavaks üldiseks eesmärgiks on suurendada Võnnu valla atraktiivsust läbi uue ja atraktiivse turismitraktsiooni rajamise. Üldisest eesmärgist tulenevaks otseseks eesmärgiks on **välja arendada G. Suitsu majamuuseum koos seda ümbritseva ajaloolise hoonestuse ja õuealaga**, nii et tekiks atraktiivne ja kultuurilis-ajaloolise taustaga turismitraktsioon, kus lisaks isikunäitusele G. Suitsu isikunäitusele oleks eksponeeritud ka piirkonna ajalugu ning küllastajatel osutuks võimalikuks tunnetada autentset 19. sajandi algupoole külakooli õhustikku. G. Suitsu majamuuseumi peamiseks atraktsiooniks ja tuumaks hakkab olema ajalooline Sõõro koolihoone, mida toetavad koolihoones asuma hakkav ekspositsioon ning koolihoonet ümbritsevad rajatised (suitsusaun, puukuur, kaev) koos kõrghaljastatud õuealaga.

Ajalooline Sõõro koolihoone, Võnnu valla territooriumil asuvad looduskaunid kohad ning valla ajaloolis-kultuuriline pärand omavad nii eraldi kui koosvõetuna olulist turismialast potentsiaali. Hinnates aga adekvaatselt Võnnu valla olemasolevate turismiobjektide konkurentsivõimet ja jätkusuutlikkust, siis kahjuks tuleb nentida, et olulisel osal on vastav potentsiaal jäänud vähemalt seniajani realiseerimata. Põhjuseid turismialase potentsiaali kasutamata jätmiseks on mitmeid, kuid nimetades neist olulisemad omavalitsuse seisukohast lähtuvalt, saab eeskätt välja tuua rahaliste vahendite nappuse ning läbimõeldud tegevuskava puudumise. Kuivõrd nimetatud põhjused liigituvad eelkõige nn tehniliste põhjuste alla, siis läbimõeldud tegutsemise korral on need edukalt ületatavad ning käesoleva teostatavus-tasuvusanalüüsi valmimise hetkeks ongi juba suuresti ületatud.

Käesolevas tasuvus- ja teostatavusanalüüsis antakse esmalt ülevaade piirkonna üldisest olukorrast ning demograafilistest, majanduslikest ja ka turismialastest näitajatest. Seejärel kirjutatakse lahti projekti tegevusmudel, mis sisaldab projekti valiku aluseid, objekti olemasolevat olukorda, projektiidee kirjeldust, projekti tegevuskava ning jätkuperioodil teostatavate tegevuste kirjeldust. Olulisel kohal on tasuvus- ja teostatavusanalüüsis ka konkureerivate turismiobjektide analüüs ning turundusplaan valminud külustuskompleksi edukaks turundamiseks. Samuti on eraldi koostatud prognoosid projekti rahavoogude hindamiseks ja projekti majandusliku jätkusuutlikkuse analüüsimiseks. Käesoleva arengudokumendi eelviimane osa keskendub avaliku sektori sekkumise vajadusele projekti elluviimisel ja projekti sotsiaalmajandusliku mõju analüüsimisele. Tasuvus- ja teostatavusanalüüsi lõpetab riskianalüüs, kus leiavad käsitlemist projektiga seotud riskid ja nende elimineerimise võimalused.

G. Suitsu majamuuseumi väljaarendamise teostatavus-tasuvusanalüüs koostati Võnnu vallavalitsuse töötajate ja Allied Capital OÜ (First Project) konsultantide koostöös. Arengudokumendi valmimist toetas Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus.

1. Piirkonna ja objekti olemasoleva olukorra kirjeldus

1.1. Üldine ülevaade

1.1.1. Kavandatava G. Suitsu majamuuseumi asukoht

Kavandatav G. Suitsu majamuuseum asub Võnnu külas, Võnnu vallas Tartumaal. Võnnu vald paikneb Tartumaa idaosas, jäädes Tartu linnast samuti idapoole. Omavalitsus piirneb põhjast Mäksa vallaga, lõunast Ahja, Vastse-Kuuste ja Mooste valdadega (Põlvamaa omavalitsused), läänest Haaslava vallaga ning idast Meeksi vallaga. Valla üldpindala on kokku 229 km².

Joonis 1: Tartumaa haldusjaotus (Allikas: Maa-ameti kaardiserver (www.maaamet.ee)).

Võnnu alevik asub maakonnakeskusest Tartust 28 km kaugusel ning Tallinnast 215 km kaugusel. **Võnnu valda läbib** Tartu-Räpina riigimaantee ning Hammaste-Mehikoorma riigitee.

Geograafiliselt paikneb Võnnu vald Peipsi madaliku lääneserval, Kagu- Eesti lavamaal, mille aluspõhja moodustavad savist ja aleuriidist vahekihtidega liivakivid. Pinnakatte moodustavad kerge saviliivmoreen liivakiviga ja savimuldadega. Pinnakatte paksus on keskmiselt 2 -5 m ja minimaalne 1 m (**allikas:** www.vonnu.ee).

Võnnu valla territooriumist haarab enda alla olulise osa **Emajõe Suursoo kaitseala** (60,3 km²), mis on pindala poolest suuruselt viies Eesti soostik ning ühtlasi Eesti suurim deltasooistik. Emajõe-Suursoo olulisimaks väärtuseks on märgade elupaikade suur

inimeseni. 2008. aastal elas Võnnu valla andmetel valla territooriumil 1 138 elanikku, 2009. aasta alguseks oli vastav arv kahanenud juba 1 124-ni. Samas kompenseerib rahvastiku ametlikku vähenemist see, et omavalitsuse territooriumil elab palju inimesi, kes pole ennast valla elanikuks registreerinud. Sarnaselt teiste maapiirkondadega, väheneb ka Võnnu vallas pidevalt kuni 18 aastaste elanike osakaal. Kui 2000. aastal moodustasid kuni 18 aastased veel 26,8% kõikidest valla elanikest, siis 2009. aastaks oli nende osakaal langenud juba 20,2%-ni.

1.1.3. Võnnu valla juhtimine ja eelarve

Võnnu valda juhib viieliikmeline vallavalitsus, mis koosneb vallavanemast, vallavanema asetäitjast, maanõunikust, ehitusnõunikust ja sotsiaalnõunikust. Kokku töötab vallavalitsuses 10 inimest. Võnnu vallavolikokku kuulub 11 liiget. Vallavolikogu liikmete põhiselt on moodustatud avaliku korra- ja õiguskaitse-, finants-, haridus- ja kultuuri-, maa- ja majandus-, sotsiaal- ja revisjonikomisjonid.

Võnnu valla eelarve mahuks 2009. aastal on 23,6 mln krooni, millest üldvalitsemiskulud (vallavalitsus ja -volikogu) moodustavad 2,3 mln krooni, majanduskulud (teede korrashoid, jäätmekäitlus, haljastus, tänavavalgustus jne) 1,6 mln krooni. Vabale ajale ja kultuurile on ette nähtud 7,3 mln krooni, millest suurima osa haarab Võnnu kultuurimaja põhivara soetus 5,2 mln krooni eest. Omavalitsuse hariduskulud moodustavad kokku 8,2 mln krooni ning sotsiaalteenustele on suunatud 1,4 mln krooni.

Võnnu vald ei ole planeerinud 2009. aastal võtta täiendavaid laene, kuid samas on eelarves ette nähtud kohustuste vähenemine 550 tuhande krooni ulatuses. Laenujäägi suuruseks on 14.07.2009 seisuga kokku 5,4 mln krooni.

Arvestades Võnnu valla eelarvet ja olemasolevaid kohustusi, on omavalitsuse laenumahu maksimaalseks võimalikuks suuruseks kuni 14,16 mln krooni, mis tähendab, et Võnnu vald saaks vajadusel erinevate investeringute teostamiseks kaasata kuni 8,76 mln krooni.

Omavalitsuse suurimaks tuluallikaks on üksikisiku tulumaks, mille laekumiseks on 2009. aastal planeeritud 6 mln krooni. 2008. aastal kujunes tulumaksu suuruseks 6,56 mln krooni (allikas: www.emta.ee). Olulisel kohal on eelarves veel ka maamaks (950 000 kr), haridusasutuste (lasteaiad ja keskkool) poolt teenitav tulu (2,1 mln krooni) ning tasandusfondi poolsed toetused (7,3 mln krooni) (allikas: Võnnu valla 2009.a eelarve www.vonnu.ee).

Kuivõrd üleriigiline majanduslangus on paratamatult mõjutanud ka Võnnu valla elanike sissetulekuid, siis ei ole välistatud veel täiendavate negatiivsete lisaeelarvete koostamine 2009. aasta jooksul. Alust seda arvata annab Maksu- ja Tolliameti analüüs omavalitsuste tulumaksu laekumise kohta 2008. ja 2009. aastal. Selle järgi on 01.07.2009. a seisuga Võnnu vallas tulumaksu laekumine vähenenud 3,2 mln kroonilt 2,9 mln kroonini (allikas: www.emta.ee). Tartumaal on keskmiselt tulumaksu laekumine vähenenud 8% võrra ning tulumaksu keskmine suurus inimese kohta on maakonnas 2009. a esimese kuue kuu kohta 3808 krooni, mis jääb alla vabariigi keskmisele (3815 kr) (allikas: www.emta.ee).

Viimaste aastate suurimad investeeringud on Võnnu vallas olnud seotud Võnnu keskkoolihoone, lasteaia ning kultuurimaja hoonete rekonstrueerimisega. Töid on rahastatud Hasartmängumaksu regionaalinvesteeringute programmist ja üleriigilisest KOIT-programmist. Samuti remonditi 2008. aastal Keskkonnainvesteeringute keskuse toetusvahendite abil Võnnu aleviku pumbamaja. Lisaks eraldas Muinsuskaitseamet 2008. aastal 100 000 krooni ajaloolise Sooro külakooli hoone restaureerimiseks. Kokku on omavalitsus aastatel 2006-2008 **kaasanud kohaliku elu arendamiseks välisvahendeid** üle 3 mln krooni.

1.1.4. Infastruktuur

Võnnu vallas on head ühenduste nii maakonnakeskuse Tartuga kui ka naaberomavalitsustega. Valla territooriumile jääb ca 60 km ulatuse riigimaanteed, mille haldamine on Tartu Teedevalitsus ülesandeks. Valda läbib Tartu- Räpina riigimaantee ning Hammaste- Mehikoorma riigitee. Kohalikke teid on kokku 50 km. Avalikult kasutatavaid teid haldab Võnnu vallavalitsus.

Ühistransport on minimaalsel tasemel rahuldav ning omavalitsuse poolt on korraldatud koolilaste igapäevane transport. **Bussiühendus** maakonnakeskuse Tartuga on igapäevaselt tagatud, kuid selle liiklustihedus ning busside väljumis- ja saabumisajad ei rahulda kõiki valla elanikke.

Ühisveevärgi- ja kanalisatsioonisüsteem on olemas Võnnu alevikus, kuid see vajab uuendamist. Võnnu alevikus tegutseb aastast 1992 majandusühistu Toruorel, kelle ülesandeks on Võnnu keskasula sooja- ja veemajanduse korraldamine.

Kogu Võnnu valla territoorium on kaetud **mobiilsidega**. **Interneti** teenust pakuvad Kernel, Starman ja Linking. Samuti on võimalus liituda Eesti Energia KÕU paketiga.

1.1.5. Ettevõtlus ja tööhõiveinfo

Tartumaa

Tartumaal oli seisuga 01.07.2009. registreeritud kokku 12 647 äriühingut. Nendest valdav osa olid osäühingud (9 898). Samuti oli populaarseteks ettevõtlusvormideks füüsilisest isikust ettevõtja (2 053) ja aktsiaselts (519) (allikas: Registrate ja infosüsteemide keskus www.rik.ee). Võrreldes aastataguse seisuga on maakonnas tegutsevate äriühingute arv tõusnud pea tuhande võrra. 30 võrra on vähenenud aktsiaseltside arv ja 600 võrra suurenenud osäühingute hulk. Hinnanguliselt võib 2009. aastal vähesel määral suureneada FIEde ja osäühingute arv põhjusel, et majandulangusega seonduvalt on paljud inimesed koondatud või tööga mitte hõivatud ning tänu aktiivsetele tööturumeetmetele alustatakse eraettevõtlusega.

Tartumaa ettevõtlus tervikuna on koondunud põhiliselt Tartu linna, selle lähiümbrusesse ning Elva linna. Maakonnas on mitmekülgset arenenud ettevõtlus, mis on seotud paljude tegevusaladega. Maakonna suurimaks ettevõtteks (üle 560 töötaja) olev AS Hanza Tarkon tegeleb elektroonika ja aparaatide tootmisega. Sama tegevusalaga on seotud ka Elva piirkonna olulisem ettevõtte AS Enics. Lisaks tegutsevad maakonnas suured toiduainete ja jookide tootmisega seotud ettevõtted (AS A. Le Coq, AS Valio, AS Pere Leib Tootmine jt), arenenud on rõiva- (AS Sangar, AS Ilves- Extra) ja puidutööstus (AS Vara Saeveski, AS RPM, AS Palmako). Tartu ja Luunja valdades

tegutsevad AS Ecoprint ja OÜ Greif ning Tartus paiknev AS Kroonpress on üle-eestiliselt tuntud trükiteenuste osutamisega.

Tartu linnas on viimastel aastatel võimsalt arenenud IT-sektor. Näiteks on rahvusvaheliselt online mängude loomisega tegelev Playtech Estonia OÜ suurendanud oma töötajate arvu 263lt inimeselt 2006. aastal 335 inimesi 2008. aastal (allikas: Tartu linna ettevõtlusstatistika 2008 www.tartu.ee/data/Ettevotlus%202008.doc). Tartu linna ettevõtlusstatistika põhjal võib välja tuua, et 2008. aastal registreeriti maakonnakeskuses kõige rohkem teaduse- ja arendustegevusega seotud ettevõtmisi, millele järgnesid hulgi- ja jaekaubandusettevõtted ning kinnisvaraarendusega seotud ettevõtted (allikas: Tartu linna ettevõtlusstatistika 2008 www.tartu.ee/data/Ettevotlus%202008.doc). Tartu maakonna kohta tervikuna pole analüüsi teostatud.

Seisuga 01.07.2009 oli Tartumaal kokku **73 100 tööealist elanikku** vanuses 16-pensioniiiga, nendest **5 984 inimest olid töötud** (allikas: www.tootukassa.ee). Tartumaa keskmine brutopalk oli 2008. aastal 12 675 krooni, mis jäi alla Eesti keskmisele (12 912 krooni) (allikas: www.stat.ee).

Võnnu vald

Võnnu vallas oli seisuga 01.01.2009 registreeritud **61 äriühingut**, millest 36 olid osäühingud, 22 FIE'd, 2 aktsiaseltsid ning 1 tulundusühistu. Võrreldes vastavaid arve varasemate aastatega, siis alates 2006. aastast on valda lisandunud kolm äriühingut. Kasvu on põhjustanud eeskätt osäühingute arvu suurenemine.

Võnnu valla territooriumil paiknevad ettevõtted tegelevad peamiselt puidutöötlemise, põllumajandustootmise, kaubanduse ja teenindusega. Suurimad puiduettevõtted on OÜ Ökoehitus (Eesti suurim koostatavate palkmajade tehas), OÜ Rändaja (mööblifirmade allhanked) ja AS Avi Puutöökoda (mööblitootmine). Põllumajandusvaldkonnas on kanda kinnitanud OÜ Rõngassaba (seakasvatus) ja AS Hareto põld (teraviljakasvatus). Teenindusega on seotud OÜ Kallike, FIE Eve Rässa (iluteenused) ning toitlustusega OÜ Maur Catering. Vallas osutab kommunaalteenuseid MTÜ Toruorel ja meditsiiniteenuste osutamisega tegelevad SA Võnnu Haigla, OÜ Võnnu apteek ja FIE Heima Adusoni Perearsti kabinet.

Valla suurimad tööandjad on kohalik omavalitsus ning puidutöötlemisega tegelevad ettevõtted. Ametlikult oli Võnnu vallas seisuga 31.07.2009 60 töötut. Töötute hulk on võrreldes 2009. aasta algusega suurenenud 16 inimese võrra (allikas: www.tootukassa.ee). Paljud tööealised elanikud käivad tööle väljaspool omavalitsuse territooriumit. Suuremateks töörande sihtkohtadeks on maakonnakeskus Tartu linn ning Ahja piirkond Põlvamaal.

Enamus valla ettevõtetest paikneb Tartu-Räpina maantee läheduses ja Võnnu aleviku ümbruses. Põllumajandusettevõtted tegutsevad Lääniste piirkonnas. Statsionaarsed kaubandus- ja teenindusettevõtted paiknevad Võnnu alevikus.

1.2. Turismisektori ülevaade

1.2.1. Turismisektor Tartumaal

Tartu maakonna **turismisektori eestvedajaks** on maakonna keskel asetsev ligemale 100 000 elanikuga Tartu linn, mis on ühtlasi ka kogu Lõuna-Eesti peamiseks tõmbekeskuseks. Tänu heas korras olevale infrastruktuurile, teenindus- ja majutusasutuste, regulaarselt toimuvatele kultuuri- ja spordisündmustele ja heale marketingitööle on Tartu kujunenud sise- ja välituristide peamiseks sihtkohaks Eesti lõunapoolses osas.

Põhiosa ehk 44% Tartu väliskülastajatest olid möödunud aastal soomlased, kelle osakaal väliskülastajate hulgas on muidu aasta-aastalt vähenenud, kuid aastal 2008. aastal tõusis Soome turistide arv ning ületas 2005. aasta numbreid (2008.aastal majutati Tartus üle 28 000 soomlase). Teisena järgnevad sakslased, hoides oma osa aastate lõikes stabiilsena. Kiirelt on kasvanud lähinaabrite lätlaste (2008. aastal kasvas 29%) ja venelaste külastused, kuigi absoluutarvudes jääb nende külastatavus kordades alla soomlastele (allikas: SA Tartumaa Turism).

OÜ Geomedia poolt 2008. aastal läbi viidud uuringu „**Tartu suvekülastaja 2008**“ kohaselt pärinevad peamised Tartu linna külastajad Eestist, Soomest, Saksamaalt, Lätist ja Rootsist. Üle poole küsitletutest viibisid Tartus esimest korda ja veerand neist rohkem kui viiendat korda (eeskätt siseturistid). Sisekülastaja liikumiskäitumist iseloomustas suhteliselt tugev Tartu-kesksus. Küsitletud siseturistidest 76,6% nimetas oma reisi sihiks just Tartu linna. Välituristid seevastu vaatasid Eestit tervikuna – 41,6% külastas eelkõige Eestit, otseselt Tartut külastas 23,3% vastanutest (allikas: www.visittartu.com). Tartu maakonna kohta pole eraldi uuringuid teostatud.

Seisuga 01.07.2009 oli Tartu linnas registreeritud kokku 41 **majutuskohta** kokku 1 908 **voodikohaga**. Maakonnas on voodikohti 2 878, mis jagunevad 64 majutust pakkuva ettevõtte vahel. Tubade täituvus on 2009.a I poolaastal maakonnakeskuses tõusnud 31-lt protsendilt jaanuaris 48 protsendini mais. Samal perioodil on Tartu maakonnas tubade täituvus olnud 25- 41% (allikas: www.stat.ee). Kokku peatus Tartu majutusasutustes 2008. aastal 151 096 turisti, mis oli 14% enam kui 2007.aastal. Tartu maakonnas majutatute arvuks jäi möödunud aastal 172 800 inimest, mis ületas samuti 2007. aasta tulemusi (152 097 inimest) (allikas: www.stat.ee).

Tabel 1. Tartu ja Tartumaa külastajad 2008 ja 2009 (6 kuud)

Riik	Tartu 2008	Tartu 2009 (6 kuud)	Tartumaa 2008	Tartumaa 2009 (6 kuud)
Eesti	82 230	28 378	98 664	33 749
Soome	28 893	9 807	31 740	10 917
Saksamaa	9 093	1 143	9 356	1 181
Läti	5 059	1 790	5 680	2 036

Tartu peamised vaatamisväärsused on eelkõige seotud linna pika ajalooa. Peamiselt tutvustatakse külastajatele Tartu vanalinna, Raekoja platsi ja raekoda ning olulisel kohal on erinevad Tartu Ülikooliga seotud hooned – tähetorn, botaanikaaed, vana anatoomikum ja toomkiriku varemed Toomemäel ning ülikooli peahoone vanalinnas. Suvisel ajal saavad huvilised sõita jõelaevaga Emajõel.

Tartu linn on tihtipeale alguspunktiks ka tutvumisel **teiste Tartumaa piirkondadega**. Enim on külastajate tähelepanu pööratud Peipsiääre piirkonnale (eelkõige Emajõe põhjapoolsel alal), mis meelitab eksootiliste vanausuliste ja nende elu- ja kultuuripärandiga ning seal läheduses asuva Alatskivi lossiga. Tartumaa lääneosa meelitab uudistajaid Eesti suurima siseveekogu – Võrtsjärvega. Rannu vallas tegutsevad Võrtsjärve järvemuseum ja Võrtsjärve külastuskeskus ongi loodud just paikkonna turismialaseks arendamiseks. Nõo vallas paikneb Tõravere observatoorium ja üheks Tartumaa päriliks peetav Luke mõisapark. **Lähedalasuv Elva** on kuulsust kogunud loodus- ja sporditurismiga. Linna ajaloolises jaamahoones paikneb matka- ja külastuskeskus, kust leiab kõik vajaliku aktiivse vaba aja veetmiseks Lääne- ja Lõuna-Tartumaal.

Tartu maakonnas on tegutsemas üle **20 muuseumi**. Neist suurimad on kindlasti Põllumajandusmuuseum Ülenurme vallas, Lennundusmuuseum Haaslava vallas, Eesti Rahva Muuseum ning Tartu Linnamuuseumi ja Tartu Ülikooli muuseumid Tartus. Lähiaastatel täieneb Tartu maakond mitmete **uute külastusobjektidega**. 2009. aasta suvel alustati Tartu kesklinnas Teaduskeskuse AHHA uue näitusehoone rajamist. Samuti uuendatakse Tartus põhjalikult tähetorni ning kujundatakse hoonest välja atraktiivne külastuskeskus. Tartu Raadi linnaosas loodetakse juba järgmisel aastal alustada Eesti Rahva Muuseumi uue külastuskompleksi rajamist. Tartu valla eestvedamisel on alustatud Saadjärve äärde Jääaja muuseumi ehitamist, eesmärgiga pakkuda huvilistele võimalust tutvuda piirkonna loodusliku ajaloo.

Mainimata ei saa jätta Ülenurme valda rajatavat Uhti kõrtsi käsitöö- ja kultuurikeskust ning Lennundusmuuseumi laiendustöid. Samuti saab „uue hingamise“ Alatskivi loss. Aktiivse tegevusega külastuskeskust planeerib ka MTÜ Emajõe Lodjakoda, mis on kuulsust võitnud ajalooliste veesõidukite taastamisega. Kõiki eelpool nimetatud objekte ja tegevusi rahastatakse Euroopa Liidu struktuurifondide abil.

Samuti on Tartumaa **looduslikult mitmepalgeline**. Maakonnas on esindatud peaaegu kõik maastikutüübid, mida Eestis leida: Peipsiäärsed ja Võrtsjärve nõo soised madalikud, Otepää kõrgustik ja Vooremaa, Kagu-Eesti lavamaa tasandikud ja ürgorud. Suurima osa Tartumaast moodustab siiski Kagu-Eesti lavamaa. See on suhteliselt tasane lainjas ala, mida liigestavad rohked ürgorud. Maakonna külastajad on võimalus avastada maalilisi soomaastikke või ürgmeti maakonna kaitsealadel (12% maakonna territooriumist). **Looduse õpperajad** tutvustavad huvitavaid kooslusi ja kauneid vaateid- neid on rajatud nii Elva piirkonda (SA Vapramäe-Vellavere-Vitipalu), Alam-Pedja looduskaitsealale, Emajõe Suursoosse kui ka paljudesse teistesse kohtadesse maakonnas.

Tartumaa veekogud kuuluvad Peipsi-Pihkva järve vesikonda, mis on Eesti suurim. Tartu maakonnas on üle 400 vooluveekogu ja 99 looduslikku ning pais- või tehiskärve. Tartumaa läänepiir ulatub Peipsi järveni, mis oma 3 555 km² pindalaga on Euroopa looduslike järvede hulgas suuruselt viies. Peipsi on oluline kalajärv ning ka mõnus puhkuse veetmise paik oma liivarandade, paadisadamate ja kaunite looduspaikadega. Tartumaa suuruselt teine järv – Võrtsjärv on samuti kalarikas järv ning meeldiv puhkukoht. Järvi ühendab läbi kogu maakonna voolav ja ainsana Eestis täies ulatuses laevatatav Suur-Emajõgi.

Ühendusvõimalusi Tartu ja Tartumaaga võib pidada heaks. Maakonda läbivad mitmed sise- ja välismaiselt olulised magistraalteed (Tallinn-Tartu-Luhamaa, Tartu-Räpina,

Jõhvi-Tartu-Valga, Tartu-Viljandi, Tartu-Jõgeva). Turismialaselt võib pidada olulisemaks **Via Hanseatica arengukoridori**, mis ühendab omavahel Venemaal asuvat Peterburit Saksamaal asuva Lübecki-Hamburgiga. Eesti piires baseerub Via Hanseatica arengukoridor Valga-Tartu-Narva maanteel, mis ei läbi Võnnu valda. Omavalitsust läbib aga Tartu-Räpina maantee, mis on üheks olulisemaks ühenduslüliks Eesti ja Loode-Venemaa vahel (Pihkva regiooni). Venemaa suunalist arendustööd teostab ka Tartumaa omavalitsuste poolt loodud SA Emajõe Jõeriik, mille üheks eesmärgiks võib pidada ka **regulaarse laevaiühenduse** sisseadmist Tartu ja Pihkva vahel. Senimaani on kõik sellesuunalised plaanid läbi kukkunud – peamiseks põhjuseks võib pidada naaberriigi tahet (tahtmatust) viisa- ja tollirežiimide lihtsustamisel.

Alates 2009. aasta juulist on Tartul regulaarne **lennuühendus** suuremate keskustega lähivälismaal. Lisaks Air Baltic liinilendudele Tartu- Riia võib alates augustist lennata neli korda nädalas ka Stockholm. Lisaks planeeritakse regulaarse **rongiühenduse** taastamist liinil Tallinn- Tartu-Riia, mis avardab turistide võimalusi Tartumaa külastamiseks.

Tartu linna ja maakonna **turismialast tööd koordineerib** SA Tartumaa Turism, mille suurimad projektid on seotud piirkonna turismialase maine kujundamise ja tutvustamisega. Iga-aastaselt on edukalt maakonda tutvustatud Venemaal, Soomes ja Baltikumis. Lisaks tutvustatakse Tartu tegemisi ka siseriiklikult. Edukalt on käima läinud konverentsiturismi propageerimine tänu uutele majutus- ja konverentsikeskustele (näiteks Dorpat hotell ja konverentsikeskus ja Athena konverentsikeskus).

1.2.2. Turism Võnnu vallas ja selle lähipiirkonnas

Võnnu vald

Hetkeseisuga **iseloostab Võnnu valda erinevate suuremate ja aktiivses kasutuses olevate turismiobjektide** puudumine. Lähimavalitsustest leiab seevastu mitmeid külastuskeskusi, milledest tähtsamad on Lennundusmuuseum Haaslava vallas ja Mooste mõisakompleks Põlvamaal. Looduskeskkonnast rääkides ei saa mainimata jätta Peipsi järve, Järvelja metsamassiivi, Emajõe suursood ja Põlvamaa looduskauneid paikasid. Loodava Gustav Suitsu majamuuseumiga sarnases turismisegmendis on tegutsemas Ahja vallas paiknev Fr. Tuglase muuseum.

Võnnu valla vaatamisväärsustega tutvumiseks on loodud **kolm erinevat matkarada** (Lääniste, Võnnu ja Kurista). Need ühendavad tervikuks erinevaid kohaliku tähtsusega loodus- ajaloo- ja kultuuriobjekte, millest eraldi võib välja tuua muinasajast pärinevaid matmispaikasid, endiseid kooli- ja seltsimaju, mägesid, veekogusid ja „legendidega“ puid ning kive. Matkarajad on tähistatud vaid osaliselt, mistõttu ei leia need tervikuna eraldi aktiivset kasutamist.

Lääniste külas, Ahja jõe kaldal väljaarendatud **sildumisala** annab Võnnu vallale võimaluse välja arendada veeturismiga seonduvat. Jõgi ise on ühenduses Suur-Emajõega ning läbi selle ka Peipsi järve, Võrtsjärve ja Narva jõega. Hetkel on sildumisala leidnud veel vähest kasutamist, kuid tänu korras infrastruktuurile on loodud eeldused külastajate arvu suurendamiseks lähiaastatel. Küla läheduses asub Lääniste linnamägi, mis meenutab väliselt Kalevipoja sängi. Tõenäoliselt võeti soodsas asukohas (Ahja jõe kaldal, soo ääres) paiknev 10 m kõrgune mägi kasutusse keskmisel rauaajal (5. sajandi II pool- 8. sajandi lõpp) 19. sajandil kasutasid kohalikud vene rahvusest

elanikud mäge kalmistuna, kuid on andmeid, et varasemalt on seal olnud ka eestlaste külakalmistu (**allikas:** www.hot.ee/laaniste1).

Omavalitsuse tuntumaiks vaatamisväärsuseks on Võnnus asuv 13.sajandist pärinev kirik, mis on sõdade jooksul korduvalt saanud kannatada. Kiriku sees väärib märkimist 1813. aastast pärinev monument, mille laskis üles seada kohalik mõisnik Borodino lahingu mälestuseks. See on üks kümnest Eestis 1812. a sõjasündmusi meenutavast kunstimälestisest. Kirik on Eesti maakirikute hulgas mahult suurimaid. Kirikust paar kilomeetrit eemale jääb kalmistu, mis on rajatud 1773. aastal. Kalmistu keskel asub telliskividest ehitatud tornikujuline hauakamber, Kurista mõisaomaniku ja kahurväe ülemkindrali Alexander Guillemotte de Villebois' (surnud 1781) matmispaik.

Kurista küla piirkonnas paiknevad kaks **hästi säilinud mõisahoonet**. **Kurista mõis** rajati 17.sajandil ning aastatel 1743-1902 kuulus see Villebois`de suguvõsale, kelle kuulsamaks esindajaks oli Alexander Guillemotte de Villebois. Praeguseni on säilinud punastest tellistest mõisahoone, mis valmis 19.sajandi lõpus. **Issaku mõis** on ajalooliselt olnud Kurista mõisa kõrvalmõis, mille praeguseni säilinud peahoone valmis 1885.aastal. Aastatel 1921-1961 töötas mõisahoones Issaku algkool. Pärast kooli sulgemist sai hoonest Võnnu sovhoosi töötajate elamu. Mõlemad mõisad kuuluvad eravaldusesse (**allikas:** www.hot.ee/kuristakyla).

Võnnu valla on Eesti oludes tuntuks teinud Kaera-Jaani nimeline tants, mis kuulub kontratantsude hulka. Põhjusel, et tantsusammud on lihtsad ja kergesti omandatavad, on „Kaera-Jaanist“ kujunenud välja tänapäeva rahvatantsijate üks traditsioonilisemaid tantse. Alates 1999. aastast korraldatakse Võnnus regulaarselt võistutantsimist „Kaera-Jaani“ saatel. Võistlusel osalejate arv on aastate jooksul oluliselt kasvanud, küündides 2008. aastal 440 tantsijani.

Võnnu vallas puuduvad seisuga juuli 2009 erinevad **majutus- ja igapäevast toitlustusteenust pakkuvad ettevõtted** (erandiks on OÜ Maur Catering, mis pakub toitlustamisvõimalust ette tellimisel), samuti ei saa valla territooriumil tegeleda aktiivturismiga ning pole tasulisi harrastusteenuseid pakkuvaid ettevõtteid. Majutusteenust pakub suvisel ajal Võnnu keskkool ning valla poolt on rajatud Lääniste telkimisplats koos hädavajalikuga (paadisild, lõkkekoht, istepingid, kuivkäimla).

Lähimad **toitlustusasutused** asuvad Ahja külas Põlvamaal (15 km) ja Melliste külas Mäksa vallas (10 km). Lähimad majutusteenust pakkuvad ettevõtted paiknevad Luunja vallas (Kavastu hotell ja pansionaat „Loodus 30 km kaugusel), Mäksa vallas on võimalik puhata Indo puhkemajas, mis asub Melliste külas (10 km kaugusel Võnnust) ning Põlvamaal Vastse- Kuuste vallas paikneb Valgemetsa puhkekeskus (20 km) ja Mooste mõisakompleksi külalistemaja (25 km). Üldjuhul pakuvad majutusasutused ka toitlustusteenust, kuid on võimalik külastada ka Mellistes asuvat Käbitare kohvikut ja ettetellimisel Ahja külas paiknevat Järve kohvikut (15 km).

Omavalitsuse **turismialast informatsiooni haldab Võnnu teabekeskus**, mis edastab tasuta erapooletut ja pädevat teavet reisiteenuste, transpordi, majutuse, toitlustuse, kultuuriürituste ja muu vajaliku kohta piirkonnas. Keskus tegutseb ka internetipunktina.

Vaatamata turismimajanduse tagasihoidlikule hetkeolukorrale, on Võnnu vallas olemas head eeldused sellisuunalisele arengule – olemas on head ühendusteel, kaubandus- ja teenindusasutused ning lähipiirkonnas paiknevad mitmed turismiobjektid.

Võnnu valla lähipiirkond

Haaslava vallas paiknev Lennundusmuuseum tutvustab igakülgset Eesti ja maailma lennundust. Keskuse peahoone kolmel korrusel umbes 450 m² näitusepinnal eksponeeritakse nelisada kõrgekvaliteedilist lennukimudelit ning välisväljakutel on huvilistele välja pandud mitmed helikopterid, treeninglennukid, hävituslennukid ning reisilennukid.

Mooste mõisakompleks pakub huvilistele võimalust tutvuda ühe Eesti esinduslikuma mõisaansambliga. Erinevatesse mõisa abihoonetesse on valla eestvedamisel rajatud linakoda, külalistemaja ja puutöökoda. Kultuuri viljeletakse endises veskis asuvas veskiteatris ja valitsejamajas tegutsevas Mooste külalisstuudios.

Võnnu valla ja kogu lähipiirkonna eeliseks tuleb pidada **eripalgelist looduskeskkonda**. Euroopa suurimate järvede sekka kuuluv Peipsi koos Lämmi- ja Pihkva järvedega on suurimad turismipotentsiaali omavad loodusobjektid kogu Eestis. Järve lõunapoolne osa (millega on seotud ka Võnnu vald) ei ole turistide seas veel nii tuntud, kui Suur-Emajõest põhja poole jäävad alad. Piirkonna arengule aitab loodetavasti kaasa 2009.a suvel vette lastud parvlaev Koidula, mis teostab liinivedusid mandri ja Piirissaare vahel.

Meeksi vallas paiknevas Mehikoorma külas on alustatud arendustegevuste planeerimist kohaliku kalamuuseumi rajamiseks. Idee kohaselt peaks lähiaastatel Peipsi kaldal valmima käsitöö- ja külastuskeskus, kus tutvustatakse mitmekülgset Peipsi järve ning kultuuri ja rahvatraditsioone.

Meeksi ja Võnnu valdade piiril paiknev **Järvelja metsala** on aastakümneid olnud Eesti Maaülikooli katsejaamaks. Järvelja metskonnas asuvad Eesti kõrgeimad puud: 44,1 m kõrgune kuusk, 43,3 m kõrgune mänd ja samuti 38 m kõrgune kask. Kogu kaitseala suurus on 184 hektarit ning seal kaitstakse põlismetsakooslusi. Põlvamaal Ahja vallas paiknev Akste sipelgate looduskaitseala on pikka aega olnud nii teadlaste kui loodussõprade huviorbiidis põhjusel, et ligi 200 ha asub pea tuhatkond sipelgate, peamiselt laanekuklaste, pesakuhilat.

Emajõe-Suursoo, Järvelja metsad ja Peipsi järv koos Piirissaarega on Eesti ja lähivälismaa mastaapides olulised looduslikud vaatamisväärsused ja nendele põhitähelepanu pööramine võib suurendada ka keskkonnahuviliste sise-ja välituristide saabumist piirkonda. Lisaks on piirkonnal head ühendusteel maakonnakeskuse Tartu ja Loode-Venemaal asuva Pihkva linnaga. Kõik eelpool nimetatud on heaks eelduseks turismisektori arendamisel Võnnu vallas ja lähimavalitsustes.

2. Projekti tegevusmudel

2.1. Projekti ja objekti valiku alused ning põhjused

Ajalooline Sõõro koolihoone, Võnnu valla territooriumil asuvad looduskaunid kohad ning valla ajaloolis-kultuuriline pärand omavad nii eraldi kui koosvõetuna olulist turismialast potentsiaali. Hinnates aga adekvaatselt Võnnu valla olemasolevate turismiobjektide konkurentsivõimet ja jätkusuutlikust, siis kahjuks tuleb nentida, et olulises osas on vastav potentsiaal jäänud vähemalt seniajani realiseerimata. Põhjuseid turismialase potentsiaali kasutamata jätmiseks on mitmeid, kuid nimetades neist olulisemad omavalitsuse seisukohast lähtuvalt, saab eeskätt välja tuua rahaliste vahendite nappuse ning läbimõeldud tegevuskava puudumise. Kuivõrd nimetatud põhjused liigituvad eelkõige nn tehniliste põhjuste alla, siis läbimõeldud tegutsemise korral on need edukalt ületatavad ning käesoleva teostatavus-tasuvusanalüüsi valmimise hetkeks ongi juba suuresti ületatud.

Projekti “G. Suitsu majamuuseumi väljaarendamine” käivitamine on põhjustatud mitme teguri koostõust ning tuleneb ühelt poolt Võnnu valla vajadustest ja seatud pikaajalistest eesmärkidest ning teiselt poolt Võnnu vallas asuva G. Suitsuga seotud arhitektuurimälestiseks oleva Sõõro koolimaja ning sellega kaasnevate ajaloolis-kultuurilise tausta olemasolust.

Esmaseks projekti valikut determineerivaks teguriks on asjaolu, et Võnnu piirkonna näol on tegemist Eesti kultuuri- ja ajaloo seisukohast vägagi olulise kohaga, kust on võrsunud mitmed Eesti teadusesse ja kultuurilukku tähtsa panuse andnud isikud. Üheks Võnnu ajalooliseks kultuurikeskmeks on olnud Võnnu külakool, mis asutati arvatavasti juba 1736. Alates 1874. aastast hakati külakooli tasemel kooliharidust jagatama praeguse nimetuse all tuntud Sõõro koolis, kus viimased tunnid toimusid 1951. aastal. Hoolimata sellest, et nii Sõõro koolihoone kui koolihoone juures olnud rajatised on olulisemal määral saanud tunda aja laastavat mõju, siis ometi on säilinud vägagi palju ning enamus säilinust on ka taastamistväärne. Tänu EAS-i ja Muinsuskaitseameti toetusel tehtud investeeringutele on nüüdseks tehtud ära oluline osa töödest, mis on vajalikud Sõõro külakooli taastamiseks.

Teiseseks projekti ja objekti valikut determineerivaks põhjuseks on Võnnu Teabekeskuse algatusel 2007. aastal toimunud Võnnu vallas asuva ajaloolise Sõõro koolihoone tulevikku puudutav ümarlaud, kus osalesid Muinsuskaitseameti, Võnnu Vallavalitsuse, Võnnu Keskkooli õpetajate ja õpilaste, Võnnu Raamatukogu ja Peipsiveere Sihtasutuse esindajad. Ühine arvamus oli, et külakooli hoone tuleb restaureerida ning anda hoonele uus funktsioon – arendada välja G. Suitsu majamuuseum. Sõõro koolihoone ja seda ümbritsevate rajatiste restaureerimine ja uutes

funktsioonides kasutuselevõtmise vajadus on selgelt välja toodud ka Võnnu valla kehtivas arengukavas.

Arengukavas välja töötatud arengumudeli järgi on aastaks 2013 säilitatud ja eksponeeritud valla kultuuripärand – selle eesmärgi saavutamiseks on korraldatud Gustav Suitsu teemaline ümarlaud, käivitatud on uusi üritusi (kontsertturism) ja korraldatud ja eksponeeritud on muinsuskaitseobjektid. Lisaks strateegilisele tasandile on vastavad tegevused toodud ka igapäevasemale tasandile ning arengukava tegevuskavas aastateks 2007-2009 on ette nähtud G. Suitsu pärandi teemalise ümarlaua korraldamine ning Sõõro kooli restaureerimisprojekti koostamine. Samas tegevuskavas on muude vajaduste all välja toodud Suitsu koolimaja renoveerimine.

Eelnevalt esile tõstetud projekti ja objekti valikut toetavatele teguritele tuleb kaasnevate aspektidena arvestada lisaks kindlasti ka projekti teostamisega kaasnevate positiivsete sotsiaalmajanduslike mõjudega. (terviklik ülevaade sotsiaalmajanduslikest mõjudest ja nende kujunemisest on esitatud alapunktis 7.2).

Restaureeritud Sõõro koolihoone koos kaasnevate rajatistega hakkab toimima turismiobjektina nii otseses kui kaudses võtmes. Esiteks omab restaureeritud hoonestus koos taastatud õuealaga ning koolihoones asuva G. Suitsu ja Võnnu ajalugu tutvustava püsinäitusega eraldiseisvat külastusväärtust. Lisaks sellele võimaldab muuseumikompleks tekkida nn pehmetel turismiteenustel, mis loovad aluse muuseumikompleksi poolt pakutavate võimaluste vahendamisele lõppkasusaajatele (turistidele) ning mis on seeläbi reaalseks aluseks sotsiaalmajanduslike mõjude tekkimisele.

Olulisemateks sotsiaalmajanduslikeks mõjudeks, mis avalduvad peale G. Suitsu majamuuseumi käivitumist on piirkonda külastavate turistide arvu oluline kasv, suurenenud turistikülastuste arvuga kaasnev piirkonda ja piirkonna ettevõtjatele jäetava raha hulka, ning kohalike elanike ja omavalitsuse majandusliku ja sotsiaalmajandusliku olukorra paranemine. G. Suitsu majamuuseum loob samuti head eeldused piirkonna üldise tuntuse suurenemiseks, kuivõrd G. Suitsu majamuuseum ning seal korraldatavad üritused on väga heaks lähtealuseks kohaturunduslike tegevuste teostamiseks.

2.2. Ülevaade G. Suitsu majamuuseumi hoonest, sellega seotud objektidest ning G. Suitsu isikust

2.2.1. Ülevaade G. Suitsu majamuuseumi hoonest ja sellega seotud objektidest

Ajalooline Võnnu Sõõro¹ külakooli hoone paikneb Võnnu aleviku vahetus läheduses Terikeste külla viiva tee ääres. Koolihoone nimi pärineb kooli viimase koolmeistri Eduard Sõõro nimest, kuivõrd peale kooli sulgemist 1951. aastal jäi vana koolimaja Sõõrode perekonna kasutusse (Siin ja edaspidi on käesolevas alapunktis refereeritud

---

¹ Kuigi ajalooliselt on kasutusel kooli nimena Sõõro kool, siis käesoleva töö koostajatele teadmata põhjustel on ametlikes allikates kasutusele läinud Sooro kool, sh on vastav nimetus kasutusel ka Mart Siilivaski koostatud muinsuskaitse eritingimustes. Käesolevas töös on jäädud siiski ajaloolise nimetuse juurde.

Mart Siilivaski (Muinsuskaitseameti nõunik) poolt 2008. aastal koostatud Võnnu Sõõro külakooli hoone muinsuskaitse eritingimusi).

Koolihariduse andmise ajalugu Võnnus algas ametlikult 1736. aastal, kui asutati Võnnu kohalik külakool (samal ajal on teada, et Võnnu kihelkonna lapsed said esimesed aabitsad juba 1688. aastal). Algselt paiknes see restaureeritavast koolihoonest ida pool asunud endises vennastekoguduse palvemajas. 1860-ndatel aastatel muutus see aga kooli jaoks kitsaks ning 1873. a otsustas Võnnu kirikukonvent lasta ehitada **uue koolihoone**. 1874. a valminud uus endisest suurem ühe klassiruumi ja ühe koolmeistritoaga ehitus, oli tolle aja järgi moodne – väljast oli hoone vooderdatud laudadega ja kaetud ookriga, katusematerjalina kasutati mitmekordset laastukihti ning korsten oli lubjatud valgeks.

Koolihoone muinsuskaitsealased eritingimused koostanud Mart Siilivaski hinnangul juhinduti uue koolihoone ehitamisel tõenäoliselt Simuna köstri Wilhelm Normani poolt koostatud „Kolipiddamise raamatus“ antud juhistest, mille kohaselt pidi koolihoone, kus igapäevaselt käis 50 kuni 60 last koolis, olema 5x4 sülda (10,75m x 8,6 m) suur olema ja 10 jalga (ca 3 m) seest kõrge. Lisaks pidi koolikambril olema ahi ning koolmeistri toal nii ahi kui väike pliit. Sõõro koolimaja ja Normani soovitude vahe seisis selles, et koolihoonel jäeti ära keskne koda kahe väikese kambriga ja selle arvelt suurendati klassiruumi mõõtmeid. Kandeseina ärajätmine eeldas keerulist rippjalale toetuvat laekonstruksiooni.

1891. aastast säilinud kooli ankeedi põhjal on teada, et kooli tualett asus hoonest väljas, õues oli hea veega kaev. Lisaks koolimajale kuulus tol ajal hoonetekompleksi veel ait, saun ja tall. 1894. aastal tõusis päevakorda **koolimajale juurdeehituse tegemine**, kuna toonane koolmeister Daniel Lodi, kes oli perekonnainimene (3 last), vajab seetõttu suuremat elupinda. Samal aastal alustatigi koolimaja põhjapoolsele otsaküljele kolmetoalist koolmeistri korterit ehitama, kasutades selleks osaliselt vanast rehetarest pärinevat materjali. Koolihoone loodeküljel paiknev eeskoda ehitati samuti 1890-ndatel aastatel. Arvatavalt võib tegemist olla varasema eeskojaga, mis pärast kirdepoolse juurdeehituse tegemist tõsteti oma praegusele asukohale.

1921. aastal kuulusid koolihoone juurde tall-vankrikuur, ait õunapuuaias, õunaaed koos aiamaaga ja „velistemaja“ ees olev õu, mida kasutati kooli võimlemisplatsina. 1930-ndatel aastatel toimus mitmeid kooli vajadustest tingitud ümberehitusi, muuhulgas suurendati toona aknaavasid ja paigaldati uued aknad.

Koolihoone praegune välisilme ja ruumijaotus on säilinud 1890. aastatel toimunud ümberehituse järgsel kujul. Hoone on vaheseintega jagatud kaheksaks ruumiks. Koolikompleksi kõrvalhoonetest ja rajatistest on säilinud suitsusaun (hoone on lahti võetud ja ladustatud), puukuur, kaev, tiik, viljapuuaed ja põlshaljastus. Hävinenud on tall-vankrikuur ja õunapuuaias asunud ait.

Joonis 3. Vaade koolimajale idast 1933. aastal (Allikas: Muinsuskaitse eritingimused).

Praegusel hetkel on ajalooline koolihoone keskmise suurusega ühekorruseline poolkelpkatusega rõhtpalkehitis. Hoone osad on kaetud rõhtlaudvoodriga, kusjuures ehitise mõlemad ehitusjärgud on selgesti eristatavad erineva laudise ja kujunduselementidega. Hetkel on laudis vana, kulunud ja vajab osaliselt väljavahetamist. Hoone paikneb madalal, sideaineta laotud maakivivundamendil. Hoonel on säilinud ajalooline laastukatus, mis hilisemalt on kaetud ruberoidkattega. Maja aknad on kahe poolega ning topeltraamidega, ülaosas kolmeks või neljaks jaotatud aknad. Samuti on hoonel telliskorsten ja tellistest soemüür hoone keskteljel. Klassitoas on säilinud 1930. aastatest pärinev lihtpottahi, elutubades ümara kestaga raudahi ja 60-datest pärinev lihtpottahi.

Koolihoone seisund on pikemat aega olnud avariiline ja probleemid on tõenäoliselt süvenenud pärast ebakvaliteetse ruberoidkatuse paigaldamist 1980. aastatel. Tänu veekahjustustele on tekkinud ka soodne seis seenkahjustuste tekkimisele, mis avalduvad eelkõige vahelae- ja seinakonstruktsioonides, mistõttu on need kohati kaotanud kandevõime. Osaliselt on vahekonstruktsioonid sisse vajunud ja muutunud varisemisohtlikeks. Niiskuse tõttu on hoone alumine raiekord peaaegu kogu hoone perimeetril mädanikust kahjustatud ja vajab asendamist. Hoone vundament on madal ja laotud lahtistest põllukividest. Vundament on täies ulatuses lagunenu ja kohati pinnasesse mattunud.

Lisaks koolihoonele kuuluvad **koolikompleksi veel suitsusaun, puukuur, kaev ning kuivkäimla**. Neist suitsusaun on edasise lagunemise vältimiseks hetkele lahti võetud ning ladustatud olekus. Põhjus, et saun on olnud pikalt katteta, on tinginud hoone vahelagede sissevarisemise ning puitkonstruktsioonide tugeva kahjustumise. Samas on enam-vähem rahuldavas olukorras säilinud ristnurkühendusega rõhtpalkseinad. Endiselt seisab püsti puukuur, kuid ka see on tugevas hävimisohus. Puukuuri katus ja seinte laud-sõrestik-konstruktsioonid on ulatuslikult deformeerunud. Kuivõrd puukuuri näol

on kompleksi terviklikkuse seisukohast olulise hoonega (sh on puukuuri olemasolu tähtis kompleksi kaugvaadetes), siis on puukuur arvatud restaureeritavate objektide nimistusse. Korrastamist vajab veel ka massiivse pumbapalgi ja veepumbaga kaev, mis on samuti ajale alla andmas ning nii kaevuraketis kui kahjustatud pumbapalk vajavad restaureerimist. Täiesti on hävinenud kuivkäimla, mis tuleb ehitada uuesti.

Joonis 4: Sõõro külakool 2008.aastal (Allikas: www.muinas.ee).

Üheks oluliseks Sõõro külakooli **ajalooliselt väärtuslikuks** muutvaks teguriks on hoone seoses eesti rahvuskirjanduse suurkuju Gustav Suitsu lapsepõlve ja loominguga, samuti tema koolikaaslase, hiljem tunnustatud kunstniku ja raamatukujundaja Gustav Mootsega. Samuti on Võnnu koolmeistrite hulgas mitmeid nii Tartumaa kui Eesti kultuuriloos olulist rolli mänginud isikut. Läbi aegade on **Võnnu külakoolmeistriteks** olnud järgmised isikud:

- ✓ Gottlieb Lodi (koolmeister 1813-1840)
- ✓ Hindrek Koor (1840-1849)
- ✓ Märt Jakobson (1851-1857)
- ✓ Jaan Kerge (G.Mootse ja G. Suitsu vanaisa) (1849-1850, 1857-1866)
- ✓ Johan Kerge (eelmise poeg, G.Mootse ja G. Suitsu onu) (1859-1863)
- ✓ Hindrik Suits (G. Suitsu isa) (1865-1873, 1877-1887)
- ✓ Jaan Suits (G. Suitsu onu) (1873-1877, 1887-1892)
- ✓ Daniel Lodi (1892-1921)
- ✓ Eduard Sõõro (algkooliõpetaja 1930.-1940. aastatel)

2.2.2. Ülevaade Võnnu valla ja Sõõro külakooliga seotud olulisematest isikutest

Võnnu valla ja Sõõro koolimajaga seotud inimesed on mänginud olulist rolli nii Võnnu kui Eesti kultuuri arendamisel ja suunamisel. Võnnu valla kuulsaim kultuuriinimene on kahtlemata Gustav Suits, kuid ka paljud teised on jätnud Eesti kultuurilukku võrreldava jälje. Lisaks G. Suitsule on alljärgnevalt esitatud ülevaade veel Gustav Mootsest, Eduard Philipp Körberist, Juhan Zeigerist ja Jaan Rootslasest. Neist kõik, va Ed. Ph. Körber, olid Sõõro kooli kasvandikud ning nii G. Suitsu, G. Mootse kui ka Jaan Rootslase lähisugulased on kooliga tihedalt seotud olnud (esmise allikana alljärgnevalt esitatud ülevaate koostamisel on kasutatud Võnnu valla veebilehelt pärinevat infot).

Aastatel 1849-1850 oli Sõõro koolis koolmeistriks G. Suitsu emapoolne vanaisa Jaan Kerge, keda osalt abistas selles töös algul poeg Johan ja viimasel aastal väimees Hindrek Suits. G. Suitsu isa täitis koolmeistri kohuseid aastail 1866-1874. Viimasele järgnes G. Suitsu lell, hilisem kiriku kellamees Jaan Suits aastail 1874-1892 ja lõpuks ka tema õemees Daniel Lodi 1892-1922. Võnnu külakoolis on olnud koolmeistriks veel G. Mootse vanaisa Peeter Mootse (1850-1851)

Gustav Suits

Gustav Suits sündis 30. (vana kalendri järgi 18.) novembril 1883 Võnnu kihelkonnas Võnnu küla koolimaja rehetares. Lõpetanud 1904. aastal gümnaasiumi kuldmedaliga, asus ta samal aastal õppima Tartu ülikooli, kus käis vaid ühe semestri, mille järel siirdus ta Helsingi. Peamisteks õpiaineteks valis Suits üldise kirjandusajaloo ja esteetika, soome keele ja kirjanduse ning rahvaluule. Helsingi ülikooli lõpetas G. Suits filosoofiakandidaadi astmega 1910. aastal. Aastail 1921-1944 oli Gustav Suits Tartu Ülikooli eesti keele ja üldise kirjanduse õppejõud. Seejärel asus ta elama Rootsi, kus ka 23. mail 1956. aastal suri.

G. Suitsu esimene luuletus "Vesiroosid" ilmus aastal 1899 ajakirjas "Uus Aeg". Kokku ulatub G. Suitsu tööde loetelu üle tuhande nimetuse, sh on lisaks luulele avaldanud ta ka veel kaks esseekogu: "Sihid ja vaated" (1906) ja "Noor-Eesti nõlvakult" (1931) ning uurimusi eesti kirjandusloost (eeskätt Friedrich Reinhold Kreutzwaldist). Samuti oli G. Suits rühmituse Noor-Eesti vaimseid juhte ning nende omanimeliste almanahhide toimetaja. Noor-Eesti esimese almanahhi sissejuhatuses pärineb ka G. Suitsu paljutsiteeritud üleskutse: Olgem eestlased, aga saagem ka eurooplasteks!

G. Suitsu panust Eesti kultuurilukku ja loomingulist suurust ja tähtsust väljendab ilmselt kõige paremini A. H. Tammsaare ütlus “ **Kui Gustav Suits midagi muud poleks kirjutanud, kui oma “ Kerkokella”, ... siis ometi nimetaksin ma teda meie paremate, ei, kõige paremate seas.**”

Gustav Mootse

Gustav Mootse, Eesti vanema põlve kunstnik ja tunnustatud kunstiõpetaja sündis 27. juulil 1885. aastal Võnnu küla idaserval asunud Kristjani-Laane talus, kus veetis ka oma lapsepõlveaastad.

Kunstialase hariduse omandas ta Peterburis parun Stieglitzi kunstikoolis (1905 - 1909) ja prof. V. V. Mate`i ksülograafia-ateljees (1909 - 1912). Aastail 1926 - 1927 õppis

Gustav Mootse Leipzigi graafiliste kunstide akadeemias. Oma täiskasvanu eluteed läbivalt on G. Mootse töötanud joonistusõpetajana. Ilmekalt väljendab seda tema 50-sünnipäeva juubeliartikkel, kus G. Mootset nimetati oma aja Eesti paremaks joonistusõpetajaks. G. Mootse kuulsaimateks õpilasteks on kindlasti Hando Mugasto ja Romulus Tiitus.

G. Mootse loometee algas raamatuillustratsiooniga 20. sajandi algul ning G. Mootset peetaksegi üheks Eesti raamatuillustratsiooni rajajaks. Eelnevaga tihedalt seotuna on G. Mootse olnud ka üks Eesti viljakamaid, innukamaid eksliibrise viljelejaid. Samuti pärinevad temalt mitmed head lillemaalid ning akvarellid.

Eduard Philipp Körber

Ed. Ph. Körber sündis Toris pastori perekonnas 17. juunil 1770. aastal. 1796. aastal valiti ta isa surma järgselt isa asemele Võnnu koguduse pastoriks. Oma ameti kõrval pühendas ta end nii ajaloo kui looduse uurimisele, sh pärinevad sulest mitmed käsikirjalised tööd, mis sisaldavad Liivimaa linnade, losside ja kirikute ajalugu ning mille tekstiosale lisandus hulk hoolikalt viimistletud joonistusi ja plaane. Võnnu jaoks on oluline tema kirja pandud eestikeelne "Võnnu kihelkonna ajalugu". Vanemate Balti uurijate Hupeli ja Brotze kõrval peetakse Ed. Ph. Körberit üheks viljakaimaks koduloo uurijaks oma ajastul.

Ed. Ph. Körberi edumeelseid traditsioone jätkasid ka tema pojad, kes kõik on Võnnu kirikumõisas sündinud. Louis (Ludwig) oli aastail 1836-1846 Võnnus abiõpetajaks, sattus aga oma vabameelsete vaadete pärast mõisnike viha alla ning oli sunnitud pärast isa erruminekut Võnnust lahkuma. Ludwigi poeg Bernhard (1837-1915), sündinud samuti Võnnus, oli 1879-1895 Tartu ülikoolis meditsiiniprofessoriks ja rajas Tartusse kohtumediitsiini ja hügieeni instituudid. Ed. Ph. Körberi pojad Carl (1802-1883) ja Martin (1817-1893) olid mõlemad oma aja tuntud kirjamehed.

Juhan Zeiger

Juhan Zeiger sündis 27. augustil 1897. aastal Võnnu vallas Terikeste külas. Oma kirve eluaja jooksul on ta olnud nii Eesti rahvamuusika uurija, muusikaõpetaja, koori- ja orkestrijuh, folklorist ja helilooja. Juhan Zeigeri sulest on ilmunud monograafia "Eesti rahvaviisid" ning uurimus "Rahva muusikalise loomingu aluseid ja traditsioone". Ta tegutses samuti muusikaõpetajana, koori- ning orkestrijuhina, oli folklorist ja helilooja (eesti rahvalaulude töötluste "Viire takka", "Sõsarsaared", "Kui mind pulma kutsuti", "Küla mul ütleb", "Karjaselaul" jt).

Jaan Rootslane

Jaan Rootslane sündis 1874. aastal ning tema kodukohaks oli Võnnu küla lääneserval asuv Ala-Kilgi talu. Jaan Rootslase, Gustav Suitsu ja Gustav Mootse emad olid õed. Tuntud on ta eeskätt aktiivse rahvaluulekogujana ja rändraamatukaupmehena.

2.3. Projektiidee kirjeldus

Projekti üldiseks eesmärgiks on suurendada piirkonna atraktiivsust läbi uue ja atraktiivse turismitraktsiooni rajamise. Kuigi Võnnu vald on ajalooliselt andnud olulise

panuse Eesti kultuuri arengusse ning valda iseloomustab looduskaunite kohtade rohkus, siis käesoleval hetkel on tehtud üsna vähe olemasoleva potentsiaali rakendamiseks.

Projekti otseseks eesmärgiks on välja arendada G. Suitsu majamuuseum koos seda ümbritseva ajaloolise hoonestuse ja õuealaga, nii et tekiks atraktiivne ja kultuurilis-ajaloolise taustaga turismiatraktsioon, kus lisaks persoonipõhisele G. Suitsu isikunäitusele oleks eksponeeritud ka piirkonna ajalugu ning külastajatel osutuks võimalikuks tunnetada autentset 19. sajandi algupoole külakooli õhustikku. G. Suitsu majamuuseumi peamiseks atraktsiooniks ja tuumaks hakkab olema ajalooline Sõõro koolihoone, mida toetavad koolihoones asuma hakkav ekspositsioon ning koolihoonet ümbritsevad rajatised (suitsusaun, puukuur, kaev) koos kõrghaljastatud õuealaga. Refereerides koolihoone rekonstrueerimiseks koostatud muinsuskaitse eritingimusi, siis ajaloolise Sõõro külakooli hoone väärtusteks on

- ✓ Ajalooline väärtus. Hoone ja paiga aura – säilinud G. Suitsu ja G. Mootse kooliaegade ajalooline õhustik.
- ✓ Arhitektuurne väärtus. Hoone võrdlemisi terviklik arhitektuurne välisilme koos eri ehitusetaappidest pärinevate hooneosade, detailide ja ehituslike kihistustega nii eksterjööris kui interjööris.
- ✓ Arhitektuurilis-ruumiline väärtus. Koolihoonele iseloomulik ruumistruktuur koos säilinud interjööriosade ja ajaloolise inventariga.
- ✓ Ehitusajalooline väärtus. Ajaloolise koolihoone säilinud ehituskonstruksioonid, kujunduselemendid ja materjalid, nende vanus ja paatina, sh ei ole detaile rikutud asendamise või ülerestaureerimisega, mis on kahandanud paljude sarnaste hoonete väärtust.
- ✓ Kompleksi väärtus. Säilinud on esialgne hooviruum, ajaloolised abihooned ja rajatised ning põlishaljastus.

Võttes aluseks projekti otsese eesmärgi, siis selle saavutamisel saab väljaarendatud G. Suitsu majamuuseumit kirjeldada alljärgnevalt esitletud karakteristikute abil. Kokkuvõtlikult antakse alljärgnevalt ülevaade sellest, millised hooned/rajatised hakkavad muuseumikompleksi kuuluma, millised on oodatavad sihtgrupid ning milliste ürituste korraldamist on muuseumi territooriumil plaanis korraldada (nimetatud teemad leiavad süvitsi käsitlemist ka järgnevates teostatavus-tasuvusanalüüsi peatükkides).

Objekti valmimisjärgne kirjeldus

Väljaarendamise järgselt hakkab G. Suitsu majamuuseum ja sellega seotud ehituste kompleks koosnema järgnevatest rajatistest (vt järgnevat joonist):

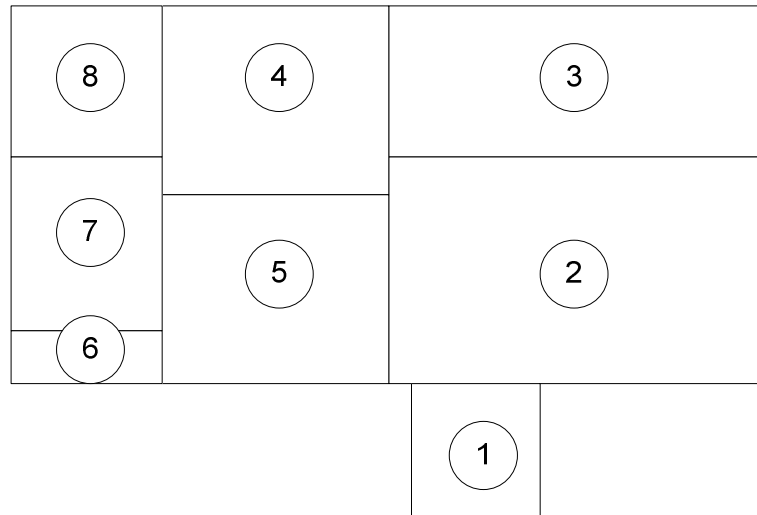

Joonis 5. Rajatiste paiknemine kinnistul (1-endine koolihoone; 2-kuur; 3-saunamaja; 4-kaev, 5- kõrvalhoone vareded; 6-sünnikoht)

- ✓ Muuseumikompleksi keskmena hakkab toimima ajalooline Sõõro koolihoone, mis on nii aja kui hooldamatuse tõttu tõsiselt kannatada saanud, kuid mis käesoleva projektiperioodi jooksul kuulub täiemahulisele restaureerimisele. Sõõro koolihoone restaureerimise käigus taastatakse hoone ajalooline eksterjöör ja interjöör, sh säilitatakse restaureerimisel esialgsed ehitusetapid.

Olulisemateks erinevusteks ajaloolise koolihoonega võrreldes, on koolihoonesse vee- ja kanalisatsioonilahenduste (ja seega ka tualeti) toomine, kuivõrd ilma nendeta osutuks väga raskeks koolihoones viibima hakkavatele töötajatele inimväärsete töötingimuste loomine. Vesi ja kanalisatsioon paigaldatakse ainult Võnnu teabekeskuse kasutusse jäävatesse ruumidesse, sh järgitakse ehitamisel nõuet, et kõik kaasaegsed kommunaallahendused jääksid võimalikult varjatuks. Külma vee tuuakse hoonesse maaaluse trassi kaudu restaureeritavast kaevust. Reovee majast välja viimiseks ehitatakse kanalisatsioonitrass majast kanalisatsioonitrassi kaevuni (asub maja vahetus läheduses, Terikese külla viiva tee ääres). Lisaks on kaasaegsetest kommunikatsioonidest koolihoones restaureerimisjärgselt kasutusel elektri kasutamise võimalus. Hoone kütmiseks hakatakse kasutama olemasolevat kolme ahju (lisaks on hoones veel üks pliit), mis küll vajavad mõningat restaureerimist, kuid põhisas on kasutuskõlblikud. Puhkepäevadel kui maja on tühi tagatakse hoones eksponaatide säilitamiseks vajalik temperatuurivahemik elektrikütte abil.

Ülevaade koolihoone ruumiplaanist on esitatud järgneval joonisel.

Joonis 6. Sõõro koolihoone ruumiplaan.

- Restaureeritavas koolihoones on katusealust kōetavat pinda ca 170 m².
  - Joonisel numbriga 1 tähistatud ruum säilitab oma oma esialgse funktsiooni eeskojana.
  - Ruumides 2-5 hakkab asuma ekspositsioon, sealjuures ruume 2 ja 3 eraldav vahesein kuulub lammutamisele kui ajaliselt hilisem juurdeehitis. Ruumides 2-3 olema hakkav ekspositsioon keskendub esmajoones külakooli klassiruumi ja õppetōoga seonduvate eksponaatide tutvustamisele. Ruumid 4 ja 5 on ette nähtud G. Suitsu isikunäituse ning Vōnnu aja- ja kultuurilugu tutvustava ekspositsiooni paigutamiseks. Samas ei ole nimetatud ruumijaotus absoluutne ning eri ruumides asuma hakkavad ekspositsioonid võivad esindada mitut erinevat väljapanekut.
  - Ruumid 6-8 on ettenähtud Vōnnu teabekeskuse tegevuse arendamiseks. Ruumides 7 ja 8 hakkab asuma teabekeskuse tōõtaja tōōkoht, teabekeskuse külalistele kasutamiseks mõeldud internetipunkt ning teabekeskuse igapäevase tōōga seotud väljapanekud. Ruum 6 (ajalooliselt asus seal sahver) ehitatakse ümber tōõtaja tualettruumiks.
- ✓ Koolihoone sisustatakse temaatilise ekspositsiooniga, milles olulisel kohal hakkavad olema nii G. Suitsu isikunäitus kui Vōnnu piirkonna kultuuri- ja ajalugu kirjeldav näitus. Käesoleva teostatavus-tasuvusanalüüsi koostamisele eelnenud aja jooksul on koostatud ekspositsioonilahenduse eskiis, mida aluseks võttes kujundatakse projekti käigus püsiekspositsioon. Püsiekspositsiooni loomisel planeeritakse kasutada järgnevaid allikaid eksponaatide hankimiseks/saamiseks.
- Sõõro koolihoonest säilinud esemed on ladustatud Lääniste koolimajas ja Vōnnu teabekeeskuse praegustest ruumides. Kuigi paljud esemed on ajas kannatanud (paremas olukorras on pildid, dokumendid ja säilinud kirjavahetus), siis peale püsiekspositsiooni lahenduse valmimist, loodetakse osa neist restaureerida, misjärel moodustavad nad püsiekspositsiooni esmase tuumiku. Lisaks on mitmed Vōnnu valla elanikud lubanud koolihoone valmimisel anda muuseumile kasutada nende omandis olevaid ajaloolisi esemeid.

- Eesti Rahva Muuseumis on hoiul üle 5 000 Võnnu vallaga seonduva museaali, millest osa on kas siis autentsel kujul või siis duplikaadina võimalik deponeerida väljaarendatavas G. Suitsu majamuuseumis. Museaalide deponeerimise võimalikkust on kinnitanud Eesti Rahva Muuseumi töötajad.
- Lisaks ajaloolistele esemetele hakkab püsiekspositsioonis olulisel kohal olema nn toetavad esemed. Ennekõike liigituvad siia valdkonda infotahvlid, museaalide hoiustamiseks sobilikud vitriinid, interaktiivsed lahendused jmt. Kõik need tellitakse hanke korras peale püsiekspositsiooni lahenduse valmimist.
- ✓ Lisaks koolihoone taastamisele taastatakse käesoleva projekti käigus ehitistest veel suitsusaun, puukuur, kuivkäimla ning kaev, nii et need oleksid pidevalt kasutuskõlblikud. Neist ainsana on täielikult hävinenud kuivkäimla, mis tuleb uuesti ehitada. Kuivkäimla peamiste kasutajatena nähakse muuseumi külastajaid, seepärast rajatakse kuivkäimla arvestusega, et see oleks samaaegselt kasutatav nii naiste kui meeste poolt.
- ✓ Muuseumikompleksi kuuluvaid rajatise ümbritseb kõrghaljastusega õueala, mille üheks osaks on ka vana õunaaed. Õueala kuulub tervikuna ennistamisele vastavalt käesoleva projekti eeltööde raames koostatavale haljastusprojektile.
  - Heakorrastustööde käigus puhastatakse kogu õueala võsast ning valitud kohtadesse paigaldatakse istumiskohad. Samuti paigaldatakse olulisema ajaloolis-kultuurilis tähtsusega kohtadesse selgitavad infotahvlid.
  - Õuealale rajatakse kergkruusast liikumisteed olulisemate õueala punktide vahel.
  - Sõõro koolihoonest idapoole jäävad endise tall-vankrikuuri vundamendi säilmed puhastatakse ja konserveeritakse ning vundamendi Ühte otsa paigaldatakse istumiskohad.
  - Parkimine lahendatakse kompleksi Võnnu aleviku südamest tuleva juurdepääsutee poolisel küljel. Traditsioonilise parkla asemel ehitatakse kaarjas kergkruuskattega parkimistee, kuhu korraga mahub parkima 5-6 autot ning 2 bussi (lisaks on mitteametliku parklana kasutatav ka muuseumikompleksi tagune rohuala ning kompleksini viiv juurdepääsutee äär).

Muuseumikompleksi turismiressursina rakendamise võimalused

Tänu väljaarendatava muuseumikompleksi mitmepalgelisusele ja funktsionaalsusele (suur õueala mitmete põhihoonet toetavate rajatistega, autentselt taastatud hoonestus, aastaringne ürituste korraldamise võimalus nii sise- kui välistingimustes) on muuseumikompleksi turismiressursina kasutamise võimaluste hulk üsnagi suur.

Teabekeskus

Teabekeskuse funktsiooniks on anda infot kõikidele seda soovivatele piirkonda külastavatele inimestele. Teabekeskuses saavad külastajad kasutada tasuta internetti ning lihtsalt niisama jalgu puhata. Soovi korral on teabekeskus varustatud suurel arvul

erinevate piirkonna huviväärsuseid tutvustavate voldikute ja infomaterjalidega. Samuti aitab teabekeskuse töötaja külastajatel meeleldi kokku panna neid huvitav turismimarsuut.

- Toimimine traditsioonilise muuseumina

Väljaarendatava muuseumikompleksi esmaseks turismiressursina rakendamise võimaluseks on kahtlemata tema funktsioon traditsioonilise muuseumina toimimisel. Muuseumikompleksi põhihoones hakkab asuma ajaloo ja kirjandusliku suunitlusega püsiekspositsioon, mis sisaldab väärtuslikku informatsiooni kõikidele ajaloo- ja kirjandushuvilistele. Lisaks sellele omandab muuseumis olulise koha muuseumile nime andnud G. Suitsu teemaline isikunäitus. Mõlemad ekspositsioonid paigutatakse ajastu ruult renoveeritud ruumidesse, mis samuti ka sisustatakse vastavale ajale omaste eksponaatidega.

- Objektspetsiifiliste (sari)ürituste korraldamine

Mitmed positiivsed näited kinnitavad, et mingi turismiobjekti või piirkonna turundamisel on üheks edu saavutamise oluliseks komponendiks vastavale turismiobjektile või piirkonnale asjaomaste ürituste väljatöötamine ning nende kujundamine sariürituseks. Antud objektiga seotult oleksid eelistatud eeskätt kahte liiki üritused. Esmaseks ja kahtlemata lihtsaimaks võimaluseks Võnnus iga-aastaselt korraldatava “Kaera-Jaani” võistutantsimise sidumine G. Suitsu majamuuseumiga. Häid võimalusi ürituste korraldamiseks pakub ka muuseumi temaatika. Kuivõrd G. Suits on olnud üks Eesti olulisematest kirjanikest ja luuletajatest, siis loob see head võimalused erinevate luule- ja kirjanduskonkursside korraldamiseks. Samuti on teise Võnnu piirkonnaga seotud kultuuritegelase, maalikunstniku G. Mootse, pärand rakendatav maalikonkursside (miks ka mitte maalimisvõistluste) korraldamiseks.

- Laste- ja üliõpilaste (kirjandus)laagrite korraldamine

Väljaarendamise järgselt on muuseumikompleksis olemas piisavalt ruumi väiksema telklaagri jaoks. Samuti on esmavajaduste rahuldamiseks kasutada kuivkäimla. Ainsana puudub pesemisvõimalus, kuid see asub ca 0,5 km kaugusel Võnnu keskkoolis, mistõttu see oluliseks probleemiks ei kujune. Kõik see loob head eeldused lastele ja üliõpilastele suunatud kirjandus- ja pärimuslaagrite korraldamiseks.

- Vabaõhuetenduste korraldamine muuseumikompleksi territooriumil

Eestile on viimase aja trendina kujunenud omaseks erinevate vabaõhu etenduste korraldamine. Eesti ajaloost on võtta piisavalt häid lugusid/raamatuid, mida on lihtne kohandada lavastamiseks käsitletava muuseumikompleksi territooriumil. Kuigi ühelt poolt seab mõningaid takistusi vajadus säilitada muuseumikompleksi autentsus ja heakord seades kindlad piirid etendusi külastavate inimeste arvule, siis teiselt poolt võimaldab see suurendada lavastatavate etenduste unikaalsust ning annab mõnes mõttes lavastajatele tavapärasest oluliselt vabamad käed. Klassikaliste etenduste asemel, kus pealtvaatajad asuvad staatiliselt ühes kohas, võimaldab see tegevust hajutada erinevate mängupaikade vahel ning kaasata ka pealtvaatajaid. Ühtlasi oleks see hea võimalus kohalike kultuuriseltsidele väljundi andmiseks. Arvestades parkimiskohtadena ka muuseumikompleksi taha jääva roheala, siis parkimisvõimalusi on piisavalt.

- Muuseumikompleksi osaline väljarentimine ja suitsusauna väljarentimine

Muuseumikompleksist on välja renditavad nii muuseumikompleksi kui sinna hulka kuuluv suitsusaun. Suitsusauna taastamine lihtsalt mittekasutatava museaalina ei ole otstarbekas, mistõttu on taotleja poolt võetus vastu otsus, et suitsusaun hakkab olema järelvalve ja eelneva instrueerimisega avalikult kasutatav (muidugi teatava tasu eest) turismiatraktsioon: Suitsusauna kasutamine võimaldab edasi anda eestlastele omast saunakultuuri, millest eeskätt noorema põlvkonna esindajatest on osa saanud vaid vähesed. Lisaks saunaruumidele on väljarenditav ka muuseumi põhihoone koos seda ümbritseva õuealaga. Seda muidugi eeldusel, et muuseumikompleksis korraldada kavatsetava ürituse profiil sobitub muuseumi eesmärkidega ning ei kahjusta muuseumit.

Projekti sihtgrupid ja kasusaajad

G. Suitsu majamuuseumi planeeritavad tegevused ja atraktsioonid ei võimalda turismiteenuste lõikes teenindada kõiki inimgrupe (piiratud turismitoodete valik) ning seetõttu on oluline positsioneerida objekti turundus selgelt vaid turismitoodete mõistes sobilikele külastajatele ning neid mõjutavatele võtmeisikutele (isikud, kelle roll on nn külastajatele ekskursioonide ja väljasõitude korraldamine, nt kooliõpetajad, giidid, majutusettevõtete töötajad jne). Üldiselt võib välja tuua alljärgnevad sihtgrupid, kes on ühtlasi ka kasusaajad:

- ✓ **ühapäevakülalised** – on loodava objekti peamiseks sihtgrupiks ja seetõttu ka kasusaajaks. Objekti atraktiivsus ja ülesehitus on suunatud paljuski Tartumaa ja Lõuna-Eesti ühepäevakülalistele. G. Suitsu majamuuseumi külastamine pakub peamiselt huvi just täiskasvanutele, samas on see hariva sisuga majamuuseum sobilik ka noorte kultuuritausta avamiseks.
- ✓ **siseturistid** – siseturistide all peetakse silmas Eesti turiste, kes reisivad ringi kodumaal ning seda pikemalt kui ühe päeva (vajatakse ka majutusteenust). Siseturistid on valdavalt planeerinud oma teekonna ning sellest tulenevalt on nn üksikute ja juhuslike objektide sattumine turismi marsruutidesse suhteliselt ebatõenäoline.
- ✓ **välituristid** – välituristid satuvad piirkonda peamiselt läbi Tartu ja Räpina. Välituristide liikumisel on sihtpunktiks peamiselt teine linn (põhjuseks vajadus leida majutuskohd või liikuda edasi järgmistesse piirkondadesse). Välituristi jaoks on kõige olulisema väärtusega G. Suitsu majamuuseumi roll piirkonna nn turismivärvana ja infopunktina. Alljärgnevalt on selgitatud sihtgrupi iseloomustavaid näitajaid lähemalt.

2.4. Projekti tegevuskava

2.4.1. Projekti ettevalmistatuse tase

Võnnu Teabekeskuse algatusel korraldati 2007. aastal Sõõro koolihoone tulevikku puudutav ümarlaud, kus osalesid Muinsuskaitseameti, Võnnu Vallavalitsuse, Võnnu Keskkooli õpetajate ja õpilaste, Võnnu Raamatukogu ja Peipsiveere Sihtasutuse esindajad. Ühiseks arvamuseks kujunenud koolihoone restaureerimisvajadus, ongi suures osas initsieerinud järgnevate G. Suitsu majamuuseumi väljaarendamisega seonduvate tegevuste teostamise. Praeguseks on ettevalmistustööd jõudnud seisu, kus

on tehtud kõik olulisemad eeltööd, konkretiseeritud on G. Suitsu majamuuseumi tegevusmudel, sh on fikseeritud majamuuseumi väljaarendamise perioodi kui igapäevast tegevusmudelit iseloomustavad karakteristikud ja funktsioonid, määratletud on edasiste tegevuste ulatus ja maksumus ning paika on pandud finantseerimisskeem.

Seniste ettevalmistustööde teostamisel on järgitud kõiki seadusandluses sätestatud tingimusi ning heast tavast tulenevaid nõudmisi, sh on värskete ja kaasaegsete ideede saamiseks analüüsitud analoogsete muuseumi- ja turismiobjektide tegevusmudeleid ning kaasatud on paljusid valdkondlikke eksperte ning neile lisanduvalt mitmeid erinevaid organisatsioone ja huvigruppe. Ettevalmistustöodes enim osalenud organisatsioonid on ülesloetletud järgnevalt.

- ✓ Piirkonna omavalitsuse ja organisatsioonide esindajad (Võnnu Vallavalitsus, Võnnu Keskkool, Võnnu Raamatukogu ja Peipsiveere Sihtasutus).
- ✓ Muuseumide esindajad (Eesti Rahva Muuseum, Tuglase majamuuseum, Tartumaa muuseum).
- ✓ Valdkondlikud eksperdid ettevõtetest Zoroaster OÜ. Terav Kera OÜ, Eesti Mükoloogia Uuringutekeskus SA ning ehitusinsener Toomas Varik.
- ✓ Tartu Ärinõuandla esindajad SA.
- ✓ Muinsuskaitseameti esindajad.
- ✓ Konsultatsiooniettevõtte Allied Capital OÜ (First Project) konsultandid.

Tegevuste lõikes on ettevalmistusperioodi otsesteks tulemusteks järgnevad teostatud tegevused (parema ülevaate saamiseks on ettevalmistavad tegevused süstematiseeritud kolmeks):

Üldised ettevalmistavad tegevused

- ✓ Võnnu Vallavalitsuse poolt esitati 2009. aastal Peipsiveere programmi kaasrahastamistaotlus G. Suitsu majamuuseumi väljaarendamist toetavate tegevuste (projekteerimistööd ja teostatavus-tasuvusanalüüsi koostamine) finantseerimiseks. Esitatud taotlusele saadi positiivne rahastamisotsus.
- ✓ Koostatud on G. Suitsu majamuuseumi väljaarendamist ja tegevust analüüsiv teostatavus-tasuvusanalüüs, kus on käsitletud kõiki peamisi muuseumi rajamise ja haldamisega seotud aspekte.
- ✓ Määratletud on G. Suitsu majamuuseumi väljaarendamiseks tehtavate kulutuste suurus (olemas on projekteerijate poolsed hinnangud ehitustööde maksumuse kohta). Samuti on olemas vahendid vajalikus suures omaosaluse finantseerimiseks.
- ✓ Osana teostatavus-tasuvusanalüüsi koostamisest fikseeriti ja kooskõlastati erinevate osapoolte vahel G. Suitsu majamuuseumi väljaarendamise ja kasutuselevõtmise ajaline tegevuskava.
- ✓ Projekti tegevuste teostamiseks on Võnnu Vallavalitsuses olemas vajaliku kompetentsiga töötajad ning vajalik oskusteave.

Ehitustöödega seotud ettevalmistavad tegevused

- ✓ Koolihoonele ja saunale on 2001. aastal teostatud ehituslik ekspertiis ehitusinsener Toomas Variku poolt poolt kandekonstruksioonide tehnilise seisukorra hindamiseks.
- ✓ Majamuuseumiks kujundatavale põhihoonele (Võnnu Sõõro külakooli hoone) on Muinsuskaitseameti nõuniku Mart Siilivask'i poolt 2008. aastal koostatud muinsuskaitse eritingimused konserveerimis- ja restaureerimistöödeks.
- ✓ 2007. aastal taotles Võnnu Vallavalitsus riigieelarvest toetust koolihoone katuse avarii-konserveerimistöödeks. 380 tuhande krooni suurune toetus eraldati 2008. aasta jaanuaris. Saadud toetust kasutati koolihoone puhastamiseks ja katuse katmiseks ajutise kattega. Samuti kasutati olulist osa toetusvahenditest Peipsiveere programmi esitatud taotluse alusel teostatavate tegevuste maksumuse omafinantseeringu tagamiseks.
- ✓ 2009. aastal saadi Muinsuskaitseametilt täiendav 100 tuhande krooni suurune toetus, mis kasutatakse ära käesoleva projekti jätkuperioodi tegevuste maksumuste omafinantseeringu katmiseks.
- ✓ SA Eesti Mükoloogia Uuringutekeskuse poolt on 2008. aastal teostatud muuseumihoone konstruktsioonidele ekspertiis hindamaks seenkahjustustuste ulatusi ja tagajärgi.
- ✓ Zoroaster OÜ poolt on valmimas on majamuuseumi, suitsusauna, kaevu, puukuuri ja kuivkäimla restaureerimisprojektid².
- ✓ Terav Kera OÜ poolt on valmimas haljastusprojekt põlishaljastuse taastamiseks.

Ekspositsiooniga seotud ettevalmistavad tegevused

- ✓ Eesti Rahva Muuseumi töötaja Virve Tuubeli poolt on koostatud Võnnu ajaloo- ja kultuuripärandit tutvustava püsinäituse eskiislahendus.

Eelnevale lisaks klassifitseeruvad kaudsete toetavate eeltegevustena kõik Võnnu Vallavalitsuse varasemalt juhitud ja teostatud tegevused (projektijuhtimised ja ehitustööde teostamised), mis on aidanud omandada vajaliku projektide haldamise ja arendamisega seotud kompetentsi.

2.4.2. Projekti aja- ja tegevuskava, sh projekti juhtimine

Tegevuskava

G. Suitsu majamuuseumi väljaarendamisega seotud tegevuste teostamine on jaotatud perioodi oktoober 2009 kuni juuni 2012 peale (projekti detailne tegevuskava on esitatud tabelis 2). Vastava aja jooksul valmistatakse ette finantseerimistaotlus, restaureeritakse majamuuseumi hoone ning taastatakse seda ümbritsev hoonestus, taastatakse ja

---

² Koolihoone, suitsusauna, kaevu, puukuuri ja õuel asuma hakkava kuivkäimla restaureerimisprojektid ning põlishaljastuse ja õueala taastamise haljastusprojekt olid käesoleva teostatavus-tasuvusanalüüsi koostamise seisuga valmimise lõppjärgus, kuid projekteerija hinnangul ei olnud ette näha viivitusi, mis takistaksid nende valmimist 2009. aasta augustis-septembris.

korrastatakse ümbritsev haljastus ning valmistatakse ette ja paigaldatakse muuseumi ekspositsioon koos sisustusega.

G. Suitsu majamuuseumi väljaarendamiseks ette nähtud projektiperiood on jaotatud kaheks etapiks – ettevalmistavaks etapiks ja investeerimisetapiks. Jaotuse aluseks on vastaval etapil teostatavate tegevuste iseloom. Ettevalmistava etapi eesmärgiks on jõudmine investeerimisvalmiduseni. Kuivõrd projekti ettevalmistava aja jooksul on ära tehtud valdav enamus ehitustegevusele eelnevatest tegevustest (koostatud on vajalikud ekspertiisid, koostatud on kõikide restaureeritavate ehitiste projektid, koostatud on teostatavus-tasuvusanalüüs ning olemas on ka muuseumi püsiekspositsiooni eskiislahendus), siis ettevalmistava etapi põhitegevusteks ongi restaureerimistödeks vajalike lubade taotlemine ning finantseerimistaotluse koostamine ja esitamine kaasrahastuse hankimiseks G. Suitsu majamuuseumi väljaarendamisel. Positiivse rahastamisotsuse saamise järel on nähtud ette ka vastav aeg rahastajaga lepingu sõlmimiseks. Suurima ohuna võib ettevalmistava etapi ajalist kestvust pikendada Piirkondade konkurentsivõime programmi avanemise edasilükkamine (kaasrahastuse taotlemist on pikemalt kirjeldatud järgnevas alapunktis). Juhul, kui kõik toimib plaanipäraselt, siis ettevalmistava etapi kestvuseks on planeeritud ajavahemik 2009. aasta oktoobrist 2010. aasta juunini.

Investeerimisetapp algab koheselt peale positiivse rahastamisotsuse saamist ning selle ajaliseks kestvuseks on ette nähtud 2010. aasta juuli kuni 2012. aasta juuni. Investeerimisperioodi põhitegevusteks on ehitustöödest muuseumihoone ja sellega kaasnevate hoonete restaureerimine ning muuseumihoonet ümbritseva haljastuse korrastamine ja taastamine. Teiseks investeerimisperiood jooksul teostatavaks tegevuseks on põhiekspositsiooniplaani koostamine ning selle alusel muuseumihoone sisustamine. Projekti lõpus on ette nähtud ühekuuline periood lõpparuandluse koostamiseks.

Kõikide tegevuskavas toodud tegevuste teostamiseks on võimalusel planeeritud mõningane lisa-aega ootamatute olukordade ja situatsioonide jaoks. Igal tegevusel on olemas konkreetne tulemus ning selle õigeaegse valmimise eest on määratud kindel vastutaja. Tegevuskava koostamisel on arvestatud tegevuste loogilise järgnevusega tulenevalt paika pandud keskuse väljaarendamise skeemist. Samuti on võimaluse korral arvestatud mitme tegevuse paralleelse teostumisega.

Tabel 2. Projekti aja- ja tegevuskava.

Periood	Teostamise aeg ja kestvus	Tegevus	Tulemus	Teostaja (kontrollija)
Ettevalmistav etapp (10.2009 – 06.2010)	10.2009 – 06.2010	Projektijuhtimine	Projekti tegevused on plaanipäraselt ellu viidud	Projektijuht (vallavanem)
	10.2009 – 06.2010	Toetusvahendite taotlemine G. Suitsu majamuuseumi väljaarendamiseks	Vajalikud vahendis majamuuseumi väljaarendamiseks on olemas	Projektijuht (vallavanem)
	10.2009 – 01.2010	sh taotluse koostamine ja ettevalmistavate tegevuste teostamine (sh ehituslubade taotlemine)	Vajalikud ettevalmistavad tegevused on teostatud ja rahastamisaotlus on koostatud	Projektijuht (vallavanem)
	02.2010 – 05.2010	sh taotluse menetlemine	Rahastajalt on saadud positiivne finantseerimisotsus	Projektijuht (vallavanem)
	06.2010	sh rahastajaga toetuslepingu sõlmimine	Rahastajaga on toetusleping sõlmitud	Projektijuht (vallavanem)
	10.2009 – 06.2010	Avalikustamine	Projekt on avalikkusele kättesaadav, toimub pidev avalikustamine	Projektijuht (vallavanem)
Investeeringuetapp (07.2010 – 06.2012)	07.2010 – 05.2012	Projektijuhtimine	Projekti tegevused on plaanipäraselt ellu viidud	Projektijuht (vallavanem)
	07.2010 – 09.2010	Ehitusinvesteeringute hangete ettevalmistamine ja korraldamine	Hange on läbi viidud, tööde teostajaga on sõlmitud leping	Ehitusnõunik ja eksperdid (projektijuht)
	07.2010 – 09.2010	Ehitus- ja muinsuskaitsealase järeelvalve teostamise hangete ettevalmistamine ja korraldamine	Hanked on läbi viidud, tööde teostajatega on sõlmitud lepingud	Ehitusnõunik ja eksperdid (projektijuht)
	10.2010 – 05.2012	Põhihoone restaureerimine	Restaureerimistööd on teostatud nõuetekohaselt	Hanke võitja (ehitusnõunik ja järeelvalve)
	03.2011 – 05.2012	Kõrvalhoonete restaureerimine ja ehitamine	Kõrvalhoonete restaureerimine on teostatud nõuetekohaselt	Hanke võitja (ehitusnõunik ja järeelvalve)

Periood	Teostamise aeg ja kestvus	Tegevus	Tulemus	Teostaja (kontrollija)
	08.2011 – 09.2011 04.2012 – 05.2012	Põlishaljastuse taastamine, kompleksi ümbruse korrastamine	Põlishaljastus on taastatud ja kompleksi ümbrus on korrastatud nõuetekohaselt	Hanke võitja (ehitusnõunik ja järelvalve)
	10.2010 – 05.2012	Ehitus- ja muinsuskaitsealase järelvalve teostamine	Ehitustööd on teostatud nõuetekohaselt	Järelvalve hanke võitja (ehitusnõunik)
	07.2010 – 09.2010	Põhiekspositsiooniplaani koostamise hanke ettevalmistamine ja korraldamine	Hange on läbi viidud, tööde teostajaga on sõlmitud leping	Projektijuht ja eksperdid (vallavanem)
	10.2010 – 03.2011	Põhiekspositsiooniplaani koostamine	Koostatud on põhiekspositsiooniplaan	Hanke võitja (projektijuht)
	04.2011 – 06.2011	Ekspositsiooni ja sisustuse hangete ettevalmistamine ja korraldamine	Hange on läbi viidud, tööde teostajaga on sõlmitud leping	Projektijuht ja eksperdid (vallavanem)
	07.2011 – 05.2012	G. Suitsu majamuuseumi ekspositsiooni ja sisustuse ettevalmistamine ja paigaldamine	Muuseumi ekspositsioon ja sisustus on ettevalmistatud ja paigaldatud	Hanke võitja (projektijuht)
	07.2010 – 05.2012	Avalikustamine	Projekt on avalikkusele kättesaadav, toimub pidev avalikustamine.	Projektijuht (vallavanem)
	06.2012	Lõpparuande koostamine	Aruandlus on esitatud korrektselt ja tähtaegselt	Projektijuht (vallavanem)

Projektijuhtimine

G. Suitsu majamuusemi väljaarendamiseks vajalike tegevuste korrektse ja tähtajalise teostamise eest vastutab projekti meeskond. Projektijuhti abistavad projektijuhi abi ja raamatupidaja. Vastav jaotus tagab projekti võimalikult kompetentse juhtimise, kuivõrd kõik erialaseid teadmisi vajavad tegevused kuuluvad seeläbi teostamisele neid kõige paremini teostada oskavatele inimestele. Projektimeeskonna liikmetele ei ole tasusid ette nähtud, kuivõrd projekti raames ettenähtud tegevuste teostamine ei välju nende igapäevaste tööülesannete raamest.

G. Suitsu majamuusemi väljaarendamise eest vastutavaks isikuks (projektjuhiks) on Võnnu Vallavalitsuse poolt määratud Võnnu teabekeskuse juhataja ja valla volikogu esinaine Tiiu Meerits. Aastatel 1977 – 2000 on Tiiu Meerits töötanud ajalooõpetajana Võnnu Keskkoolis. Alates 2000-st aastast on tema tööks Võnnu Teabekeskuse juhtimine. Perioodil 1993 – 2009 on ta olnud Võnnu Vallavolikogu esinaine. Seega omab Tiiu Meerits nii vajalikke projektijuhtimise kogemusi kui ajaloo teadmisi. Samuti on ta väga hästi teadlik valla vajadustest ja tegemistest.

Projektijuhi põhiülesandeks on G. Suitsu majamuusemi väljaarendamise protsessi korraldamine ja juhtimine. Projektijuhi olulisemad ülesanded ja vastutusosalad järgmised:

- ✓ Vastutamine projekti tegevuste finants- ja ajaplaanile vastava teostamise eest.
- ✓ Projektimeeskonna töö koordineerimine.
- ✓ Suhtlemine projekti rahastaja, tööde teostajate ja teiste projekti osalistega.
- ✓ Projekti tegevustega seotud hangete ettevalmistamine ja korraldamine (va ehitustegevuse seotud hanked).
- ✓ Projektiga seotud dokumentatsiooni haldamine, sh lepingute, aruannete ning arvete ettevalmistamine, ülevaatamine ja vajaliku korrektsuse tagamine.

Projektijuhi abi ülesandeks on nõustada projektijuhti projekti ehitusega seotud valdkondades ning vastavates valdkondade teostatavate tegevuste koordineerimine ja juhtimine. Kuna projektijuhi abina töötamise eelduseks on ehitusala kvalifikatsiooni ja varasema erialase töökogemuse olemasolu, siis projektijuhi abiks on määratud Võnnu valla ehitusnõunik Maanus Ringo. Projektijuhi abi olulisemad ülesanded ja vastutusosalad on järgmised:

- ✓ Objektide ehitustegevusega ja ehitustegevust ettevalmistavate tegevuste juhtimine (sh ehituslubade taotlemine), teostamise kontrollimine ning vastavasisuliste hangete ettevalmistamine.
- ✓ Projektijuhi aitamine objektiga seotud ehitusliku dokumentatsiooni ettevalmistamisel.
- ✓ Vajadusel teiste projektiga seotud ülesannete täitmine.

Projekti raamatupidaja ülesanneteks ja vastutusvaldkondadeks on projektiga seotud tehingute korrektne kirjendamine ning projektiga seonduva aruandluse koostamine. Projekti raamatupidamist hakkab korraldama valla pearaamatupidaja Aive Piirsoo.

Projekti allkirjaõiguslikuks isikuks (koordinaatoriks) on Võnnu vallavanem Aivar Kaldjärv, kelle pädevuses on lepingute ja aruandluse allkirjastamine. Samuti kaasatakse vajadusel olulisemate otsuste langetamiseks (omafinantseeringu kinnitamine) ka valla volikogu. Samuti võidakse investeerimisetapi vajadusel vallavalitsuse ja vallavolikogu liikmetest moodustada hankekomisjon hangete võitja väljaselgitamiseks.

2.4.3. Projekti tegevuste maksumus ja finantseerimine

Käesolevas alapunktis antakse ülevaade G. Suitsu majamuuseumi väljaarendamiseks vajalike tegevuste maksumuse kujunemisest ning kirjeldatakse planeeritavaid finantseerimisallikaid. Vastavalt projekti tegevuskavale on projektiga seotud kulude teke jaotatud kahe etapi vahel. Seetõttu käsitletakse ka alljärgnevalt parema ülevaate saamise nimelt kulude teket esmalt ettevalmistavas etapis ning seejärel investeerimisetapis.

Kuivõrd ettevalmistavas etapis kuuluvad teostamisele nn pehmed tegevused, mille teostamine nõuab eeskätt projektimeeskonna ajalisi ressursse ning kuna projektimeeskonna liikmetele ei ole tasustamist ette nähtud, siis ettevalmistavasse etappi ei ole kulusid planeeritud (vt ka tabelit 3). Ainsana võib ettevalmistava etapi tegevustest välist ekspertabi nõuda taotluse koostamine Piirkondade konkurentsivõime tugevdamise programmi. Samas omab Võnnu Vallavalitsus eelkõikulepet Tartu Ärinõuandlaga viimase tasuta kaasamises taotluse ettevalmistamiseks, mistõttu suudetakse eelduslikult vastav kulurida samuti nulliks jätta.

Tabel 3. Ettevalmistava etapi kulud (aasta lõikes), kr.

Tegevus	2009	2010	Kokku
Projektijuhtimine	0	0	0
Toetusvahendite taotlemine G. Suitsu majamuuseumi väljaarendamiseks	0	0	0
sh taotluse koostamine ja ettevalmistavate tegevuste teostamine (sh ehituslubade taotlemine)	0	0	0
sh taotluse menetlemine	0	0	0
sh rahastajaga toetuslepingu sõlmimine	0	0	0
Avalikustamine	0	0	0
Tegevuste maksumus kokku	0	0	0
Sellest taotleja omafinantseering	0	0	0
Sellest toetuse taotlus	0	0	0

Investeerimisetapi kulud, vastavalt projekti tegevuskavale, on esitatud aastate lõikes järgnevas tabelis (kuise täpsusega tabel on esitatud alapunkti lõpus eraldi lehel). Kõik kulud on esitatud käibemaksujärgselt, kuna Võnnu Vallavalitsus ei ole käibemaksukohustuslane. Kuna kõik alljärgnevas tabelis toodud investeerimisetapi kulud on meetme “Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine” tingimuste kohaselt abikõlblikud, siis tekkivate kulude finantseerimisel on läbivalt eeldatud tagastamatu sihtotstarbelise toetuse mahuks 85% ja taotlejapoolseks omafinantseeringuks 15%.

Tabel 4. Investeeringisetapi kulud (aasta lõikes), kr.

Tegevus	2010	2011	2012	Kokku
Projektijuhtimine	0	0	0	0
Ehitusinvesteeringute hangete ettevalmistamine ja korraldamine	15 000	0	0	15 000
Ehitus- ja muinsuskaitsealase järelvalve teostamise hangete ettevalmistamine ja korraldamine	10 000	0	0	10 000
Põhihoone restaureerimine	522 000	2 088 000	870 000	3 480 000
Kõrvalhoonete restaureerimine ja ehitamine	0	300 000	150 000	450 000
Põlshaljastuse taastamine, kompleksi ümbruse korrastamine	0	200 000	200 000	400 000
Ehitus- ja muinsuskaitsealase järelvalve teostamine	25 980	103 920	43 300	173 200
Põhiekspositsiooniplaani koostamise hanke ettevalmistamine ja korraldamine	5 000	0	0	5 000
Põhiekspositsiooniplaani koostamine	50 000	50 000	0	100 000
Ekspositsiooni ja sisustuse hangete ettevalmistamine ja korraldamine	0	10 000	0	10 000
G. Suitsu majamuuseumi ekspositsiooni ja sisustuse ettevalmistamine ja paigaldamine	0	245 455	204 545	450 000
Avalikustamine	0	0	0	0
Lõpparuande koostamine	0	0	0	0
Tegevuste maksumus kokku	627 980	2 997 375	1 467 845	5 093 200
Sellest taotleja omafinantseering (15%)	94 197	449 606	220 177	763 980
Sellest toetuse taotlus (85%)	533 783	2 547 768	1 247 669	4 329 220

Põhi- ja kõrvalhoonete restaureerimistöde maksumuse leidmisel on aluseks võetud Zoroaster OÜ poolne ekspertarvamus. Põlshaljastuse taastamise, muuseumi ümbruse korrastamise ja parkla rajamise maksumuse hinnang pärineb ettevõttelt Terav Kera OÜ. Ehitus- ja muinsuskaitsealase järelvalve teostamise maksumuse leidmisel on eeldatud, et mõlema tegevuse orienteeruv maksumus on 2% ehituseelarvest (kokku 4%). Ekspositsiooniplaani ettevalmistamise ja koostamise maksumuse leidmisel on lähtutud Eesti Rahva Muuseumi töötajate hinnangutest. Täiendavalt on eelarvesse lisatud hangete läbiviimisega seotud kulud. Kuigi hangete läbiviimine on kas projektijuhi või valla ehitusnõuniku ülesanneteks, siis kuivõrd tegemist on suhteliselt suuremahuliste hangetega, siis eelduslikult osutub tarvilikuks välise (juriidilise) abi ajutine kaasamine.

Kuivõrd lõpparuanne koostatakse projektijuhi poolt, siis selleks ei ole eraldi rahalisi vahendeid ette nähtud. Samuti ei ole ka avalikustamise puhul rahalisi kulutusi ette nähtud, kuna avalikustamine on võimalik edukalt teostada ka ainult tasuta kanalaid kasutades.

Projekti kogueelarve on 5 093 200 krooni, millest Võnnu valla omaosalus on 763 980 krooni. Tabeli 5 koostamisel on eeldatud, et iga kulu jaotub kuude lõikes võrdselt vastavalt tegevuse teostamise ajale. Praktikas ei pruugi see täpselt nii olla, kuivõrd näiteks ehitustööde teostamisel võidakse ehitajaga kokku leppida kvartaalsetes maksetes

või teatavas mahus ettemaksu teostamises. Seega võib tegelik kulude tasumine mõneti prognoositust erineda.

Tabeli 5 kohaselt eeldab suurimat omaosalust 2011. aasta (449 606 kr). 2010. ja 2012. aasta omaosaluste suuruseks on vastavalt 94 197 ja 220 177 kr. Omaosaluse katmise esmaseks allikaks on Võnnu valla eelarve. Teisesteks omafinantseeringu allikaks on vallale Muinsuskaitseameti poolt eraldatud 100 000 krooni suurune tagastamatu toetus, mida on lubatud kasutada omaosaluse katmiseks. Seega osutub Võnnu vallal tarvilikuks ca 665 tuhande krooni suuruse omaosaluse leidmine. Vajadusel omab Võnnu Vald ka piisavat finantssuutlikkust sildlaenu võtmiseks projekti tegevuste ajutiseks finantseerimiseks.

Tabel 5. G. Suitsu majamuuseumi väljaarendamise investeerimisetapi kulude indikatiivne jaotus kuude lõikes, kr

G. Suitsu majamuuseum – investeerimisetapp	07/2010	08/2010	09/2010	10/2010	11/2010	12/2010	01/2011	02/2011	03/2011	04/2011	05/2011	06/2011
Ehitusinvesteeringute hangete ettevalmistamine ja korraldamine	5 000	5 000	5 000									
Ehitus- ja muinsuskaitsealase järevalve teostamise hangete ettevalmistamine ja korraldamine	3 333	3 333	3 333									
Põhihoone restaureerimine				174 000	174 000	174 000	174 000	174 000	174 000	174 000	174 000	174 000
Kõrvalhoonete restaureerimine ja ehitamine									30 000	30 000	30 000	30 000
Põlishaljastuse taastamine, kompleksi ümbruse korrastamine												
Ehitus- ja muinsuskaitsealase järevalve teostamine				8 660	8 660	8 660	8 660	8 660	8 660	8 660	8 660	8 660
Põhiekspositsiooniplaani koostamise hanke ettevalmistamine ja korraldamine	1 667	1 667	1 667									
Põhiekspositsiooniplaani koostamine				16 667	16 667	16 667	16 667	16 667	16 667			
Ekspositsiooni ja sisustuse hangete ettevalmistamine ja korraldamine										3 333	3 333	3 333
G. Suitsu majamuuseumi ekspositsiooni ja sisustuse ettevalmistamine ja paigaldamine												
Avalikustamine	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lõpparuande koostamine	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kokku	10 000	10 000	10 000	199 327	199 327	199 327	199 327	199 327	229 327	215 993	215 993	215 993

G. Suitsu majamuuseum - investeeringisetapp	07/2011	08/2011	09/2011	10/2011	11/2011	12/2011	01/2012	02/2012	03/2012	04/2012	05/2012	06/2012
Ehitusinvesteeringute hangete ettevalmistamine ja korraldamine												
Ehitus- ja muinsuskaitsealase järeelvalve teostamise hangete ettevalmistamine ja korraldamine												
Põhihoone restaureerimine	174 000	174 000	174 000	174 000	174 000	174 000	174 000	174 000	174 000	174 000	174 000	
Kõrvalhoonete restaureerimine ja ehitamine	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	
Põlshaljastuse taastamine, kompleksi ümbruse korrastamine		100 000	100 000							100 000	100 000	
Ehitus- ja muinsuskaitsealase järeelvalve teostamine	8 660	8 660	8 660	8 660	8 660	8 660	8 660	8 660	8 660	8 660	8 660	
Põhiekspositsiooniplaani koostamise hanke ettevalmistamine ja korraldamine												
Põhiekspositsiooniplaani koostamine												
Ekspositsiooni ja sisustuse hangete ettevalmistamine ja korraldamine												
G. Suitsu majamuuseumi ekspositsiooni ja sisustuse ettevalmistamine ja paigaldamine	40 909	40 909	40 909	40 909	40 909	40 909	40 909	40 909	40 909	40 909	40 909	
Avalikustamine	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lõpparuande koostamine	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kokku	253 569	353 569	353 569	253 569	253 569	253 569	253 569	253 569	253 569	353 569	353 569	0

2.5. Projektiga seonduva temaatika käsitletus arengulistes dokumentides

Antud projekt aitab kaasa G. Suitsu majamuuseumi rajamisele Võnnu vallas ning sellega kaasnevale piirkonna aja- ja kultuuriloo eksponeerimine ja säilitamine. Vastava eesmärgiga otseselt kattuvad või lähedaselt seotud eesmärgid on välja toodud mitmetes kohalikes, maakondlikes kui riiklikes arengukavades. Alljärgnevalt on arengukavade lõikes välja toodud käsitletavate dokumentide seos käesoleva projektiga.

Võnnu valla arengukava aastateks 2007-2013 tõdeb, et kuigi valla olulisemad tugevused peituvad tema kultuuripärandis ja kaitsealuses looduses, on tänasel päeval valla turismisektori potentsiaal täielikult kasutamata.

Arengukava **SWOT-analüüs** toob omavalitsuse ühe tugevusena välja kultuuripärandi olemasolu, mida võimaluste rubriigis toetab siseturismi kasv. Probleemide ja ohtudena nähakse aga toitlustus- ja majutuskohtade puudumist ja valla madalat omafinantseeringuvõimet (arengukava lisa 6 Võnnu valla SWOT-analüüs). Arengukavas oleva arengumudeli järgi on aastaks 2013 säilitatud ja eksponeeritud valla kultuuripärand – selle eesmärgi saavutamiseks on korraldatud Gustav Suitsu teemaline ümarlaud, käivitatud on uusi üritusi (kontsertturism) ja korrastatud ja eksponeeritud on muinsuskaitseobjektid (punkt 4.3 Soodne ettevõtluskliima). Tegevuskavas aastateks 2007-2009 näeb ette G. Suitsu pärandi teemalise ümarlaua korraldamist ning investeringute kavas on välja toodud, et Suitsu kooli (Sõõro külakooli) renoveerimisprojekti koostamine, muude vajaduste all on välja toodud Suitsu koolimaja renoveerimine (**allikas:** Võnnu valla arengukava 2007-2013 www.vonnu.ee).

Peipsiveere arengustrateegia aastani 2013 „Peipsiveer 2013- väärt elukeskkond kauni Peipsi kaldal!“ on Tartumaal paiknevate peipsiäärsete omavalitsuste kokkulepe arendada Tartumaa Peipsiveert sihipäraselt ühishuve väärtustavas ja sünergiat loovas koostöös. Antud strateegia põhineb omavalitsuste (Kallaste linn, Alatskivi, Vara, Peipsiääre, Võnnu, Meeksi ning Piirissaare valdade) olukorra ja trendide analüüsil, millest on kujundatud piirkonna tulevikuvision ja tegevused selle saavutamiseks.

Arengustrateegias on välja toodud kolm Peipsiveere vaala, millele kogu strateegia peaks põhinema:

- ✓ Kohalik aktiivne kogukondlik- ja kultuurielu;
- ✓ Väärt ja mitmekülgne elu- ja ettevõtluskeskkond;
- ✓ Arenenud infrastruktuur.

Arengustrateegia **esimeses valdkonnas „Elujõuline kogukond ja kultuur“** on strateegiliste tegevussuundadena välja toodud **kohalike kodulugude ja pärimuste kogumine ja säilitamine** (punkt 1.2, lk. 19) ning kultuuriobjektide korrastamine, eksponeerimine ja kasutamine (punkt 1.3.1, lk. 20). **Valdkonna 3 „Omaressurssidel põhinev kaasaegne majanduskeskkond ja infrastruktuur“** eesmärgina on välja

toodud mitmekülgse turismi arendamine, milleks soovitakse nii tootearengu (turismipaketid) kui teenuste kvaliteedi tõstmist (turismiinfo, viidad jne).

Tartu maakonna arengustrateegia 2014 arengueelistused on seotud Tartumaa regionaalse ja tervikliku tasakaaluga. Läbi strateegia soovitakse tagada maakonna kõikide piirkondade elujõulisus, kasutades selleks ära piirkondlikke eripärasid ja tugevusi. **Kultuuri, spordi ja meelelahutuse tegevussuuna** eesmärgiks on laiapõhjaline kultuurikoostöö ning kaasaegne muuseumitegevus, kus muuseumid toimivad mäluasutustena, teadus- ja kultuuritöö keskustena ning elamuste pakkujana kohalikele ja turistidele (Tartumaa arengustrateegia, lk. 15). Samuti on tegevussuundadena välja toodud muuseumieksponaatide uuendamise ja muuseumide interaktiivsuse suurendamise ning lisaks muuseumite ja käsitöökodade tegevuse sidumine. Samuti on välja toodud **muuseumide ühise müügivõrgu** loomine Tartumaal (lk.15).

Tartu maakonna arengustrateegia turismivaldkonna eesmärgiks on seotud majutusvõimaluste, külastajate arvu ning turismitulude oluline kasv ning huvitavad ja tasemel turismiobjektid Tartumaal (lk.17). Turismiteenuste arendamise tegevussuundadena on välja toodud mainet loovate kultuuri- ja spordiürituste rakendamine turismimajanduses; turismiobjektide väljaehitamine ja mitmekesistamine; konverentsiturismi arendamine; turismiobjektidega seotud meenete ja trükiste tootmine ja müük; uute majutusvõimaluste loomine. (allikas: Tartumaa maakonna arengustrateegia 2014, Lisa, www.tartumaa.ee).

Lõuna-Eesti turismi arengustrateegia aastaks 2010³ näeb Lõuna-Eestit tunnustatud turismiregioonina, mis on Eesti loodusest ja kultuuripärandist parim osasaamise paik. Selleks tuleb tõsta turismitoote kvaliteeti ja mitmekesistada valikut – käesolev projekt toetab seda igas aspektis. (allikas: <http://www.visitestonia.com/public/files/aren006.pdf>)

Eesti Riiklik Turismi Arengukava 2007-2013 p 3.3. kohaselt kuuluvad Eesti peamiste turismiressursside hulka kultuuripärand (s.h. mõisahooned) ning looduskeskkond (s.h. pargid) ja Lõuna-Eesti (kuppelmaastik, järved, kultuurisündmused, rahvuspargid, Tartu). Arengukavas on välja toodud Eesti turismisektorit iseloomustavad kitsaskohad, mis pärsivad turismisektori jätkusuutlikku arengut, sh turistide kontsentreerumine suuremate turismiareaalide nagu Tallinn ja Pärnu ümber. **Käesolev projekt loob sise- ja välituristidele täiendava Lõuna-Eesti külastuspõhjuse.**

Arengukava püstitab ühe eesmärgina aastaks 2013 Eesti turismitoodete ja –teenuste kõrge kvaliteedi, mitmekesisuse ning kooskõla säästva arengu põhimõtetega, mille meetmete raames on plaanitud investeeringud välituriste ligimeelitavate suuremahuliste kultuuri ja turismi arendusprojektide elluviimiseks ja kultuuriliselt ja looduslikult väärtuslike objektide väljaarendamine külastusobjektideks. **Käesolev projekt aitab kaasa ka selle eesmärgi täitmisele** (allikas: <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=12755212>).

---

³ Uus Lõuna-Eesti turismi arengukava on koostamisel

Samas arengukavas toodud eesmärkide saavutamise üheks eelduseks on: kvaliteetsete vaatamisväärsuste ja teiste ajaveetmisvõimaluste lisandumine. Käesolevat projekti edasi arendades lisandub turistidele üks kvaliteetne ajaveetmisvõimalus. Olulisel kohal on ka siseturismi võimaluste avardamine ja mitmekesistamine. Seoses üldise elujärje parenemisega on Eesti inimesed üha enam hakanud hindama aktiivseid puhkuseveetmisvõimalusi nii välis- kui kodumaal ja on üha enam valmis investeerima oma aega ja raha unikaalsetesse külastuselamustesse ja aktiivsetesse vabaajaveetmise võimalustesse.

Eesti muuseumide arengustrateegia „21.sajandi Eesti muuseumid. Arengustrateegia aastateks 2005- 2015“ järgi on muuseum ühiskonna ja selle arengu teenistuses olev ning üldsusele avatud mittetulunduslik püsiinstitutsioon, mis teaduslikel, hariduslikel ja meelelahutuslikel eesmärkidel omandab, säilitab, uurib, vahendab ning eksponeerib inimeste ja inimkeskkonnaga seotud materiaalseid mälestisi. Muuseumide missioon ühena mäluasutustest on hoida kultuuri ajalist pidevust, olla minevikukogemuse siduja tulevikuga (lk.5).

Strateegia eesmärgiks on luua tingimused muuseumide arenguks ühiskonna väärtusliku osana, kultuuripärandi hoidjana, toimiva organisatsioonina ja avatud koostööpartnerina, et säiliks Eesti kultuuri omanäolisus Euroopa ja maailma kultuuripärandi osana (lk.6). Sama **strateegia esimene valdkond „Muuseum kui ühiskonna väärtuslik osa“** seab eesmärkideks muuseumite arendamise emotsionaalset kogemust pakkuvaks haridusasutuseks ning atraktiivset ja kvaliteetset teenust pakkuvaks kultuuriturismi asutuseks (lk.7).

Antud valdkonnas **väljatoodud tegevuste tulemustena** soovitakse, et aastal 2015 toimuks muuseumides aktiivne elukestev õpe, kus esinduslikud kollektioonid, asjatundlik teadus- ja pedagoogiline personal ning omanäoline keskkond võimaldavad muuseumides korraldada mitmesuguseid kursusi ja seminare kõikidele vanusegruppidele, tagades nii emotsionaalse täiendhariduse. Muuseumide pedagoogilised programmid lõimuvad koolide õppetegevusega (lk.9). Lisaks leitakse, et muuseumid peaksid olema aktiivselt kaasatud kultuuriturismi arendamisse ja külastajatele pakutav keskkond, tooted ja teenused on atraktiivsed ja vastavad kvaliteedinõuetele. Samuti on muuseum majanduslikult edukas teenuste pakkuja (lk.10). Lisaks loodetakse, et tulevikus on muuseumides toimuvad meelelahutusüritused kaasahaaravad, pärandit väärtustavad ja kogusid säästvad. Muuseum on kujunenud ligitõmbavaks kultuuriasutuseks, erialase suhtluse või kohaliku kultuurielu keskuseks. Muuseumid teevad koostööd nii omavahel kui teiste kultuuriasutustega, nende ühistegevusest sündinud üritustest võidavad nii külastajad kui korraldajad (lk.13) (allikas: Eesti Muuseumide infokeskus www.muuseum.ee/et/poliitika).

3. Võrdlusobjektide ülevaade

Alljärgnevalt on analüüsitud erinevaid külastus- ja turismiobjekte Võnnu vallas, Võnnu valla lähiümbruses ja Tartumaal tervikuna, eesmärgiga kaardistada käesoleva projekti seisukohast olulisemad külastus- ja turismiobjektid ning tuua välja nende tugevused ja nõrkused. Allpool olev analüüs sisaldab erinevate külastusobjektide paiknemist, eesmärgi ja võimalikke tegevusi, mida objektid pakuvad. Ühtlasi on iga käsitletud objekti puhul välja toodud võimalik strateegiline lähenemine konkurentide tugevustest üle saamiseks või ühise koostöö arendamiseks.

Võnnu valla ja lähimate omavalitsuste puhul on välja toodud olulisemad külastus- ja turismiobjektid. Tartumaa puhul on tehtud valik paikkondlike muuseumide ning erinevate isikute seotud muuseumide osas, kuivõrd just need muuseumid hakkavad tulevikus G. Suitsu majamuuseumile pakkuma suurimat **konkurentsi** ja teisalt ka **koostöövõimalusi** läbi ühise isiku/kogukonna muuseumitevõrgu loomisel Tartumaal.

Loodav Gustav Suitsu majamuuseum ei hakka oma väiksuse ja eripärasuse tõttu konkureerima **suurte Tartumaa muuseumidega** (ERM, lennundusmuuseum, põllumajandusmuuseum, Tartu linnamuuseumi filiaalid ja Tartu Ülikooli muuseumid), mistõttu ei ole neid alljärgnevalt eraldi välja tooma hakatud, sh ka lennundusmuuseumit, kuigi viimatinimetatud puhul on tegemist piirkonna ühe olulisima turismiobjektiga.

3.1. Turismi- ja külastusobjektid Võnnu vallas ja lähiregioonis

Alljärgnevalt on lühidalt tutvustatud ja analüüsitud Võnnu vallas paikneva Võnnu kiriku, Põlvamaal asuvate Mooste mõisakompleksi ja Tuglase muuseumi olemust ja tegevusi. Nimetatud objektide puhul on tegemist Tartu-Räpina maanteel ja Lõuna-Peipsi piirkonnas asuvate suurimate turismiobjektidega. Võrdlusest on välja jäetud Haaslava vallas paiknev Lennundusmuuseum, mis pigem jääb Võnnu valla külastuspiirkonnast eemale (suurem seos Ülenurme valla ja Tallinn-Tartu-Luhamaa maantee turismikoridoriga). Oma väiksuse ja sihtgruppide erinevuse tõttu ei osuta ka G. Suitsu majamuuseum lennundusmuuseumile otsest konkurentsi.

Võnnu kirik

Võnnu Jakobi kirik on Eesti suurim maakirik. Kirikut hakati ehitama juba 1232. a ning esmane hoone valmis 1236. a. Kirikuhoonet on aegade jooksul palju suurendatud, praeguses väliskujus on kirikuhoone aastast 1871. Hetkel kuulub kirik Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku Võnnu Jakobi kogudusele, mis on kihelkonnakogudusena teenib kogu

Võnnu kirikukihelkonna rahvast. Koguduse hingekirja kuulub hinnanguliselt 1 000 inimest.

Kirikus toimuvad regulaarselt jumalateenistused, peetakse ristimis- ja matusetalitusi. Kontserttegevust on seni pidurdanud materiaalsete võimaluste nappimine ja konkreetse eestvedaja puudumine. Koguduses toimuvad keskmiselt kaks korda aastas leerikursused, tegutseb pühapäevakool. (allikas: www.vonnu.ee)

Nii G. Suitsu muuseumi kui Võnnu kiriku sihtgrupid (eelkõige kultuuriturist) on kattuvad ja seetõttu on mõlemad objektid otsesed konkurendid. Võnnu kiriku kasuks räägib ka selle parem paiknemine Võnnu alevikus ja paremad ligipääsuvõimalused. Põhjusel, et nii rajatav muuseum kui kirik on valla jaoks kõige olulisemad turismiobjektid, tasub nende baasil välja arendada eelkõige kultuuriga seotud turismipakette.

Tabel 6. G. Suitsu majamuuseum vs Võnnu kirik

Tugevused võrreldes G. Suitsu majamuuseumiga	Nõrkused võrreldes G. Suitsu majamuuseumiga
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Hea ligipääsetavus; ✓ Pika ja huvitava ajaloo külustusobjekt. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kirikuhoone halb olukord; ✓ Erinevate lisateenuste puudumine; ✓ Ei ole kogu aeg avatud, tegemist on eelkõige usuhoone mitte külustusobjektiga.
Võimalik strateegiline lähenemine	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ühiste turismipakettide planeerimine; ✓ Ühiste ürituste ja õppeprogrammide planeerimine ja elluviimine. 	

Tuglase muuseum

Põlva maakonnas paiknev Ahja küla on paljuski kuulnud tänu Friedebert Tuglase poolt kirjutatud lapsepõlveromaanile „Väike Illimar“. Kuulsa kirjaniku auks on rajatud väikene isikumuuseum, kus tutvustatakse kirjaniku eluteed ning Väikese Illimari raamatuga seotud paikasad Ahja külas ja ümbruses. Ahja küla kaugus Võnnust on 15 kilomeetrit. Hinnanguliselt külastas 2008. aastal Tuglase muuseumit ja mõisakompleksi 2000 inimest (allikas: Tuglase muuseum).

Friedebert Tuglas (1886-1971) oli eesti prosaist, kriitik, kirjandusteadlane ja tõlkija. Kujunes Gustav Suitsu kõrval XX sajandi alguse eesti kultuurielu juhtivaks tegelaseks, oli pöördelist rolli mänginud rühmituse "Noor-Eesti" keskseid kujusid. Fr. Tuglas oli Eesti kultuurkapitali mõtte üks algatajaid (1919), Eesti Kirjanikkude Liidu idee ellukutsujaks ning selle juhatuse esimeheks (1922, 1925-1927). Kirjanikkude Liidu ajakirja "Looming" esimese toimetajana (1923-1926) kujundas Tuglas väljaande demokraatliku suuna, mille traditsioone on hoitud tänaseni. Ta kuulus mitmetesse seltsidesse, juhatustesse, komisjonidesse, toimkondadesse ja žüriidesse, olles nii 1920.-1930. aastate eesti kultuurielus autoriteetne ekspert. Asendamatu oli Fr. Tuglase töö Eesti Kirjanduse Seltsi esimehena (1929-1940) (allikas: www.kirmus.ee).

Fr. Tuglast võib tinglikult pidada ühe eesti kirjanduskriitilise koolkonna rajajaks, mida iseloomustab kõrge analüüsikultuur ja mõttetäpsus, sädelev kirjutamisstiil, koolitatud

esteetiline maitse ja kirjandusajalooline erudeeritus, teose sisu ja vormi, keele ja stiili vahekordade hindamine.

Tuglase muuseum on rajatava G. Suitsu muuseumi kõige olulisemaks konkurendiks Võnnu valla lähipiirkonnas. Nii Ahja kui Võnnu vallas ei ole palju atraktiivseid vaatamisväärsuseid ja turismiobjekte, mistõttu on oodata, et piirkonna külastajad kasutaksid võimalust mõlema muuseumiga tutvumiseks. Nii Tuglas kui Suits moodustasid 20. sajandi alguses Tartus kokku tulnud noorterühmituse „Noor-Eesti“ tuumiku. Ühing tegeles eelkõige eesti kirjanduse propageerimise ning laiemalt kogu eesti kultuurilise harimise ja selle edendamisega. Mõlema kultuuriloolise isiku otsene seotus annab muuseumidele võimaluse ühiseks turundustegevuseks, erinevate ürituste ja õppeprogrammide korraldamiseks ja samuti mängivad mõlemad olulist rolli isikumuuseumide võrgustiku loomisel Tartumaal ja lähimaakondades.

Tabel 7. G. Suitsu majamuuseum vs Tuglase muuseum

Tugevused võrreldes G. Suitsu majamuuseumiga	Nõrkused võrreldes G. Suitsu majamuuseumiga
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Hea asukoht Tartu- Röpina mnt vahetus läheduses; ✓ Fr. Tuglase suurem tuntus eesti luule-ja proosahuviliste hulgas; ✓ Raamatu „Väike Illimar“ teemaline ekspositsioon ja raamatuga seotud Ahja mõisa ümbruskond. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Fr. Tuglase muuseumi juurde ei ole rajatud turismiinfokeskust; ✓ Muuseumi turundustegevuste puudumine, mistõttu on muuseum on suhteliselt vähetuntud.
Võimalik strateegiline lähenemine	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Lähemas perspektiivis võimalik koostöö ühisturunduse ja tootearenduse viljelemisel. 	

Mooste mõisakompleks

Endine Moisekatsi (Mooste) mõis asub Põlva maakonnas Mooste vallas, mis jääb Võnnu külast 25 km kaugusele. Mooste mõisaansambel on silmapaistev näide 20. sajandi alguse mõisaarhitektuurist. Kauni peahoone kõrval on Mooste mõisa uhkuseks Eesti üks suurejoonelisim historitsistlik kõrvalhoonete kompleks. Enamik hoonetest on ehitatud maakivist ning kaunistatud tellistega, mille abil on loodud keerukaid mustreid.

Hoonetest pilkupüüdvamad on valitsejamaja, viinavabrik, sepikoda, tall, laut jne. Äramainimist vääriwad ka arvukad väravaehitised ning mõisa piirdemüüri nurgatornina kujundatud kellatorn, mis on inspireeritud keskaegsest kindlusearhitektuurist. Mõisakompleksis tegutseb kohalik põhikool, külalistemaja, linakoda ja veskiteater. Lisaks tegutseb endises valitsejamajas Mooste Külalisstudio, mis pakub noortele kunstnikele üle kogu maailma võimalust veeta oma loomeperiood Moostes. Mooste mõisa külastajate koguarvuks 2008. aastal oli 15 000 inimest.

Tabel 8. G. Suitsu majamuuseum vs Mooste mõisakompleks

Tugevused võrreldes G. Suitsu majamuuseumiga	Nõrkused võrreldes G. Suitsu majamuuseumiga
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Hea asukoht Tartu- Röpina mnt vahetus läheduses; 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Palju erinevaid tegevusi (erinevates hoonetes) ja mitmed erinevad

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Palju erinevaid tegevusi (kunst, käsitöö, muusika); ✓ Hea tunnus üle kogu Eesti – Mooste on oluline tõmbekeskus ja sihtkoht; ✓ Mitmete rahvarohkete regulaarürituste korraldamine (Mooste folk, käsitöötoad); ✓ Moostes on olemas turismiinfrastruktuur-majutus, toitlustus ning pakutakse erinevaid turismiteenuseid. 	<p>organisatsioonid, mis mõisakompleksis tegutsevad, võivad hägustada kogu kompleksi kontseptsiooni;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Mooste mõisas puudub piirkonna ajalugu tutvustav ekspositsioon; ✓ Mooste mõisahoones asub kohalik kool, mistõttu ei ole see alati külastajatele avatud.
Võimalik strateegiline lähenemine	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Suunata rohkem infot kultuuri- ja ajaloo-objektidest huvitatutele, kes samaaegselt on huvitatud pikemast looduses viibimisest; ✓ G. Suitsu majamuuseumi sidumine teiste Tartumaa ja lähipiirkondade isikumuuseumitega. 	

Võnnu vallas ja lähipiirkonnas paiknevad Võnnu kirik, Tuglase muuseum ja Mooste mõisakompleks on Gustav Suitsu majamuuseumi otsesteks konkurentideks ja samas ka kõige potentsiaalsemateks koostööpartneriteks. Koostöövõimalus on kõige suurem Ahja külas asuva Tuglase muuseumiga – moodustasid ju G. Suits ja Fr.Tuglas 20.sajandi alguses Eesti kultuuriloos olulise tuumiku ning mõlema suurmehe mälestuse hoidmiseks loodud muuseumid saaksid läbi ühiste kultuuri- ja õppeprogrammide ning ühisturunduse läbiviimise oluliselt paremini piirkonna väljaarendamisel osaleda. Mooste mõisakompleks on kogu piirkonna olulisemaks turismiobjektiks ja haarab seetõttu ka kõige rohkem külastajaid. G. Suitsu muuseum saab ära kasutada Mooste mõisa tuntuust ja samas ka kogemusi folklooriga seotud ürituste korraldamisel ja läbiviimisel

3.2. Muuseumid/külastuskeskused Tartu maakonnas

Tartu linnas ja maakonnas on tegutsemas mitmeid erineva suunitluse ja temaatikaga kohalikke muuseumeid ja keskusi, mille eesmärgiks on piirkonna ajaloo, kultuuri ja looduse tutvustamine. G. Suitsu majamuuseum pakub lisaks Suitsu pärandiga tutvumisele võimalust saada osa ka Võnnu piirkonna aja- ja kultuuriloost, mistõttu alljärgnevalt väljatoodud külastusobjekte tuleb pidada G. Suitsu majamuuseumi otsesteks või kaudseteks konkurentideks.

Kolkja vanausuliste muuseum

Peipsiääre vallas paiknevas Kolkja vanausuliste muuseumis saavad huvilised tutvuda piirkonnas elavate vanausuliste traditsioonide ja kultuuriga. Ühtlasi on muuseum ka Peipsiääre valla turismiinfokeskuseks.

Vanausulised (staroverõ) on Vene Õigeusu Kirikust eraldunud usuline liikumine, mis ei tunnista 17. sajandil patriarh Nikoni poolt algatatud reforme õpetuses ja jumalateenistuse korras. Kuni 20. sajandi alguseni ei tunnistanud tsaarivõim vanausuliste õigust oma kombeid järgida ning neid kiusati taga. Repressioonide eest põgenevad vanausulised leidsid endale ühena uutest kodupaikadest Peipsi läänekalda.

(allikas: <http://www.hot.ee/kolkjamuuseum/>). Muuseumi külastab aastas 4500 inimest (allikas: Peipsi ja Võrtsjärve muuseumide kaardistamise kokkuvõte 2008 www.ctc.ee).

Kolkja muuseumit võib pidada G. Suitsu majamuuseumi kaudseks konkurendiks eelkõige nende paiknemise tõttu erinevates Tartumaa piirkondades. Kuigi mõlemad külastusobjektid asuvad Peipsi järve piirkonnas, on Põhja- Peipsi piirkond (Suur-Emajõest ülessepoole) turismialaselt rohkem arenenud. Muuseumid saavad teha koostööd erinevate ühishävituste ja ürituste korraldamisel ning ühise koduloomuuseumide võrgu arendamisel maakonnas.

Kolkja vanausuliste muuseum on G. Suitsu muuseumi kaudne konkurent eelkõige oma paiknemise tõttu teises Tartumaa piirkonnas. Kuigi mõlemad külastusobjektid asuvad Peipsi järve piirkonnas, on Põhja- Peipsi piirkond (Suur-Emajõest ülessepoole) turismialaselt rohkem arenenud. Muuseumid saavad teha koostööd erinevate ühishävituste ja ürituste korraldamisel ning ühise koduloomuuseumide võrgu arendamisel maakonnas.

Tabel 9. G. Suitsu majamuuseum vs Kolkja muuseum

Tugevused võrreldes G. Suitsu majamuuseumiga	Nõrkused võrreldes G. Suitsu majamuuseumiga
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Muuseumi piirkond on üks Tartumaa peamistest sihtkohtadest sise- ja välituristide jaoks (Peipsi järve, vanausulised); ✓ Muuseum on seotud konkreetse teema ja valdkonnaga (vanausulised); ✓ Lähipiirkonnas on olemas vajalik turismiinfrastruktuur (majutus ja mitmed toitlustusasutused). 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Puudub heal tasemel ekspositsioon, väljapandu on kaootiline ning puuduvad erinevad seda tutvustavad infomaterjalid; ✓ Muuseum asub tiheasustusega asulas, mistõttu võib muuseumi tegevus (välisüritused) ja turistide viibimine (liiklusprobleemid jne) segada kohalikke elanikke nende igapäevastes tegevustes; ✓ Halvad parkimisvõimalused (muuseum asub küla keskel).
Võimalik strateegiline lähenemine	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Lähemas perspektiivis võimalik koostöö ühisturunduse ja tootearenduse viljelemisel; ✓ Suunata rohkem infot kultuuriobjektidest huvitatutele, kes samaaegselt on huvitatud pikemast looduses viibimisest; ✓ G. Suitsu majamuuseumi sidumine teiste Tartumaa ja lähipiirkondade isikumuuseumitega. 	

Varnja Elava Ajaloo muuseum

Samuti Peipsiääre vallas asuv Varnja Elava Ajaloo muuseum annab ülevaate vanausuliste elulaadist XIX sajandi lõppust – XX sajandi alguseni. Muuseumi seintel ripuvad vanausuliste tikanditega rahvariided ja perekonnapildid. On sisustatud tüüpiline vanausuliste elutuba voodite, laua, kummuti ja peegliga. Toas on tikanditega linikuid, tekke jms. Erilisel kohal asub Jumala nurk. Teine tuba on naise töötuba, kus asub kangastelg, mannekeen, vokit jms. Muuseumis on eksponeeritud ka mitmeid vanausuliste tööpraktikas kasutusel olnud tööriistu.

Muuseumiga samas majas on avatud ka Varnja Kalameeste muuseum. Ettetellimisel pakutakse muuseumihoones soovijatele vanausuliste traditsioonidel baseeruvat tootlustust.

Sarnaselt Kolkja vanausuliste muuseumiga, ei osuta Varnja muuseum G. Suitsu muuseumile konkurentsi oma asukoha tõttu. Varnja muuseumi kasuks räägib kindlasti muuseumi asukoht ajaloolise vanausuliste küla keskmes ja võimalused tootlustamiseks, kuid samas ei paku Peipsiääre vallas asuv muuseum külastajatele erinevaid programme ja hoones ei ole leitav info piirkonna teiste turismiobjektide kohta. Muuseumid saavad teha koostööd koduloomuuseumide võrgu arendamisel Tartumaal ning erinevate teemanäituste ja –programmide korraldamisel.

Tabel 10. G. Suitsu majamuuseum vs Varnja Elava Ajaloo muuseum

Tugevused võrreldes G. Suitsu majamuuseumiga	Nõrkused võrreldes G. Suitsu majamuuseumiga
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Piirkond on üks Tartumaa peamistest sihtkohtadest sise- ja välituristide jaoks (Peipsi järv, vanausulised); ✓ Lähipiirkonnas on olemas vajalik turismiinfrastruktuur (majutus ja mitmed tootlustusasutused). ✓ Muuseumihoone paikneb miljööväärtuslikus piirkonnas ajaloolise vanausuliste küla keskmes. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Puudub heal tasemel ekspositsioon, väljapandu on kaootiline ning puuduvad erinevad tutvustavad infomaterjalid; ✓ Muuseumi kontseptsioon ebaselgesamades ruumides kajastatakse nii vanausuliste kui kalandusega seonduvat; ✓ Muuseum asub tiheasustusega asulas, mistõttu võib muuseumi tegevus (välisüritused) ja turistide viibimine (liiklusprobleemid jne) segada kohalikke elanikke nende igapäevastes tegevustes; ✓ Halvad parkimisvõimalused (muuseum asub keset küla).
Võimalik strateegiline lähenemine	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Suunata rohkem infot kultuuriobjektidest huvitatutele, kes samaaegselt on huvitatud pikemast looduses viibimisest. ✓ G. Suitsu majamuuseumi sidumine teiste Tartumaa ja lähipiirkondade isikumuseumitega. 	

Nõo koduloomuuseum

Nõo vallamaja ruumides asuv koduloomuuseum tegeleb Nõo kihelkonna ja valla mineviku ja kultuuriloo. Lisaks püsiekspositsioonile saab vaadata regulaarselt vahetuvaid kunsti- ja fotonäituseid. Suvisel ajal on muuseumil avatud filiaal Luke mõisa kärnerimajas.

Nõo koduloomuuseum on G. Suitsu muuseumi kaudne konkurent, kuna mõlemad objektid paiknevad üksteisest liialt kaugel ning külastajate liikumised ei pruugi mõlema muuseumi külastamiseks ühtida. Mõlema objekti külastajateks on peamiselt koduloo huvilised, kes soovivad saada infot kohaliku ajaloo pärandi kohta. Nõo koduloomuuseum on lokaalse tähtsusega ning seda pole laiemalt Tartumaal tutvustatud.

Samuti ei ole muuseum Nõo valla peamine külastusobjekt, vaid täiendab vajadusel turismiteekonda pärast Tõravere observatooriumi ja Luke mõisapargi külastamist.

Tabel 11. G. Suitsu majamuuseum vs Nõo koduloomuuseum

Tugevused võrreldes G. Suitsu majamuuseumiga	Nõrkused võrreldes G. Suitsu majamuuseumiga
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Hea asukoht Tartu linna ja Jõhvi-Tartu-Valga maantee vahetus läheduses; ✓ Lähipiirkonnas on olemas nii majutus- kui toitlustusvõimalused; ✓ Paiknemine oluliste Tartumaa külastusobjektide läheduses (Tõravere observatoorium ja Luke mõisapark); 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ G. Suitsu muuseum hakkab olema omavalitsuse keskne külastusobjekt koos turismiinfopunktiga; ✓ G. Suitsu muuseum hakkab paiknema omaette hoones, Nõo koduloomuuseum asub hoones, kus paiknevad lisaks veel vallavalitsus ja kultuurikeskus;
Võimalik strateegiline lähenemine	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Suunata rohkem infot kultuuriobjektidest huvitatutele, kes samaaegselt on huvitatud pikemast looduses viibimisest; ✓ G. Suitsu majamuuseumi sidumine teiste Tartumaa ja lähipiirkondade isikumuuseumitega. 	

Rannu vallamuuseum

Tartumaa lääneserval paiknev Rannu valla muuseum asub legendaarse, 16. sajandil Võrtsjärve uputatud krahvinna Barbara von Tiesenhauseni järgi nimetatud hoones, Rannu küla keskses. Muuseumis on eksponeeritud Rannu piirkonna elu-olu. Lisaks muuseumile paikneb hoones ka turismiinfopunkt (allikas: <http://www.rannu.ee/index.php/2/31>).

Rannu vallamuuseum ja G. Suitsu muuseum on kaudsed konkurendid, kuna asuvad erinevates Tartumaa piirkondades ning neid ümbritsevad turismipiirkonnad on eraldatud. Vallamuuseum ei ole omavalitsuse peamine turismisihtkoht ning jääb Võrtsjärve ja sellega seotud järvemuuseumi „varju“.

Tabel 12. G. Suitsu majamuuseum vs Rannu vallamuuseum

Tugevused võrreldes G. Suitsu majamuuseumiga	Nõrkused võrreldes G. Suitsu majamuuseumiga
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Muuseum asub tuntud turismipiirkonnas; ✓ Lähipiirkonnas on mitmeid olulisi turismiobjekte (järvemuuseum, Tõravere observatoorium, Luke mõis, Võrtsjärv) 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Võrtsjärve turismipiirkonda külastatakse peamiselt soojal aastaajal; ✓ Ei ole Rannu valla peamiseks külastusobjektiks;
Võimalik strateegiline lähenemine	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Suunata rohkem infot kultuuriobjektidest huvitatutele, kes samaaegselt on huvitatud pikemast looduses viibimisest; ✓ G. Suitsu majamuuseumi sidumine teiste Tartumaa ja lähipiirkondade isikumuuseumitega. 	

Elva matkakeskus

Elva kesklinnas paiknevas ajaloolises raudteejaamas on alates 2007. aastast tegutsemas Elva matkakeskus. Keskuse ekspositsioon tutvustab külastajatele Elva puhkepiirkonna vaatamisväärsusi ja matkamisvõimalusi.

Interaktiivse matka abil saab matkaja tutvuda piirkonna matkaradadega, sõita jalgrattaga Vapramäe matkarajal ning nautida Elva jõe veeteed ümbritsevat loodust Soomaal valmistatud ruhes. Ekspositsioon jutustab Elva asustuse tekkimisest ja kujunemisest ning tutvustab tähtsamaid kultuuri- ja spordisündmusi. Samuti on kokku võetud informatsioon raudtee kujunemisloost ning selle tähtsusest Elva linna jaoks. Lisaks tegutseb hoones linna turismiinfopunkt, võimalik on pidada seminare ning laenutada sporditarbeid.

Elva ajaloolises raudteehoones paiknev matkakeskus on üheks Elva turismipiirkonna algus- ja sihtkohaks. Sarnaselt G. Suitsu muuseumiga pakutakse keskuses võimalust tutvuda ekspositsiooniga, kuid erinevalt Võnnus paiknevast muuseumist, saab Elva kasutada mitmeid lisateenuseid. Elva matkakeskus ja G. Suitsu muuseum ei ole otsesed konkurendid. Mõlemad saavad teha koostööd muuseumide tutvustamisel ja külastajate suunamisel teistesse Tartumaa piirkondadesse.

Tabel 13. G. Suitsu majamuuseum vs Elva matkakeskus

Tugevused võrreldes G. Suitsu majamuuseumiga	Nõrkused võrreldes G. Suitsu majamuuseumiga
<ul style="list-style-type: none"> ✓ On turismipiirkonna keskuseks- siit saavad alguse ja lõppevad Elva piirkonna matkad ja ekskursioonid; ✓ Lisateenuste võimalus; ✓ Paiknemine majutus- ja toitlustusettevõtete läheduses; ✓ Head ligipääsuvõimalused (Jõhvi- Tartu- Valga maantee lähedus, Valga- Tartu raudtee, ühistransport Tartu linnaga);	
Võimalik strateegiline lähenemine	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Suunata rohkem infot kultuuriobjektidest huvitatutele, kes samaaegselt on huvitatud pikemast looduses viibimisest; ✓ G. Suitsu majamuuseumi sidumine teiste Tartumaa ja lähipiirkondade isikumuuseumitega.	

Peipsiääre vallas asuvad Kolkja vanausuliste muuseum ja Varnja Elava ajaloo muuseum, Rannu ja Nõo koduloomuuseumid ning Elvas paiknev matkakeskus on kõik G. Suitsu majamuuseumi kaudsed konkurendid. Selle põhjuseks võib pidada eelkõige geograafilist eraldatust – Lõuna- ja Lääne Tartumaa külastajad ei pruugi jõuda Tartumaa kaguosasse, kus paikneb G. Suitsu majamuuseum. Sellest hoolimata on nimetatud külastusobjektidel olemas kõik võimalused koostööks koduloomuuseumide võrgu arendamisel Tartumaal, mis annab võimaluse ühisturunduseks ja võimalikuks külastajate arvu kasvuks. Nimetatud muuseumidest on G. Suitsu majamuuseumil kõige rohkem õppida Elva matkakeskusest, mis on oma ekspositsiooni korraldanud interaktiivsel moel ja on seetõttu huvitav nii noorematele kui vanematele külastajatele.

3.3. Isikumuuseumid Tartumaal

Tartu linnas ja maakonnas on läbi ajaloo sirgunud ja tegutsenud mitmeid kohaliku ja rahvusvahelise tähtsusega isikuid, kelle mälestuseks on paljudes Tartumaa kohtades rajatud isikumuuseumeid. Ajaloolistest Tartumaa isikutest, kelle pärandiga saab maakonnas tutvuda, on eestlastele vaieldamatult tuntuim rahvakirjanik Oskar Luts ning oma avastustega kogu maailmas tuntust kogunud Karl Ernst von Baer.

Leopold Hanseni majamuuseum

L.Hanseni majamuuseumis Elvas eksponeeritakse kunagise Vanemuise näitleja ja seltsitegelase eluruume ja töötuba. Muuseumis tutvustatakse tema tegevust nii näitleja kui kirjamehena ning Elva seltsielu keskse tegelasena iseseisvusaastatel enne II maailmasõda. Majamuuseumi hubastes olustikes korraldatakse etendusi ja filmiõhtuid. Samuti toimuvad hoones regulaarselt kontserdid, seltskondlikud kultuuriüritused ja kohtumisõhtud (allikas: www.tartumaamuuseum.ee/?157)

L. Hanseni kultuurilooline panus on pigem seotud Tartu linna ja maakonnaga, kuid G. Suitsu elutegevus on mõjutanud kogu Eestit. L. Hanseni majamuuseum on Tartumaal vähetuntud ja seda kasutab peamiselt Tartumaa muuseum erinevade kohalike ürituste läbiviimiseks. Tartumaa isikumuuseumide arvestuses on L. Hanseni ja G. Suitsu muuseumid konkurendid, kuid täiendavad üksteist Eesti kultuuriloo tundmaõppimisel ja sellega seotud teadmiste omandamisel. Mõlemad külastusobjektid võivad olla olulisel kohal Tartumaa isikumuuseumide võrgustiku väljaarendamisel.

Tabel 14. G. Suitsu majamuuseum vs L.Hanseni majamuuseum

Tugevused võrreldes G. Suitsu majamuuseumiga	Nõrkused võrreldes G. Suitsu majamuuseumiga
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Paiknemine Elva kesklinnas, mistõttu on tagatud hea ligipääs, majutus- ja toitlustusteenused ning teiste vaatamisväärsuste lähedus; ✓ Tartumaa muuseumi haldusalas olevas muuseumis korraldatakse regulaarseid kultuuriüritusi. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ L.Hansen on peamiselt seotud Tartu ja Elvaga, mistõttu ei ole laiemat kuulsust väljaspool Tartumaal- seetõttu on L. Hanseni muuseum suunatud kitsale sihtgrupile; ✓ Ei ole omavalitsuse ja piirkonna keskne külastusobjekt.
Võimalik strateegiline lähenemine	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Suunata rohkem infot kultuuriobjektidest huvitatutele, kes samaaegselt on huvitatud pikemast looduses viibimisest; ✓ G. Suitsu majamuuseumi sidumine teiste Tartumaa ja lähipiirkondade isikumuuseumitega. 	

Miina Härma nimeline klassmuuseum

Kõrveküla põhikoolis paiknev M.Härma klassmuuseum tutvustab Eesti esimese naishelilooja, esimese naisorganisti ja esimese väljapaistva naiskoorijuhi elu ja tegemisi. Muuseum valmis M. Härma 140. sünniaastapäevaks.

Muuseumi moodustab koolihoone muusikaklassi ühes seinas viis meetrit pikk ja kaks meetrit kõrge klaasvitriin, kus on välja pandud arvukalt fotosid M. Härmast enesest ja

olustikulistest vaadetest. Samuti on eksponeeritud tema noodi- ja käekirjanäiteid. Muuseumis näha olevad esemed (skulptuur M.Härmast, Gerhard Mölleri joonistatud portree, noodipult jne) on kooli deponeeritud teistest muuseumidest (allikas: <http://www.korve.edu.ee/klassmuuseum/miina.html>).

Nii M. Härma kui G. Suitsu muuseumid osutavad Tartumaal üksteisele konkurentsiks isikumuuseumide valdkonnas. Härma muuseumi kasuks räägib selle hea asukoht Tartu linna vahetus läheduses, mistõttu on sinna tagatud hea ligipääs ja on olemas välja arendatud infrastruktuur. Samuti on muuseumi lähipiirkonnas mitmeid turismiga seotud teenindusasutusi. Samas paikneb Härma muuseum kohaliku põhikooli muusikaklassis, mistõttu on takistatud huviliste igapäevane ligipääs muuseumile – pigem on muuseum mõeldud ainult Kõrveküla kooli õpilastele ja omavalitsuse külalistele, mitte teistele kultuuri- ja muusikahuvilistele. Mõlemad muuseumid saavad teha koostööd Tartumaa isikumuuseumide võrgustiku väljaarendamisel.

Tabel 15. G. Suitsu majamuuseum vs M.Härma klassmuuseum

Tugevused võrreldes G. Suitsu majamuuseumiga	Nõrkused võrreldes G. Suitsu majamuuseumiga
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Hea asukoht Tartu linna läheduses, tagatud on head ligipääsuvõimalused; ✓ Piirkonnas on arenenud turismimajandus- võimalik on kasutada erinevaid teenuseid. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ei ole aastaringselt avatud; ✓ Asub koolihoones, mistõttu ei ole huvilistele pidevalt kättesaadav; ✓ Ei ole omavalitsuse keskne turismiobjekt.
Võimalik strateegiline lähenemine	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Suunata rohkem infot kultuuriobjektidest huvitatutele, kes samaaegselt on huvitatud pikemast looduses viibimisest; ✓ G. Suitsu majamuuseumi sidumine teiste Tartumaa ja lähipiirkondade isikumuuseumitega. 	

Liivi muuseum

Alatskivi vallas Rupsi küla Oja talus asub Eesti üks idapoolsemaid isikumuuseume – Liivi Muuseum. Harva on talupere üks põlvkond andnud eesti kultuuriloole nii palju kui vennad Liivid. Vendadest vanim, Joosep, päris talu, mille majandamine võimaldas noorematel vendadel saada kooliharidust. Elias Liiv oli Alatskivi pillikooride ja laulukoori looja. Jakob Liiv oli ka Rakvere linnapea ja teatrihoone ehitamise organiseerija. Pere noorimat, Juhan Liivi, teab kogu Eesti rahvas.

Liivi Muuseumis on vaadata kirjanike Juhan ja Jakob Liivi kodutalu, näitusemajas püsinäitused "Kuskil peab alguskokkukõla olema" ning etluskonkurssi ja Liivi luuleauhinda puudutavad väljapanekud. Muuseumi loomisest peale on siin igal aastal aprillikuus peetud üleriigilist koolinoorte etlusvõistluse lõppvoor, kuhu on tulnud parimad Juhan ja Jakob Liivi ning Juhan Liivi luuleauhinna laureaate loomingu esitajad (allikas: www.muusa.ee). Liivi muuseumi aastaseks külastajate arvuks on hinnanguliselt 4000 inimest (allikas: Peipsi ja Võrtsjärve muuseumide kaardistamise kokkuvõte 2008 www.ctc.ee).

Alatskivil paiknev Liivi muuseum on Tartumaa isikumuuseumide hulgas kõige rohkem välja arendatud ja edasiste arendustegevuste eesmärk on suunata kompleksi tähelepanu

rohkem Alatskivi piirkonna ajaloolise elu-olu tutvustamisele. Üheks Liivi muuseumi peamiseks eeliseks on selle teatav üleriigiline tähtsus koolinoorte hulgas (iga-aastased etluskonkursid). Liivi muuseum osutab G. Suitsu muuseumile otsest konkurentsi, kuid muuseumide paiknemise tõttu ei pruugi sihtgrupid täies osas kattuda. Mõlemad muuseumid omavad palju koostöövõimalusi, mida tuleb ära kasutada. Oma osa võib selles olla ka Tartumaa isikumuuseumide võrgustiku loomisel.

Tabel 16. G. Suitsu majamuuseum vs Liivi muuseum

Tugevused võrreldes G. Suitsu majamuuseumiga	Nõrkused võrreldes G. Suitsu majamuuseumiga
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Olemas on muuseumihoone ja toimiv infrastruktuur; ✓ Hea infrastruktuur ja lähedus Tartu linnale; ✓ Lähedus piirkonnas olulistele külastusobjektidele (Alatskivi loss, vanausuliste külad ja muuseumid, Peipsi järv) ✓ Püsinäituse olemasolu; ✓ Iga-aastaselt toimuv üleriigiline koolinoorte etluskonkurss; 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ei ole omavalitsuse peamine külastusobjekt.
Võimalik strateegiline lähenemine	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Suunata rohkem infot kultuuriobjektidest huvitatutele, kes samaaegselt on huvitatud pikemast looduses viibimisest; ✓ G. Suitsu majamuuseumi sidumine teiste Tartumaa ja lähipiirkondade isikumuuseumitega. 	

Oskar Lutsu majamuuseum

Tartus asuvas O. Lutsu majamuuseumis saab põhjaliku ülevaate Eesti ühe armastatuima kirjaniku elukäigust ja loomingust, saab näha tema töö- ja elutuba, kuulda tema häält ning elusuuruses vahakuju. Ettetellimisel pakutakse gruppidele erinevaid programme ning lastele ja noortele rohkeid haridusprogramme. Muuseum asub hoones, mille kirjanik ehitas oma perele 1936. aastal ja elas seal viimased 17 eluaastat.

Majamuuseumis toimuvad iga-aastaselt erinevad ettekandepäevad, konkursid või muud kirjanduslikud üritused. Igal kevadel toimuvad muuseumi aias kevadpäevad, mis on seotud nii teatri, muusika kui luulega. Samuti eksponeeritakse ajutisi näitusi ning toimunud on ka mitmeid teatrietendusi kirjaniku loome põhjal (allikas: <http://linnamuuseum.tartu.ee/?m=5>). Majamuuseumi külastajate arvuks 2008. aastal oli 2796 inimest.

O. Lutsu majamuuseum Tartus on otsene konkurent G. Suitsu muuseumile Võnnu vallas, mis seisneb eelkõige mõlema persooni olulisuses Eesti kirjandusmaastikul. Lutsu muuseumi kasuks räägib lisaks heale asukohale Tartu linnas ka asjaolu, et kooliõpilased ja täiskasvanud teavad Lutsu teoseid rohkem ning seeläbi tunnevad tõenäoliselt ka suuremat huvi antud kirjaniku vastu. Samas on G. Suitsu majamuuseum tuleviku Võnnu valla olulisemaks külastusobjektiks, mis annab viimasele teatud eelise persooniga seonduva tutvustamisel laiemale avalikkusele – Lutsu muuseumit lihtsalt ei pruugita

Tartu linna teiste muuseumide seast ülesse leida. Negatiivse aspektina võib välja tuua ka asjaolu, et Lutsu muuseumi juures olevad parkimisvõimalused on olematud. Mõlemad muuseumid täiendavad üksteist kultuuri- ja kirjandusloohuviliste siseturistide jaoks ja võivad olla olulisel kohal Tartumaa isikumuuseumide võrgustiku loomisel.

Tabel 17. G. Suitsu majamuuseum vs O. Lutsu majamuuseum

Tugevused võrreldes G. Suitsu majamuuseumiga	Nõrkused võrreldes G. Suitsu majamuuseumiga
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Hea asukoht Tartu linnas- olemas toitlustus-ja majutusteenuste pakkujad; ✓ Paiknemine oluliste külastusobjektide vahetus läheduses (Tartu vanalinn, rajatavad ERM ja AHHA-keskus jne); ✓ Isiku suurem tuntus siseturistide hulgas; ✓ Regulaarselt korraldatavad õppeprogrammid ja kultuuriüritused; ✓ On Tartu Linnamuuseumi filiaal, mis tagab hea turundustegevuse ja võimaliku külastajate arvu. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Tartus on tegutsemas palju muuseumi, mis vähendavad O.Lutsu majamuuseumi külastatavust; ✓ Halvad parkimisvõimalused- Lutsu muuseum asub Tartu Tammelinnas, Riia mnt. ääres, kus parkimisvõimalused puuduvad.
Võimalik strateegiline lähenemine	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Suunata rohkem infot kultuuriobjektidest huvitatutele, kes samaaegselt on huvitatud pikemast looduses viibimisest; ✓ G. Suitsu majamuuseumi sidumine teiste Tartumaa ja lähipiirkondade isikumuuseumitega. 	

Karl Ernst von Baeri majamuuseum

Eesti teadusloo üks kuulsamaid esindajaid on kindlasti mitmekülgne loodusteadlane Karl Ernst von Baer, kelle mälestuse jäädvustamiseks avati 1976.aastal Tartus tema viimases elukohas muuseum.

Muuseumis on võimalik tutvuda “Põhjamaa Humboldti” teadusliku loominguga, tema hiiglasliku töölauga, taime- ja linnukoguga ning imetleda kujur August Weizenbergi raiutud büsti Baerist Tartu Looduseuurijate Seltsile, mille president Baer pikka aega oli. Muuseumis uuritakse Baeri tegevust ning avaldatakse nii Baerist kui ka Eesti teadusloost laiemalt teaduslikke uurimusi, et teadvustada Eesti kultuuri kohta maailma kultuuriruumis (allikas: baer.emu.ee).

K.E.v Baeri ja G. Suitsu tegevused ei kattu, mistõttu ei ole Baeri majamuuseum Suitsu omale otsene konkurent. Baeri majamuuseumi eelised ja miinused võrreldes Suitsu omaga on enamjaolt võrreldavad O. Lutsu majamuuseumiga. Samas on mõlemal muuseumil võimalus teha koostööd Tartumaa isikumuuseumide võrgustiku arendamisel.

Tabel 18. G. Suitsu majamuuseum vs K.E.v Baeri majamuuseum

Tugevused võrreldes G. Suitsu majamuuseumiga	Nõrkused võrreldes G. Suitsu majamuuseumiga
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Paiknemine Tartu linnas; ✓ Teiste muuseumide ja külastusobjektide vahetu lähedus; 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Isikumuuseum võib teiste linna muuseumide seas „ära kaduda“- eeldab sügavamate teadmistega külastajaid;

✓ Isiku tundus nii sise- kui välismaiselt; Hästi arenenud turismiinfrastruktuur (toitlustus ja majutus, aktiivse vaba aja tegevused).	Halvad parkimisvõimalused.
Võimalik strateegiline lähenemine	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Suunata rohkem infot kultuuriobjektidest huvitatutele, kes samaaegselt on huvitatud pikemast looduses viibimisest; ✓ G. Suitsu majamuuseumi sidumine teiste Tartumaa ja lähipiirkondade isikumuuseumitega. 	

Eduard Tubina tubamuuseum

Tartumaa ühes tuntuimas mõisas, Alatskivil, paikneb tuntud Eesti muusikategelase Eduard Tubina muuseumtuba. Sarnaselt teistele sama suunitlusega isikumuuseumidele, võib ka Tubina toas tutvuda helilooja elu-ja loometegevusega. Lossis saab näha ka Tubina kahte klaverit, milledest üks on sinna toodud Rootsist. Praegusel hetkel (juuli 2009) käivad Alatskivi lossis mahukad rekonstrueerimistööd, mille raames rajatakse lossi idatiiva teisele korrusele kaasaegsed näituseruumid Tubina elutöö tutvustamiseks. (allikas: www.alatskivi.ee).

Alatskivi lossi külastab aastas hinnanguliselt 11 000 inimest, millele 2009. aastal annavad lisa teatrikülastajad (Vanemuise „Vihurimäe“ kuni 10 000 külastajat) ja vastavad restoran mõisa südames (allikas: SA Alatskivi loss). Valdav enamik neist külastab ka lossi ja tutvub ka helilooja Tubina tegevust tutvustava ekspositsiooniga.

Tubina muuseumi suurimaks eeliseks kõikide teiste Tartumaa isikumuuseumidega tuleb pidada head asukohta- muuseumi ruumid Alatskivi lossis tagavad väikesele muuseumile aastaringelt suure külastajate arvu. Samas võib muuseumi asukoht osutada ka puuduseks- Alatskivi loss on populaarne erinevate ürituste korraldamisel ja seetõttu ei pruugi Tubina muuseum ja loss tavakülastajatele alati avatud olla. Mõlemad muuseumid saavad teha koostööd haridus- ja kultuuriprogrammide väljatöötamisel ja isikumuuseumide võrgu arendamisel Tartumaal.

Tabel 19. G. Suitsu majamuuseum vs E.Tubina tubamuuseum

Tugevused võrreldes G. Suitsu majamuuseumiga	Nõrkused võrreldes G. Suitsu majamuuseumiga
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Hea asukoht; ✓ Läheduses olemas vajalik turismiinfrastruktuur; ✓ Isiku suurem tundus sise- ja välismaiselt; ✓ Teiste muuseumide ja külastusobjektide vahetu lähedus. ✓ Samas majas paikneb turismiinfokeskus ja restoran. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Asub mõisahoones mistõttu ei ole huvilistele pidevalt kättesaadav (erinevate ürituste korraldamine kogu hoones).
Võimalik strateegiline lähenemine	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Suunata rohkem infot kultuuriobjektidest huvitatutele, kes samaaegselt on huvitatud pikemast looduses viibimisest; ✓ G. Suitsu majamuuseumi sidumine teiste Tartumaa ja lähipiirkondade isikumuuseumitega. 	

Leopold Hanseni majamuuseum, Miina Härma klassmuuseum, Oskar Lutsu majamuuseum, Liivi muuseum, Eduard Tubina muuseum ja G. Suitsu majamuuseum on kõik omavahel konkurendid põhjusel, et kõik nimetatud isikud on Eesti kultuuriloos olulisel kohal. Samas vähendab isikumuuseumide omavahelist konkurentsi nende suhteline eraldatus üksteisest- nii ei pruugi Lutsu majamuuseumi külastaja kunagi jõuda G. Suitsu muuseumisse, kuna liikumismarsruudid ei kattu. Teistest võib eraldi välja tuua K.E.v Baeri majamuuseum Tartus, kuna kuulsa eestimaalase elutegevus ja pärand maailmale on erinev teistest eelpool nimetatutest. Baeri muuseum ei osuta seetõttu teistele Tartumaa isikumuuseumidele ka konkurentsi.

Enamikes Tartu linna ja maakonna isikumuuseumides viiakse regulaarselt läbi erinevaid kultuuri- ja haridusprogramme, mis sobivad eelkõige kooliõpilastele. Märkimist väärivad ka Liivi muuseumi vabariiklik etluskonkurss ja Lutsu muuseumis korraldatavad teatriüritused- kõiki neid kogemusi saab edukalt kasutada ka G. Suitsu majamuuseumi tegevuste elluviimisel.

4. Turundus

4.1. Turundustegevuste planeerimine Gustav Suitsu majamuuseumi puhul

Käesolevas peatükis nr. 4 on lahti seletatud Gustav Suitsu majamuuseumi turundustegevuste alused ja piirkonna turundustegevuste taust. Turunduse peatükk on parema ülevaatlikkuse saavutamiseks jagatud viide alampeatükki. Turundustegevuste planeerimiseks on objekti asukoht ja asend. Vajalik on kohaturunduse printsiipidele tuginedes anda selge ülevaade võimalikust objekti turundamisest ning piirkonna üldisest võimekusest. Kolmandas allosas tuuakse välja G.Suitsu majamuuseumile seatud eesmärgid, lihtsuse mõtted on need eraldatud üld, põhi- ja spetsiifilisteks eesmärkideks. Eesmärkidest tulenevalt on turismitoodete kaudu välja toodud planeeritavad sihtgrupid, kelle vajaduste ja soovide rahuldamisega loodav G.Suitsu majamuuseum kõige paremini hakkama saab. Sihtgruppide defineerimise järgselt on kajastatud võimalikud turundustegevused ning nende hinnangulised maksumused. Samuti on välja toodud protsesside eest vastutatajad, võimalikud koostööpartnerid ja turundustegevuste vastavus seatud eesmärkidele. Peatüki lõpus on toodud välja eelarvestatud turunduskulude eelarve poolaastate lõikes, esimese perioodina käsitletakse 2012.a. I poolaastat, kui toimub veel muuseumi rajamine, kuid kus on vajalik teha esimesi samme objekti turundamiseks. Viimase eelarvestatud perioodina tuuakse välja 2015.a. teine poolaasta.

4.2. Piirkonna turundustegevuse alused

Planeeritav Gustav Suitsu majamuuseum asub Võnnu alevikus, Tartumaal. Sellest tulenevalt on kogu objekti turunduslikud alused ehitatud üles nimetatud piirkonna tugevusi ja nõrkuseid silmas pidades. Võnnu vald paikneb Tartumaa idaosas, jäädes Tartu linnast kagusse. Planeeritava Gustav Suitsu majamuuseumi küllastajateks on isikud, kes liiguvad Tartust ida-lõuna suunal Kagu-Eestisse või kes omakorda tulevad Kagu-Eestist Tartusse. Reisi sihiga seotud muuseumi küllastamine võib olla planeeritud (ürituste ja ekskursioonide korral), kuid võib samas olla ka planeerimata ja juhuslik (siseturistid, välisturistid). Omavalitsus piirneb põhjast Mäksa vallaga, lõunast Ahja, Vastse-Kuuste ja Moosta valdadega, läänest Haaslava vallaga ning idast Meeksi vallaga.

Kohaturunduslikult on oluline Võnnu aleviku kaugus maakonnakeskusest ja inimeste poolt kasutatavatest liikluskoridoridest. Planeeritav G. Suitsu majamuuseum on Tartust ligikaudu 28 km kaugusel, Põlvast 37 km ja Räpinast 42 km kaugusel. Geograafiliselt paikneb Võnnu vald Peipsi madaliku lääneserval ning sellest tulenevalt on alal suhteliselt vähe liikumiskoridore ning need paiknevad valdavalt G. Suitsu majamuuseumist lääne-lõuna suunal. Sellest tulenevalt jäävad piirkonnast ida poole peamiselt vaid sood ja rabad ning asustustihedus on seetõttu suhteliselt madal, puudub arvestatav teedevõrk. Võnnu valla territooriumist haarab enda alla olulise osa

Emajõe Suursoo kaitseala, mis on Eesti suurim deltasoostik. Alljärgneval kaardil on välja toodud piirkonna täpsem teedevõrk ja võimalikud ligipääsuteed.

Joonis 7. Võimalikud ligipääsuteed planeeritavale G. Suitsu majamuuseumile (nr 1 – ligipääs Tartu – Rõpina maanteelt; nr 2 – ligipääs läbi Kavastu, Mäksa ja Kastre; nr 3 – Hammaste – Rasina maantee)

Üldistatult on Tartu maakonna **turismisektori eestvedajaks** maakonna keskel asetsev ligemale 100 000 elanikuga Tartu linn, mis on ühtlasi ka kogu Lõuna-Eesti peamiseks tõmbekeskuseks. Linna läbiva infrastruktuuri ja olulise teenindus- ja majutusasutuste võrgu tõttu on Tartu kujunenud sise- ja välituristide peamiseks sihtkohaks Eesti lõunapoolses osas. Sellest tulenevalt on võimalik planeeritava G. Suitsu majamuuseumi turundamisel arvestada kolme perspektiivse teekonnaga, mida mööda on võimalik muuseumisse tulla või sealt lahkuda. Alljärgnevalt on selgitatud nimetatud marsruute täpsemalt:

- ✓ **Ligipääs Tartu-Rõpina maanteelt** (kaardil märgitud nr 1) – Peamiselt on Võnnu külla saabuvate külastajate ligipääsuteeks olnud Tartu – Rõpina maantee, millelt Võnnu suunal ära keerates on võimalik jõuda ka Võnnu alevikus asuva G. Suitsu majamuuseumini. Nimetatud teekond on eeldatavasti üks populaarsemaid, kuivõrd tee muuseumini on nimetatud trassi mööda kõige parem ja sealjuures ka kiireim. Nimetatud liikumiskoridoril on võimalik peatuda toitlustusasutuses Käbitares või soetada esmavajalikke toiduaineid (Melliste pood). Külastajate sihtpunktiks võib seejuures olla nii Tartu, Rõpina kui ka Meerapalu, Mehikoorma või Laaksaare (võimalik teekond Piirisaarele, kaardil märgitud nr 3).
- ✓ **Ligipääs Tartu maanteelt läbi Mäksa, Kavastu ja Kastre** (kaardil märgitud nr 2) – on samuti üheks arvestatavaks liikumiskoridoriks ja juurdepääsuteeks, mis on küll oluliselt aeglasem ja pikem, kuid seotud rohkemate vaatamisväärsustega. Nimetatud teekonnal on võimalik tutvuda töötava Kavastu parvega, samuti külastada ja vaadata Kastre mõisat (samuti mõisaparki).

Nimetatud teekonda mööda jõuavad G. Suitsu majamuuseumini peamiselt väiksemaid teid kasutavad või piirkonda süvitsi külastavad isikud, kes soovivad tutvuda põhjalikult kogu ääreala looduse ja vaatamisväärsustega. Sellise koridori puhul on alguspunktiks üldjuhul Tartu, kohe peale Luunja silda keeratakse suunaga Mäksale.

- ✓ **Ligipääs Lääniste poolt Hammaste – Rasina maanteelt** (kaardil märgitud nr 3) – on võimalikuks juurdepääsuteeks peamiselt kagust piirkonda sisenevate külaliste lõikes. Kagu-Eesti poolt lähenevate külaliste puhul on oluliseks eelnevaks vaatamisväärsuseks Mooste mõis, kust on edasi Võnnu alevikku (ja sealjuures G. Suitsu majamuuseumisse) võimalik kõige paremini jõuda läbi Lääniste küla. Läänistes asub piirkonnas olulise tunnustuse saanud paadisild, samuti Ahja jõe äärne puhkeala. Nimetatud maanteed mööda G. Suitsu majamuuseumisse jõudvate külaliste eelmiseks peatuseks on suure tõenäosusega olnud just Mooste mõis, teiseks oluliseks märksõnaks on ida-poolse koridori kasutamine (Läänistes asuv Ahja jõge ületav sild on viimane jõe ületuskoht enne Peipsi järve).

Lisaks objekti asukohale ja võimalikele ligipääsuteedele on tähtis välja tuua turunduse aluste kirjeldamisel laiemalt piirkonna (Tartumaa kui Eesti osa, Eesti kui Euroopa osa) välituristide ja siseturistide liikumist selgitavad suhtarvud. Ülevaate võimalikust turismi arengust piirkonnas eraldi külastajagruppide lõikes annab eelkõige Eesti turismistatistika analüüsimine.

2008.a. turismistatistika mõjutas suuresti ülemaailmne majanduskriis. 2008. aastani oli valdavalt suurenenud nii sissetulev turism kui ka siseturism, 2008.a teises pooles oli märgata mõlema turismisuuna vähenemist. Majanduskriisi mõju sissetulevale turismile oli 2008. aastal suhteliselt tagasihoidlik, samas oli suuremalt mõjutatud just siseturism.

2009. aasta esimese viie kuu kokkuvõttes ööbis Eesti majutusettevõtetes 427 560 välituristi. Nende arv vähenes 36 702 võrra ehk 8% võrreldes jaan.-mai 2008. Nende poolt veedetud ööde arv oli 873 451 (-10,6%). See näitab, et majutusettevõtetes viibimise keskmine kestus oli 2008. aastaga võrreldes veidi lühem. 2009. aasta esimese viie kuu kokkuvõttes ööbis Eesti majutusettevõtetes 272 845 siseturisti. Nende arv vähenes 67 182 võrra ehk 20% võrreldes jaan.-mai 2008. Nende poolt veedetud ööde arv oli 474 642 (-20%). **2009. aasta esimese viie kuuga vähenesid Eestisisest kokkuvõttes sise- ja välituristide ööbimised kokku 14%.**

Nimetatud statistika põhjal saab väita, et tõenäoliselt on järgmistel aastatel vähenemas Eestis nii siseturistide kui välituristide arv, kes potentsiaalselt võiksid jõuda Võnnu piirkonda. Samas on suurenenud ühepäevakülaliste, sealjuures erinevate grupireisijate ja ürituste külastajate arv. Inimeste võimalused ööbimisega reiside korraldamiseks on vähenenud, kuid sealäbi suurendatakse just ühepäevareiside ja ürituste külastamise arvu. Nimetatud tendents on positiivne G. Suitsu majamuuseumi seisukohalt, kuivõrd valdavalt on planeeritava muuseumi külastajateks just ühepäevakülastajad, ürituste külastajad ja grupireisijad.

4.3. Gustav Suitsu majamuuseumi turunduslikud eesmärgid

Turundustegevuste üldeesmärk on Võnnu piirkonna turismitegevuste laiendamine ning sessoonsuse vähendamine läbi objektide arendamise ja turundamise piirkonna populaarsuse tõstmiseks. Eesmärgi saavutamiseks luuakse külastajatele (nii sise- kui

välituristid) atraktiivne objekt, kust on võimalik saada informatsiooni laiemalt piirkonna teiste turismiobjektide, kultuuripärandi ja isikutepõhise ajaloo kohta (Suits, Körber, Mootse, Zeiger, Rootsmäe). Teabekeskuse aspektist vaadatuna on võimalik saada informatsiooni ka teiste piirkonna olulisemate vaatamisväärsuste ja külastatavate objektide kohta (Emajõe Suursoo, Mooste mõis, Kavastu parv jne).

Turunduse põhieesmärgiks on piirkonna ajaloopärandit ja piirkonna ajalooliselt tuntud isikute tausta koondava ja eksponeeriva turismiobjekti G. Suitsu majamuuseumi turule toomine ja selle jätkusuutlikkuse tagamine. G. Suitsu majamuuseumi seotakse funktsioonidelt piirkonna senise turismitegevusega ja integreeritakse üldisesse arengusse. Põhieesmärgi täitmiseks on oluline tootearenduse viljelemine ja külastajate jätkusuutlik teenindamine läbi huvipakkuva ekspositsiooni.

Objektispetsiifilisteks turunduseesmärkideks on:

- ✓ G. Suitsu majamuuseumi kontseptsiooni tutvustamine ja juurutamine turismiobjektina valitud sihtgruppidele ja koostööpartneritele;
- ✓ Võnnu piirkonna ajaloo ja kultuuripärandi laiapõhjaline ja võimalikult detailne eksponeerimine;
- ✓ G. Suitsu majamuuseumi aastaringse kasutajaskonna kujundamine erinevate sihtgruppide lõikes sessoonsuse vähendaseks ja külastajate arvu tagamiseks;
- ✓ piiriala turismivärava kontseptsiooni loomine G. Suitsu majamuuseumi baasil;
- ✓ jätkusuutliku piirkonna- ja objektipõhise tootearenduse tagamine tulevikuperioodidel.

4.4. Gustav Suitsu majamuuseumi planeeritavad sihtgrupid

G. Suitsu majamuuseumi planeeritavad tegevused ja atraktsioonid ei võimalda turismiteenuste lõikes teenindada kõiki inimgrupe (piiratud turismitoodete valik) ning seetõttu on oluline positsioneerida objekti turundus selgelt vaid turismitoodete mõistes sobilikele külastajatele ning neid mõjutavatele võtmeisikutele (isikud, kelle roll on nn külastajatele ekskursioonide ja väljasõitude korraldamine, nt kooliõpetajad, giidid, majutusettevõtete töötajad jne). Objekti planeeritavate sihtgruppide kirjeldamise eelduseks on G. Suitsu majamuuseumit kirjeldava informatsiooni levimine ning võimalikud külastajate eeldused oma reiside planeerimisel ja korraldamisel. Sihtgruppide planeerimise aluseks on G. Suitsu majamuuseumi pakutavad turismitooted, milleks on:

Tabel 20. Turismitoodete planeeritav jaotus sihtgruppide lõikes

	Ühepäeva- külalised	Koolilapsed ja -grupid	Ürituste külastajad	Siseturistid	Välituristid
muuseum					
teabekeskus					
suitsusaun					
üritused					
ruumide rentimine					

Vastavalt eelpool toodud tabeli jaotusele saab piirkonna potentsiaalsete sihtgruppidega välja tuua ühepäevakülalised, koolilapsed ja –grupid, ürituste külastajad, siseturistid ja välituristid. Alljärgnevalt on selgitatud nende täpsem olemus erinevate näitajate lõikes:

- ✓ **ühepäevakülalised** – on loodava objekti peamiseks sihtgrupiks, sest objekti atraktiivsus ja ülesehitus on peamiselt suunatud just Tartumaa ja Lõuna-Eesti ühepäevakülalistele. G. Suitsu majamuuseumi külastamine pakub peamiselt huvi just täiskasvanutele, samas on see hariva sisuga majamuuseum sobilik ka noorte kultuuritausta avamiseks. Ühepäevakülastaja satub majamuuseumisse eelkõige seetõttu, et reisi teekond ei ole üldjuhul detailselt planeeritud ja pigem ollakse orienteeritud piirkonna erinevate objektide külastamisele ja (kõikide) teekonnale ettejäevate huvipakkuvate objektide tutvumisele.

Sihtgruppi iseloomustav näitaja	Näitaja olemus
Kasutatavad infokanalid	Internet, erinevad turismiportaalid, viidad maanteedel ja parkimisplatsidel, voldikud
Olulised mõjutajad	Peamiseks mõjutajateks on positiivset tagasisidet andvad tuttavad ja seotud isikud, kes on eelnevalt objekti külasthanud.
Külastusaeg ja –pikkus	Peamiselt tullaakse piirkonda paariks tunniks, maksimaalselt terveks päevaks. Ühepäevakülastajate objekti külastusajaks on keskmiselt 0,5 – 1 tund.
Vajatavad lisateenused	Täiendavate lisateenustena võib välja tuua vajaduse toitlustuse järele, mida on võimalik korraldada kas Tartu-Räpina maanteel asuvas Käbitares või ettetellimisel Maur Catering OÜ vahendusel.

- ✓ **koolilapsed ja –grupid** – on välja toodud eraldi **ühepäevakülastajate allosana**, kuivõrd nende puhul on erinev reisi korraldamise motivatsioon. Koolilapsed ja kooligrupid reisivad üldjuhul mitmekesi koos (klassireisid, huvireisid, lõpureisid jne) ning reisi korraldab mõni õpetajatest või huvijuhtidest. G. Suitsu majamuuseumi ekspositsioon ja struktuur tagab valmisoleku eelkõige kirjanduse-, näitlemise- või luuletamisega süvitsi seotud gruppide meelelahutamiseks, kuid külastada võivad muuseumit siiski kõik ajaloo huvilised grupid. Majamuuseumi eksponaadid ja taust annavad hea võimaluse õpetajatele aine lihtsaks edasiandmiseks ning selle praktiliseks sidumiseks reaalse elu ja persoonidega. Seega on G. Suitsu majamuuseumi ekspositsioon justkui täiendmaterjaliks kooliõppe edasiandmisel. Kooliga seotud sihtgruppide jaoks on oluline ka hoonet ümbritsev aed ja territoorium, kuivõrd laste jaoks on hariduse kõrval oluline tegeleda ka kehalist koormust pakkuvate tegevustega (mängud õuealal, jooksmine).

Sihtgruppi iseloomustav näitaja	Näitaja olemus
Kasutatavad infokanalid	Internet, viidad maanteedel ja parkimisplatsidel, voldikud, otsepostitud koolide

	õpetajate maililistidesse.
Olulised mõjutajad	Peamisteks mõjutajateks on kooligruppide puhul õpetajate arvamus ning õpilasvanemate seisukohad reisi eelarve osas.
Külastusaeg ja –pikkus	Koolilapsed külastavad G. Suitsu majamuuseumi eeldatavasti suhteliselt lühidalt, keskmine külastusaeg jääb 0,5 – 1 tunni juurde. Samas on oluline roll täiendavate teenuste tarbimisel (grupp jääb sööma G. Suitsu majamuuseumisse läbi tellitud toitlustuse või korraldatakse sportmänge vms)
Vajatavad lisateenused	Täiendavate lisateenustena on vajalik organiseerida toitlustust või lisameelelahutuse korraldamist.

- ✓ **ürituste külastajad** – on välja toodud eraldi **ühapäevakülastajate allosana**, kuna planeeritavas G. Suitsu majamuuseumis hakatakse korraldama mitmesuguseid üritusi (täpsem ürituste selgitus turundusplaani osas). Sellest tulenevalt on vajalik analüüsida nii ürituste profiili kui ka võimalikke sihtgrupe. Üldjuhul on ürituste külastajate puhul tegemist lähipiirkonnas elavate isikutega (ühapäevakülastajatega), kes tulevad G. Suitsu majamuuseumisse üritust nautima ja naasevad hiljem koju. Samas on teatud ürituste puhul tegemist ka siseturistidega, kes nt laagrite puhul tulevad G. Suitsu majamuuseumisse ning viibivad piirkonnas kogu ürituse kestvuse vältel (laagrite puhul kuni nädal). Oluliselt erinevate sihtgrupi näitajate tõttu on ürituste külastajad toodud välja eraldiseisvana, näitaja olemused on toodud alljärgnevas tabelis:

Sihtgruppi iseloomustav näitaja	Näitaja olemus
Kasutatavad infokanalid	Internet, voldikud, listid, ürituste korraldajate isiklikud meediakanalid
Olulised mõjutajad	Olulisteks mõjutajateks on peamiselt esinejate profiil ja ürituste sisu, mõjutajateks seejuures võtmeisikud.
Külastusaeg ja –pikkus	Külastusaeg sõltub vastavalt ürituse tüübist 2 tunnist kuni nädalani. Paaritunniste ürituste korral on tegemist peamiselt lokaalse tähtsusega üritustega, nädalse ürituse tüüpiliseks nt on luulelaagrid.
Vajatavad lisateenused	Ürituste korraldamine nõuab teenindavaid lisategevusi nagu toitlustus ning koristamine, samuti muusika ja võimenduste kasutamine. Üldjuhul on lisateenused võimalik korraldada vallasiseselt.

- ✓ **siseturistid** – siseturistide all peetakse silmas Eesti turiste, kes reisivad ringi kodumaal ning seda pikemalt kui ühe päeva (vajatakse ka majutusteenust). Siseturistid on valdavalt planeerinud oma teekonna ning sellest tulenevalt on nn üksikute ja juhuslike objektide sattumine turismi marsruutidesse suhteliselt ebatõenäoline. Sellest tulenevalt on vajalik G. Suitsu majamuuseumi lisamine võimalikult paljudesse võimalikesse infokanalitesse ja turismiveebidesse, et tagada objekti külastamine siseturistide poolt. Alljärgnevas tabelis on toodud välja käesoleva sihtgrupiga seotud näitajate olemus:

Sihtgruppi iseloomustav näitaja	Näitaja olemus
Kasutatavad infokanalid	Internet, erinevad turismiportaalid, viidad maanteedel ja parkimisplatsidel, voldikud.
Olulised mõjutajad	Peamisteks mõjutajateks on positiivne tagasiside interneti blogides, tuttavate sarnased kogemused, meediakajastused
Külastusaeg ja –pikkus	Hetkel puuvad piirkonnas vajalikud tugiteenused (tugiteenused on puudulikud) ning sellest tulenevalt on reisi alguspunktiks ja lõpp-punktiks suure tõenäosusega mõni tõmbekeskus. Objektil on seega külastajad reaalselt 0,5 – 2 tundi vastavalt külastuse täpsest olemusest.
Vajatavad lisateenused	Nimetatud sihtgrupp vajab võimalusi nii toitlustamise kui majutuse valdkonnas ning seetõttu on vajalik koostöö laiemas geograafilises piirkonnas kui vaid Võnnu alevik.

- ✓ **välituristid** – välituristid satuvad piirkonda peamiselt läbi Tartu ja Räpina. Välituristide liikumisel on sihtpunktiks peamiselt teine linn (põhjuseks vajadus leida majutuskoht või liikuda edasi järgmistesse piirkondadesse). Sellest tulenevalt ei pöörata piirkonna väiksematele atraktsioonidele erilist tähelepanu. Välituristi jaoks on kõige olulisema väärtusega G. Suitsu majamuuseumi roll piirkonna nn turismivärvana ja infopunktina. Alljärgnevalt on selgitatud sihtgruppi iseloomustavaid näitajaid lähemalt:

Sihtgruppi iseloomustav näitaja	Näitaja olemus
Kasutatavad infokanalid	G. Suitsu majamuuseum ei oma välituristide seas eraldiseisva objektina olulist rolli, objekti külastatakse peamiselt ühe turismimarsruudi osana. Infokanalitena kasutada vaid voldikuid.
Olulised mõjutajad	Peamisteks mõjutajateks on erinevad giidid ja infopunktid, kes võivad soovitada G. Suitsu majamuuseumit, kui piirkonna olulist turismiinfot koondavat objekti.
Külastusaeg ja –pikkus	Peamiselt külastatakse objekti vaid 0,5 – 2

	tunniks, eesmärgiga teha ülevaatic ringkäik muuseumis ning vajaduse korral pidada piknik.
Vajatavad lisateenused	Nimetatud sihtgrupi vajaduste rahuldamiseks on vajalik pakkuda võimalikult mitmekülgset informatsiooni piirkonna muude objektide kohta ning sisuliselt kaardistada piirkonna võimalusi.

4.5. Turundustegevused ja turundusplaan

Eelpool loetletud sihtgruppide mõjutamiseks ja turunduseesmärkide täitmiseks on parim viis turundustegevuste täpne planeerimine. Käesolevas peatükis antakse selge ülevaade planeeritavatest tegevustest, nende sisust ja eesmärkidest, seotud koostööpartneritest ja vastutajatest. Hinnangulised tööde mahud ning rahaliselt eelarvestatud turundusplaan on välja toodud peatüki lõpus.

Turundustegevuste planeerimisel on lähtutud võimalikult suurest pragmaatilisusest ehk valitud turundustegevused peavad olema sobilikud võimalikult suurele potentsiaalsele sihtgrupile ning ühe turunduseelarve krooniga peab olema saavutatav maksimaalne võimalik eesmärkide täidetud. Turundustegevuste all on välja toodud nii eelarvelised kui eelarvevälised turundustegevused, kuivõrd teatud tegevused on seotud tihedalt Võnnu Teabekeskuse töötajatega ning seetõttu on kulu seotud nende töötasuga. Erinevate turundustegevusena on planeeritud voldikute ja trükiste koostamine, blogipidamine, kodulehekülg, G. Suitsu meenete valmistamine, kaardimaterjal, omaürituste läbiviimine, koostöö ja näidispakettide koostamine.

Tabel 21. G. Suitsu majamuuseumi turundustegevused

Turundustegevus	Sisu	Vastutaja, koostööpartnerid ja hinnanguline maksumus
voldikud ja trükised	<p>Täpne kirjeldus: Voldikute eesmärk on kirjeldada ära võimalikud turismimarsruudid ja nn pakettlahendused nii siseturistidele kui välisturistidele. Nimetatud voldikutega on võimalik suunata turiste ühelt piirkonna objektilt teisele ning nii sisustada temaatiliselt nende aega. Samuti annab voldik võimaluse täiendavaks reklaamiks sidusharudele nagu toitlustus ja majutus. Voldikud on koostatud mitmekeelselt.</p> <p>Sihtgrupid ja eesmärk: voldikud on suunatud kõikidele sihtgruppidele, peamiselt saavad neist kasu piirkonda sattunud isikud, kes otsivad võimalusi täiendavaks objektide külastamiseks. Voldik on oluline alus koostöö teostamiseks.</p>	Võnnu Teabekeskus, Lõuna-Eesti Turism, Tartumaa Turism, piirkonna eraettevõtjad, hinnanguline maksumus jooksvalt kuni 3000 krooni aastas, stardikuluks voldikute ja trükiste väljatöötamisel ja tunnusgraafika loomisel 5000 krooni 2012 I poolaastal.
blogipidamine	<p>Täpne kirjeldus: Blogipidamise eesmärk on anda uus funktsionaalne tasand</p>	Võnnu Teabekeskus, Tartumaa Muuseum,

	<p>traditsioonilisele isikumuseumile. Blogi võiks olla seotud G. Suitsu isiku ja tema ajalooliste tegemistega. Seega oleks blogi sisuliselt minevikku kirjeldav fantaasiadokument. Blogisse kandeid teeb teabekeskuse töötaja, kes samas on ajaloo huviline ja kursis Gustav Suitsu ajalooliste tegemiste ja lugudega.</p> <p>Sihtgrupid ja eesmärk: blogi sihtgruppideks on kõik muuseumi külastajad, samuti laiem üldsus tervikuna. Seesugune blogipidamine annab hea meediakajastuse ning ühtlasi võimaldab tutvustada Gustav Suitsu isikut laiemalt. Blogipidamise eesmärgiks on peamiselt huvi tekitamine muuseumi vastu ning koostöövõimaluste loomine.</p>	otsesed kulutused blogi pidamiseks puuduvad
kodulehekülg	<p>Täpne kirjeldus: Kodulehekülg on võimalik turundusvahend, mille abil on võimalik oluliselt laiemalt eksponeerida Gustav Suitsu mälestusi. Blogi on samuti üks osa kodulehest. Kodulehel luuakse võimalus tagasiside andmiseks külalisteraamatu näol, samuti võimalus külastusaegade broneerimiseks ja küsimuste esitamiseks. Teatud mahus on eksponeeritud nimetatud kodulehel ka piirkonna üldine turismiinfo, mida haldab Võnnu Teabekeskus.</p> <p>Sihtgrupid ja eesmärk: Kodulehe sihtgrupp on planeeritud reise korraldavad isikud, kellel on aega eelnevalt informatsiooni otsida ning oma reise planeerida. Samuti on koduleht võimaluseks laiemale üldsuse mõjutamisel ja mainekujundusel.</p>	Võnnu Teabekeskus, aastane eelarve hinnanguliselt kuni 1000 krooni, stardikuluks kodulehekülje välja-töötamisel ja tunnusgraafika loomisel 10 000 krooni 2012 I poolaastal.
Suitsu meened	<p>Täpne kirjeldus: Gustav Suitsu nimi on suhteliselt hea nimi selle kasutamiseks meenetel ja muuseumiga seotud asjadel. Lisaks perekonnanimele Suits on muuseumi õuel ka suitsusaun. Sellest tulenevalt on mõeldav Gustav Suitsu nime laialdasem propageerimine ning reklaamimine läbi väiksemate meenete ja käsitööasjade (tassid, pliatsid, potialused, pajalapid, pildimaterjal vms)</p> <p>Sihtgrupid ja eesmärk: Meenete peamiseks sihtgrupiks on välituristid ning piirkonnas süvitsi reisivad turistid, kes niipea enam Võnnu alevikku ei satu. Samas on vahvate meenete korral võimalik ka ootamatu populaarsus ning neid hakkavad ostma kõik külastajad.</p>	Võnnu Teabekeskus, hinnanguline eelarve kuni 10 000 krooni

<p>kaardimaterjal</p>	<p>Täpne kirjeldus: Geograafilised kaardid on vajalik koostada eelkõige teabekeskuse funktsioone silmas pidades. Kuna G. Suitsu muuseum töötab piirkonna nn väravana, siis on vajalik korraliku kaardimaterjali pakkumine, et turistidel oleks piirkonnas lihtsam liikuda. Samuti on võimalik kaardidele märkida G. Suitsuga seotud tingmärgid, samuti kõik muud piirkonna olulised teeninduspunktid ja vaatamisväärsused. Seega tekib multifunktsionaalne kaardimaterjal, mis ühelt poolt selgitab piirkonda ja teisalt tutvustab G. Suitsu aegseid liikumisteid ja kohti.</p> <p>Sihtgrupid ja eesmärk: Kaardimaterjal on vajalik eelkõige piirkonnas kauem ringiliikuvatele isikutele, kelle sihtpunktiks ei ole vaid G. Suitsu majamuuseum vaid kes jätkavad oma teekonda ja otsivad selleks täiendavaid võimalusi. Kaardimaterjali peamiseks eesmärgiks on piirkonna haaramine laiemalt G. Suitsu majamuuseumi tegemistesse ja ühtlasi turismivärava kontseptsiooni kinnistamiseks.</p>	<p>Võnnu Teabekeskus, hinnanguline eelarve kuni 3000 krooni.</p>
<p>omaürituse läbiviimine</p>	<p>Täpne kirjeldus: üritusturundus on üks parimaid turunduse vorme objekti kiireks turundamiseks ja rahvale tutvustamiseks. Omaürituse nime all peetakse silmas eelkõige võimalikku Kaera-Jaani festivali, kuivõrd Kaera-Jaani tantsimine on alguse saanud just Võnnu piirkonnast. Omaüritusest planeeritakse iga-aastast piirkonna tähtsündmust, mis toob piirkonda suurel hulgal külalisi ja erinevaid koostööpartnereid.</p> <p>Sihtgrupid ja eesmärk: Peamiseks eesmärgiks on piirkonna laiem tutvustamine ja G. Suitsu majamuuseumi näitamine sihtgruppidele võimaliku ürituste korraldamise kohana, mida on võimalik rentida ja kasutada loometööde teostamiseks.</p>	<p>Võnnu Teabekeskus, hinnanguline eelarve kuni 15 000 krooni</p>
<p>Koostöö ja näidispakettide koostamine</p>	<p>Täpne kirjeldus: koostöö juurutamine ja turismi näidispakettide koostamine on üks olulisimaid turundustegevusi, mida teabekeskuse peaks juurutama. G. Suitsu majamuuseum eraldiseisva objektina ei saavuta piisavalt suurt tuntust ning seetõttu on vajalik muuseumi sidumine võimalikult paljude võrgustikobjektidega. Selleks töötatakse välja nt muuseumite „Suur Ring“ ja „Väike Ring“, mida on võimalik edukalt</p>	<p>Võnnu Teabekeskus, Lõuna-Eesti Turism, Tartumaa Turism, piirkonna eraettevõtjad, otsesed kulutused puuduvad.</p>

turundada koolilastele ja koolidele. Väike Ring haaraks kokku kolme objekti lähipiirkonnast, nt Tuglase muuseumit, Liivi muuseumit ja Suitsu muuseumit. Suure ringi puhul oleks kaasatud kaugemal asuvad isikumuuseumid nagu nt Palamusel asuv Lutsu muuseum vms. Täiendavaks koostöömehhanismiks on muuseumi sidumine Tartu linna, Tartu Kultuurkapitaliga, et anda välja iga-aastast preemiat G-Suitsu meene.

Sihtgrupid ja eesmärk: Peamiseks eesmärgiks on olulise tootearenduse tagamine ning uute võimaluste pakkumine G. Suitsu majamuuseumi külastajatele. Koostöö otseseks sihtgrupiks on eelkõige piirkonna teised muuseumid ja sidusasutused, kellega on võimalik sünergilist koostööd juurutada.

Turundustegevused on planeeritud jooksvalt kogu eelarvestatud perioodi vältel. Voldikute ja trükiste ning kodulehe puhul on planeeritud vahetult enne G. Suitsu majamuuseumi avamist teatud kulud, mis seotud muuseumi tunnusgraafika väljatöötamisega ning dünaamilise kodulehe tehnilise ja visuaalse osa loomisega. Kõik jooksvad turunduskulud on planeeritud perioodidesse pärast muuseumi avamist. Arvestuslikult on esimese täispika tegevusaasta turunduskuludeks 39 960 krooni, mis jaotub laias laastus viie turundustegevuse vahel.

Voldikute ja trükiste kulu all peetakse jätkuperioodidel silmas peamiselt kujunduste koostamist konkreetsetele trükistele ning sisutekstide koostamist, samuti trükikulu. Kodulehekülje jooksvaks kuluks on planeeritud tehnilised parandused ja uuendused, mida kodulehe valdaja (Võnnu Teabekeskus) pole võimeline ise tegema. Suitsu meenete all peetakse silmas erinevaid meeneid ja käsitööasju, mida on võimalik kaunistada G. Suitsu sümboolikaga. Meened tellitakse erinevatest reklaamibüroodest ning need kuuluvad jaotamisele reklaami eesmärgil nt ürituste külastajatele, suuremate gruppidele ja muudele koostööpartneritele (eesmärgiks muuseumi tuntuse suurendamine ja kõlapinna leidmine). Kaardimaterjali jooksev kulu on kaardikujunduste ja tingmärkidega kaartide koostamine ning trükkimine. Omaürituste kulu puhul on välja toodud võimalik kulutus, mille abil on võimalik läbi viia G. Suitsu muuseumit reklaamiv üritus (luuleõhtu, väliteater vms). Alljärgnevas tabelis on toodud välja turundustegevuste ja -kulude planeeritud jaotus poolaastate lõikes perioodil 2012 – 2015.a.

Tabel 22. Planeeritud turundustegevused perioodide lõikes eelarvestatuna.

Turundustegevus/periood	2012 I PA	2012 II PA	2012 K	2013 I PA	2013 II PA	2013 K
Voldikud ja trükised	5 000	1 500	6 500	1 650	1 815	3 465
Kodulehekülg	10 000	500	10 500	550	605	1 155
Suitsu meened		5 000	5 000	5 500	6 050	11 550
Kaardimaterjal		1 500	1 500	1 650	1 815	3 465

Omaürituse korraldamine		7 500	7 500	8 250	9 075	17 325
Kokku	15 000	16 000	31 000	17 600	19 360	36 960
Turundustegevus/periood	2014 I PA	2014 II PA	2014 K	2015 I PA	2015 II PA	2015 K
Voldikud ja trükised	1 784	1 784	3 569	1 838	1 838	3 676
Kodulehekülg	595	595	1 190	613	613	1 225
Suitsu meened	5 948	5 948	11 897	6 127	6 127	12 253
Kaardimaterjal	1 784	1 784	3 569	1 838	1 838	3 676
Omaürituse korraldamine	8 922	8 922	17 845	9 190	9 190	18 380
Kokku	19 034	19 034	38 069	19 605	19 605	39 211

5. G. Suitsu majamuuseumi haldamine projekti jätkuperioodil

Haldamisskeem

G. Suitsu majamuuseumi haldamisliku struktuuri valikul on peamisteks variantideks kaks alternatiivi – objekti haldamine kohaliku omavalitsuse poolt või eraldiseisva juriidilise keha loomine (eelduslikult sihtasutuse vormis). Kuigi juriidilise vormi poolest on nimetatud alternatiivid üksteisest erinevad, siis sisuline erinevus on mõneti väiksem ning ka haldamistegevuse efektiivsus ei tohiks märkimisväärselt erineda. Lühidalt kokkuvõetuna on mõlema alternatiivi tugevused ja nõrkused esitatud järgnevas loetelus.

Omavalitsus	Sihtasutus
Kohalike elanike ja ettevõtjate kaasamine toimuks läbi lepinguliste suhete ja ühistegevuse korraldamise.	Kohalike elanike ja ettevõtjate kaasamine saaks toimuda juba läbi sihtasutuse asutamise (läbi asutajaliikmete).
Väljaarendamist potentsiaalselt finantseeriva Piirkondade konkurentsivõime programmi seisukohast erinevust ei ole.	Väljaarendamist potentsiaalselt finantseeriva Piirkondade konkurentsivõime programmi seisukohast erinevust ei ole.
Objektiga seotud rahaasjad on parema kontrolli all valla kui objekti omaniku seisukohast.	Vastukaaluks on sihtasutuse puhul plussiks suurem iseseisvus rahaliste vahenditega opereerimisel ning väiksem jooksva aruandluse vajadus.
Valla omanikutunne võib lihtsustada objekti jätkuperioodi tegevustele lisavahendite hankimist.	Jooksvate tegevuste jaoks lisavahendite kaasamine valla eelarvest võib osutada mõneti keerulisemaks.

Kuigi sihtasutuse vormis tegutsemine võimaldab paremini kaasata kohalikke elanikke ja ettevõtjaid ning eraldiseisva juriidilise organisatsioonile on omane suurem iseseisvus, siis teataval määral on siiski eelistatud haldamisskeemi korraldamine läbi omavalitsuse allüksusena toimimise. Arvestades muuseumikompleksi haldamisega seotud suhteliselt väikest töömahtu, siis tegutsemine omavalitsuse allüksusena võimaldab kokku hoida nii juhtimiskuludelt kui ka väldib protsessi liigselt keeruliseks muutumist.

Sõltumata valitud haldamisalternatiivist osutub tarvilikuks G. Suitsu majamuuseumi tegevust koordineeriva ja selle eest vastutava isiku määramine. Kuivõrd G. Suitsu majamuuseumiga samas hoones hakkab asuma ka Võnnu Teabekeskus, siis Võnnu Teabekeskuse juhataja Tiiu Meerits hakkab lisaks teabekeskuse tööle töötama ka majamuuseumi juhatajana. Lisaks pikaajalisele töötamisele turistidega, turismiorganisatsioonidega ja turismiettevõtetega, mille tulemusena on Tiiu Meerits omandanud väärtusliku turismialase kogemuse ning pikaajalisele töötamisele Võnnu

Teabekeskuse juhatajana ning Võnnu vallavolikogu esinaisena, mille tulemusena on Tiiu Meerits omandanud juhtimiskogemuse, on Tiiu Meerits omandanud giidi kvalifikatsiooni, mis võimaldab tal muuseumit külastavatele turismirühmadele osutada giiditeenust. Tiiu Meeritsa olulisemad ülesanded on järgmised:

- ✓ Turundustegevuste korraldamine, sh koostöö arendamine turismiorganisatsioonide ja -ettevõtetega.
- ✓ Ürituste korraldamine, väliste korraldajate leidmine ning nende abistamine.
- ✓ Muuseumikompleksi külastavate isikute võõrustamine ning vajadusel giiditeenuse osutamine.
- ✓ G. Suitsu majamuuseumi ja teabekeskuse igapäevaste tegevuste korraldamine.

Osutatavad teenused

G. Suitsu majamuuseumi ja sellega seotud rajatiste teenuste planeerimisel on lähtutud nii planeeritavate tegevuste tulemusel loodavatest võimalustest kui muuseumikompleksi potentsiaalsete külastajate soovidest ja ootustest.

Ajaloolisse Sõõro koolihoone territooriumile rajatava muuseumikompleksi põhiteenuseks on vahetu võimalus osa saada sellest, kuidas ja millises vormis sada ja enam aastat tagasi oli korraldatud alghariduse andmine, kuivõrd Sõõro koolihoone ja sellega seotud rajatiste puhul on tegemist eelmisele sajandivahetusele omase koolitalu südamega. Lisaks hakkab Sõõro koolihoone ruumides paiknema G. Suitsu isikunäitus ning Võnnu valla ajalugu tutvustav püsinäitus. Samuti on kaks koolihoone ruumi eraldatud Võnnu Teabekeskusele, mille ülesandeks on jagada turistidele infot ning vajadusel vahendada turismiettevõtjate teenuseid. Kõikide eelnimetatud võimaluste kasutamine on muuseumikompleksi külastajatele tasuta.

Tasu eest hakatakse muuseumikompleksis osutama järgnevaid teenuseid:

- ✓ **Giiditeenus.** Soovi korral on teabekeskuse töötaja valmis pidama loengu muuseumis olevatest näitustest ning tutvustama põhjalikult kõiki eksponaate. Ootuspäraselt leiab vastav teenus enim tarbimist suuremate turismigruppide puhul (näiteks kooliekskursioonid). Muuseumikompleksi avamisaastral on vastava teenuse maksumuseks planeeritud 300 krooni turismigrupi kohta.
- ✓ **Muuseumikompleksi osaline väljarentimine.** Muuseumikompleksi miljööväärtuslik õhustik loob väga head eeldused erinevate ürituste läbiviimiseks. Võimalike ürituste nimistu on suhteliselt lai ning nimetades vaid olulisemad saab välja tuua vabaõhuetendused, kontserdid, seminarid, erinevad teemapäevad jne. Muuseumi väljarentimise teenus hõlmab endas õigust kasutada muuseumihoonet ning õue soovitud ürituse läbiviimiseks, kuid mitte suitsusauna. Juhul, kui tegemist ei ole mittetulunduslikul eesmärgil korraldatava üritusega (kirjanduslaagrid, ringide kogunemised jne), siis on päevane renditasu esimesel tegevusaastal 1 500 krooni.
- ✓ **Suitsusauna rentimine.** Suitsusauna külastamine on kogemus, mida eeskätt noorema põlvkonna hulgast on vaid vähesed kogenud. Suitsusauna rentimine

annab rentijatele õiguse saunaruumide heaperemehelikuks kasutamiseks. Suitsusauna kütmine jääb ohutuse tagamise tõttu teabekeskuse töötaja ülesandeks. Esimesel tegevusaastal on suitsusauna kasutamise maksumus 700 kr.

Koostööd eelnevalt nimetatud teenuste paremaks osutamiseks on plaanis teha kindlasti Tartumaa Turism SA-ga ning piirkondlike turismiettevõtjatega. Tasuliste teenuste maksumuse kujunemine ja neil põhinevate rahavood leiavad põhjalikku analüüsimist 6. peatükis.

6. Projekti (jätku)perioodi⁴ finantsanalüüs

Projekti (jätku)perioodi finantsanalüüsi koostamisel on lähtutud EAS.ee ja Struktuurifondid.ee veebilehtedel olevatest tuluteenivate projektide tasuvusanalüüsi koostamise juhendmaterjalidest. Prognoosid on koostatud 15-ks aastaks, käsitledes ajavahemikku 2010-2024. Kõik prognoosis toodud maksumused on arvestatud jooksevhindades. Nüüdisväärtuse leidmisel on reaalset diskonteerimismäära (6%) korrigeeritud hinnatõusu muutustega. Alljärgnevalt on valdkondade kaupa kirjeldatud finantsanalüüsi koostamise põhimõtteid ja kasutatud eeldusi. Finantsanalüüsi koostamist kirjeldavad tabelid on esitatud peatüki lõpus.

Prognoosimisel kasutatud makromajanduslikud näitajad

Rahavoogude koostamisel on aegreana esitatud tegurite väärtuselise muutumise prognoosimisel aluseks võetud Struktuurifondid.ee alamlehel Abimaterjalid asuv makromajanduslike näitajate prognoos aastateks 2000-2050 (seisuga 11.05.2009). Ainsa makromajanduslike näitajana on käesolevas projektis eraldiseisvana tuletatud SKP deflaatori muutuse väärtused, kuivõrd nimetatud makromajanduslike näitajate prognoosis ei ole vastavat näitajat eraldi välja toodud. SKP deflaatori väärtus on leitud SKP nominaalse väärtuse jagamisel SKP reaalse väärtusega. Arvutuse tulemusel tekkinud aegrea väärtuste põhjal on omakorda leitud SKP deflaatori aastased muutused.

Projekti elluviimise kulud ja nende abikõlblikkus

Projekti elluviimise kulude leidmisel on aluseks võetud alapunktis 2.4.3. esitatud projekti eelarve. Kõik eelarves kajastatud projekti teostamise kulud on arvesse võetud kui abikõlblikud. Sõltuvalt kulude iseloomust on need jaotunud kahe kulu liigi vahel – ehitusega seotud tegevused ning ekspositsiooni ettevalmistamise ja koostamisega seotud tegevused.

Mõlema eelnevalt nimetatud kulu liigi summeeritud väärtused on aluseks hilisemale amortisatsiooni arvutamisele. Ehitusega seotud tegevuste maksumuste summeerimine võrdub rajatistesse tehtava investeeringu summaga ning ekspositsiooni ettevalmistamise ja koostamisega seotud tegevuste maksumus võrdub ekspositsiooni tehtava investeeringu summaga. Ehk näiteks ehitustegevuste puhul on amortiseeritava maksumuse hulka arvatud nii hangete kui ehitusjärelvalve korraldamise kulu.

---

⁴ Sõnaosa jätku- on asetatud sulgudesse põhjusel, et kuigi valdav osa tasuvusanalüüsist keskendub jätkuperioodi rahavoogudele, siis samas on projekti abikõlbliku määramisel arvestatud ka investeerimisperioodi rahavoogudega.

Analoogselt on käitunud ka ekspositsiooniplaani ettevalmistamise ja koostamisega seotud tegevustega.

Projekti tegevustulu prognoosimine – projekti teostamata

Projekti teostamata on Võnnu Teabekeskuse ainsaks sissetulekuks Võnnu valla eelarve sihtotstarbeline eraldi teabekeskuse töö korraldamiseks. Teised tuluallikad puuduvad. Kuna ka tulevikus ei ole vastava süsteemi muutumist ette näha, siis nullstsenaariumi puhul on prognoosiperioodi läbivalt arvestatud teabekeskuse tegevustuluks 0 krooni. Samuti ei teeni praeguses olukorras tulu ka Sõõro koolihoone.

Projekti tegevustulu prognoosimine – projekti teostades

Muuseumikompleksi väljaarendamise järgselt tekib kolm potentsiaalset tuluallikat – **giiditeenus, muuseumikompleksi rentimine ja suitsusauna rentimine.**

Giiditeenus sisaldab giidi osavõtul toimuvat muuseumikompleksis tehtavat ringkäiku hinnangulise kestusega ühest kuni kahe tunnini. Ootuspäraselt hakkavad giiditeenust kasutama suuremad turismigrupid, mistõttu giiditeenuse tulu prognoosimisel on aluseks võetud vastavat teenust ostvate turismigruppide arv. 2012. aastal on prognoositud vastavat teenust tarbima 4 gruppi kuus ehk 28 gruppi aastas (muuseumikompleks avatakse 2012. aasta juunis ehk esimeses tegevusaastas on 7 kuud). Järgneval aastal suureneb vastav arv 60-ni ning kolmandal ja edasistel tegevusaastatel stabiliseerub 72 grupi juures. 2012. aastal on giiditeenuse hinnaks arvestatud 300 krooni. Järgnevatel aastatel on hinda korrigeeritud Thi oodatava kasvu võrra.

Muuseumikompleksi rentimine annab teenuse ostjale õiguse heaperemehelikuks põhihoone ja õueala kasutamiseks. Renti hakatakse võtma vaid selgelt mittetulunduslike ürituste korraldamise korral ning igasuguste ringide või temaatiliste õhtude korraldamise eest muuseumikompleksis ei ole tasu küsimist ette nähtud. Sarnaselt giiditeenusele on rentimiskordade prognoosimisel arvestatud muuseumi sissetöötamise aega. Kui 2012. aastaks on planeeritud 7 rentimiskorda, siis alates 2014. aastast on vastavaks arvaks 24. Esimesel tegevusaastal on rendihinnaks 1 500 krooni, järgmistel aastatel korrigeerub see Thi muutuse võrra.

Suitsusauna rentimine annab teenuse ostjale õiguse suitsusauna kasutamiseks. Ettevalmistused suitsusaunas käimiseks jäävad kohapealse töötaja korraldada. Suitsusauna prognoositav kasutuskordade arv ühtib muuseumikompleksi rentimiskordadega. 2012. aastal on suitsusauna kasutamise hinnaks nähtud ette 700 krooni. Järgnevatel aastatel suureneb vastav näitaja Thi muutuse võrra.

Projekti tegevuskulu prognoos – projekti teostamata

Tegevuskulude prognoosimisel nullstsenaariumi korral on aluseks võetud Võnnu valla 2009. aasta eelarve (www.vonnu.ee), kus on ära toodud Teabekeskuse 2009. aasta eelarve. Kuivõrd Teabekeskuse tegevuse mahulist laiendamist ei ole järgnevatel aastatel oodata, siis edasiste aastate tegevuskulu leidmiseks on 2009. aasta tegevuskulusid korrigeeritud Thi muutuse võrra, välja arvatud tööjõukulused, mida korrigeeriti oodatava palgakasvu näitajaga. Lisaks teabekeskuse kuludele on tegevuskulude alla arvatud ka

Sõõro kooli korrashoiukulud, mis 2009. aastal on 2 000 krooni. Prognoosi muutva tegurina on kasutatud Thi muutust.

Projekti tegevuskulu prognoos – projekti teostades

Projekti tegevuskulu prognoosimisel on perioodil jaanuar 2010 kuni mai 2012 võetud aluseks projekti tegevuskulu projekti teostamata. Alates juunist 2012 on lähtutud muuseumikompleksi prognoositavatest tegevuskuludest.

Teabekeskus kolitakse olemasolevatest Võnnu Vallavalitsuse ruumidest ümber Sõõro koolihoonesse, seega kaovad ära praegused teabekeskuse ruumide majandamiskulud. Kuna Sõõro koolihoones tegutsema hakkava teabekeskuse ja G. Suitsu majamuuseumi tegevused on omavahel tihedalt seotud, siis seetõttu ei osutu kulude jagamine erinevate ruumipindade vahel otstarbekaks ning Sõõro koolihoonet on käsitletud majandamiskulude seisukohalt ühtse tervikuna. Koolihoone majandamiskulude leidmisel on eeldatud, et keskmiseks ruutmeetripõhiseks majandamiskuluks on 30 kr. Peamiseks kuluks on elekter, kuivõrd vesi tuleb kaevust, kasutatav ahiküte on säästlik, kanalisatsioon on ühendatud üldkanalisatsiooniga (tekkivate heitvete kogus, nagu ka tekkiva prügi kogus on minimaalne). Arvestuslik hoone ruumipindala on 170 m², mis teeb keskmiseks kuiseks Sõõro koolihoone majandamiskuluks 5 100 kr. Kuna peahoonet köetakse ahjudega ainult tööpäeviti, siis eksponaatidele vajalike säilitamistingimuste tagamiseks köetakse puhkepäevadel ruume elektriküttega. 2012. aasta Sõõro koolihoone majandamiskulu on leitud nii, et esimesel viiel kuul on aluseks võetud 2011. aasta majandamiskulu ning viimasel seitsmel kuul on lähtutud uutest majandamiskuludest. Uutest kuludest lisanduvad õueala ja teiste rajatiste majandamiskulud (2012. aastal 2 000 krooni kuus) ja jooksvad parenduskulud (2012. aastal 2 500 krooni kuus). Aastate lõikes on nimetatud kulusid korrigeeritud Thi muutuse võrra.

Perioodil 2010-2012 on tööjõukulu võrdne nullstsenaariumis prognoositud tööjõukuluga. 2013. ja järgnevatel aastatel on palgakulu arvestamisel lähtutud kolmeteistkümnest töökuust, kuivõrd ühe kuu jooksul aastas on vajalik muuseumikompleksi eest vastutavat töötajat puhkusel olemise ajal asendada. Aastate lõikes on tööjõukulu korrigeeritud oodatava keskmise kuupalga kasvu võrra.

Võrreldes stsenaariumiga kui projekti ei teostata, lisanduvad projekti teostamisel täiendavate tegevuskuludena veel turunduskulud. Turunduskulude aastate lõikes kujunemise selgitus on esitatud Turunduse osas. Muude kulude prognoosimisel on eeldatud, et need jäävad samaks, mis nullstsenaariumi korralgi.

Projekti puhastulu leidmine

Projekti puhastustulu leidmiseks on esmalt leitud stsenaariumide vahelised erinevused tegevustuludes ja tegevuskuludes. Samuti on leitud projekti alguses tehtud investeeringute jääkväärtus projektiperioodi lõpus, so 2024. aastal. Investeeringute jääkväärtuse leidmisel on eeldatud, et ekspositsiooniga seotud investeeringud on projektiperioodi lõppedes täielikult amortiseerunud. Ehitusega seotud investeeringute amortiseerimisel kasutati 4%-st aastast amortisatsiooninormi, mis tähendab, et projekti

lõpuks oli säilinud 40% esialgselt investeringute nominaalväärtusest ($1 - 15 \cdot 4\%$) ehk 1 811 280 krooni.

Teise sammuna diskonteeriti nominaalhindades olevad tegevustulud, tegevuskulud ja investeringu jääkväärtus olevikku, leidmaks vastavate rahavoogude nüüdisväärtused. **Diskonteeritud ja summeeritud puhastulu väärtuseks on – 48 631 krooni, mis tähendab, et planeeritavate projekti abikõlblikke summade korrigeerimine ei osutu tarvilikuks.**

Tabel 23. Projekti elluviimise kulud

Nr	Kulu liik	Ühik	2010	2011	2012	2013	.....	2023	2024	KOKKU
1.	Ehitusega seotud tegevused	krooni	572 980	2 691 920	1 263 300					4 528 200
2.	Ekspositsiooni ettevalmistamise ja koostamisega seotud tegevused	krooni	55 000	305 455	204 545					565 000
3.	Projekti elluviimise kulud	krooni	627 980	2 997 375	1 467 845					5 093 200
4.	Projekti elluviimise kulud – diskonteeritud	krooni	627 980	2 789 632	1 258 858	0	0	0	0	4 676 470

Tabel 24. Abikõlblikud kulud projekti elluviimisel

Nr	Kulu liik	Ühik	2010	2011	2012	2013	.....	2023	2024	KOKKU
1.	<i>Ehitusega seotud tegevused</i>	krooni	572 980	2 691 920	1 263 300					4 528 200
2.	<i>Ekspositsiooni ettevalmistamise ja koostamisega seotud tegevused</i>	krooni	55 000	305 455	204 545					565 000
3.	Abikõlblikud projekti elluviimise kulud	krooni	627 980	2 997 375	1 467 845					5 093 200

Tabel 25. Projekti tegevustulu prognoos: Tulud projekti teostamata (projektita stsenaarium)

Nr	Näitaja	Ühik	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1.	-	krooni	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.	Tegevustulud kokku	krooni	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Tabel 26. Projekti tegevustulu prognoos: Tulud projekti teostamisel (projektiga stsenaarium)

Nr	Näitaja	Ühik	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1.	Giiditeenus	krooni	0	0	8 400	18 486	22 849	23 534	24 217	24 895	25 542	26 181	26 809	27 452	28 111	28 786	29 477
1.1.	Gruppide arv aastas	grupp	0	0	28	60	72	72	72	72	72	72	72	72	72	72	72
1.2.	Gruppide arv kuus	grupp	0	0	4	5	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6

Nr	Näitaja	Ühik	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1.3.	Giiditeenus	krooni	0	0	300	308	317	327	336	346	355	364	372	381	390	400	409
2.	Muuseumikompleksi rentimine	krooni	0	0	10 500	27 729	37 970	38 995	40 048	41 130	42 240	43 381	44 552	45 755	46 990	48 259	49 562
2.1.	Rentimiskordade arv aastas	ürituste arv	0	0	7	18	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24
2.2.	Rentimiskordade arv kuus	ürituste arv	0	0	1	1,5	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
2.3.	Rendihind	krooni	0	0	1 500	1 541	1 582	1 625	1 669	1 714	1 760	1 808	1 856	1 906	1 958	2 011	2 065
3.	Suitsusauna rentimine	krooni	0	0	4 900	12 940	17 771	18 304	18 835	19 363	19 866	20 363	20 851	21 352	21 864	22 389	22 926
3.1.	Rentimiskordade arv aastas	ürituste arv	0	0	7	18	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24
3.2.	Rentimiskordade arv kuus	ürituste arv	0	0	1	1,5	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
3.3.	Rendihind	krooni	0	0	700	719	740	763	785	807	828	848	869	890	911	933	955
4.	Tegevustulud kokku	krooni	0	0	23 800	59 155	78 590	80 834	83 100	85 387	87 648	89 924	92 212	94 559	96 965	99 434	101 965
5.	Jääkväärtus	krooni															1 811 280

Tabel 27. Projekti tegevustulu prognoos: Projektiga lisanduv tulu (stsenaariumide vahe)

Nr	Näitaja	Ühik	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1.	Giiditeenus	Krooni	0	0	8 400	18 486	22 849	23 534	24 217	24 895	25 542	26 181	26 809	27 452	28 111	28 786	29 477
2.	Muuseumikompleksi osaline rent	Krooni	0	0	10 500	27 729	37 970	38 995	40 048	41 130	42 240	43 381	44 552	45 755	46 990	48 259	49 562
3.	Suitsusauna rent	Krooni	0	0	4 900	12 940	17 771	18 304	18 835	19 363	19 866	20 363	20 851	21 352	21 864	22 389	22 926
4.	Tegevustulud kokku	krooni	0	0	23 800	59 155	78 590	80 834	83 100	85 387	87 648	89 924	92 212	94 559	96 965	99 434	101 965
5.	Jääkväärtus	krooni															1 811 280

Tabel 28. Projekti tegevuskulu prognoos: Kulud projekti teostamata (projektita stsenaarium)

Nr	Näitaja	Ühik	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1.	Ruumide ja hoonete majandamiskulud	Krooni	16 898	17 118	17 494	17 967	18 506	19 061	19 614	20 163	20 687	21 204	21 713	22 234
1.1.	Sõõro kooli korrashoiukulu	Krooni	1 988	2 014	2 058	2 114	2 177	2 242	2 307	2 372	2 434	2 495	2 554	2 616
1.2.	Teabekeskuse olol ruumide majandamiskulu	Krooni	14 910	15 104	15 436	15 853	16 328	16 818	17 306	17 791	18 253	18 710	19 159	19 618
2.	Tööjõukulu	Krooni	156 521	158 087	162 830	169 668	180 398	194 116	208 076	222 179	236 093	249 907	263 247	279 101
2.1.	Tööjõukulu	Krooni	156 521	158 087	162 830	169 668	180 398	194 116	208 076	222 179	236 093	249 907	263 247	279 101
3.	Muud kulud	Krooni	16 997	17 218	17 597	18 072	18 614	19 173	19 729	20 281	20 809	21 329	21 841	22 365
3.1.	Muud kulud	Krooni	16 997	17 218	17 597	18 072	18 614	19 173	19 729	20 281	20 809	21 329	21 841	22 365
4.	Tegevuskulud kokku	krooni	190 417	192 423	197 921	205 707	217 519	232 350	247 418	262 623	277 588	292 440	306 801	323 700

Nr	Näitaja	Ühik	2022	2023	2024
1.	Ruumide ja hoonete majandamiskulud	krooni	22 768	23 314	23 874
1.1.	Sõõro kooli korrashoiukulu	Krooni	2 679	2 743	2 809
1.2.	Teabekeskuse olol ruumide majandamiskulu	Krooni	20 089	20 571	21 065
2.	Tööjõukulu	krooni	295 593	312 977	330 969
2.1.	Tööjõukulu	Krooni	295 593	312 977	330 969
3.	Muud kulud	krooni	22 902	23 451	24 014
3.1.	Muud kulud	Krooni	22 902	23 451	24 014
4.	Tegevuskulud kokku	krooni	341 263	359 742	378 857

Tabel 29. Projekti tegevuskulu prognoos: Kulud projekti teostamisel (projektiga stsenaarium)

Nr	Näitaja	Ühik	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1.	Muuseumikompleksi ülalpidamiskulud	krooni	16898	17 118	74 489	118 310	121 860	125 516	129 155	132 772	136 224	139 629	142 981	146 412
1.1.	Sõõro koolihoone majandamiskulu	krooni	1 988	2 014	36 558	62 852	64 738	66 680	68 614	70 535	72 369	74 178	75 958	77 781
1.2.	Teabekeskuse olol ruumide majandamiskulu	krooni	14 910	15 104	6 432	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.3.	Õueala ja teiste rajatiste majandamiskulu	krooni	0	0	14 000	24 648	25 387	26 149	26 907	27 661	28 380	29 089	29 788	30 503
1.4.	Jooksvad parenduskulud	krooni	0	0	17 500	30 810	31 734	32 686	33 634	34 576	35 475	36 362	37 235	38 128
2.	Tööjõukulu	krooni	156 521	158 087	162 830	183 807	195 432	210 292	225 416	240 694	255 767	270 733	285 184	302 359
2.1.	Tööjõukulu (sh sots.maks)	krooni	156 521	158 087	162 830	183 807	195 432	210 292	225 416	240 694	255 767	270 733	285 184	302 359
3.	Turunduskulud	krooni	0	0	31 000	36 960	38 069	39 211	40 348	41 478	42 556	43 620	44 667	45 739
3.1.	Voldikud ja trükised	krooni	0	0	6 500	3 465	3 569	3 676	3 783	3 889	3 990	4 089	4 188	4 288
3.2.	Kodulehekülg	krooni	0	0	10 500	1 155	1 190	1 225	1 261	1 296	1 330	1 363	1 396	1 429
3.3.	Suitsu meened		0	0	5 000	11 550	11 897	12 253	12 609	12 962	13 299	13 631	13 958	14 293
3.4.	Kaardimaterjal	krooni	0	0	1 500	3 465	3 569	3 676	3 783	3 889	3 990	4 089	4 188	4 288
3.5.	Omaürituse korraldamine	krooni	0	0	7 500	17 325	17 845	18 380	18 913	19 443	19 948	20 447	20 938	21 440
4.	Muud kulud	krooni	16 997	17 218	17 597	18 072	18 614	19 173	19 729	20 281	20 809	21 329	21 841	22 365
4.1.	Muud kulud	krooni	16 997	17 218	17 597	18 072	18 614	19 173	19 729	20 281	20 809	21 329	21 841	22 365
5.	Tegevuskulud kokku	krooni	190 417	192 423	285 916	357 150	373 975	394 192	414 648	435 225	455 356	475 311	494 672	516 875

Nr	Näitaja	Ühik	2022	2023	2024
1.	Muuseumikompleksi ülalpidamiskulud	krooni	149 926	153 524	157 209
1.1.	Sõõro koolihoone majandamiskulu	krooni	79 648	81 560	83 517
1.2.	Teabekeskuse olol ruumide majandamiskulu	krooni	0	0	0
1.3.	Õueala ja teiste rajatiste majandamiskulu	krooni	31 235	31 984	32 752
1.4.	Jooksvad parenduskulud	krooni	39 043	39 980	40 940
2.	Tööjõukulu	krooni	320 226	339 058	358 549
2.1.	Tööjõukulu (sh sots.maks)	krooni	320 226	339 058	358 549
3.	Turunduskulud	krooni	46 837	47 961	49 112
3.1.	Voldikud ja trükised	krooni	4 391	4 496	4 604
3.2.	Kodulehekülg	krooni	1 464	1 499	1 535
3.3.	Suitsu meened		14 636	14 988	15 347
3.4.	Kaardimaterjal	krooni	4 391	4 496	4 604
3.5.	Omaürituse korraldamine	krooni	21 955	22 482	23 021
4.	Muud kulud	krooni	22 902	23 451	24 014
4.1.	Muud kulud	krooni	22 902	23 451	24 014
5.	Tegevuskulud kokku	krooni	539 891	563 995	588 884

Tabel 30. Projekti tegevuskulu prognoos: Projektiga lisanduv kulu (stsenaariumide vahe)

Nr	Näitaja	Ühik	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1.	Ruumide ja hoonete ülalpidamiskulud	krooni	0	0	56 995	100 344	103 354	106 455	109 542	112 609	115 537	118 425	121 268	124 178	127 158
2.	Tööjõukulu	krooni	0	0	0	14 139	15 033	16 176	17 340	18 515	19 674	20 826	21 937	23 258	24 633
3.	Turunduskulud	krooni	0	0	31 000	36 960	38 069	39 211	40 348	41 478	42 556	43 620	44 667	45 739	46 837
4.	Muud kulud	krooni	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5.	Tegevuskulud kokku	<i>krooni</i>	0	0	87 995	151 443	156 456	161 842	167 230	172 602	177 767	182 871	187 872	193 175	198 628

Nr	Näitaja	Ühik	2023	2024
1.	Ruumide ja hoonete ülalpidamiskulud	krooni	130 210	133 335
2.	Tööjõukulu	krooni	26 081	27 581
3.	Turunduskulud	krooni	47 961	49 112
4.	Muud kulud	krooni	0	0
5.	Tegevuskulud kokku	<i>krooni</i>	204 252	210 028

Tabel 31. Projekti puhastulu.

Nr	Tulu/kulu kategooria	Ühik	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1.	Tegevustulud kokku	krooni	0	0	23 800	59 155	78 590	80 834	83 100	85 387	87 648	89 924	92 212	94 559	96 965
2.	Tegevuskulud kokku	krooni	0	0	87 995	151 443	156 456	161 842	167 230	172 602	177 767	182 871	187 872	193 175	198 628
3.	Jääkväärtus	krooni	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.	Puhastulu	krooni	0	0	-64 195	-92 288	-77 866	-81 008	-84 129	-87 215	-90 119	-92 947	-95 660	-98 617	-101 662

Nr	Tulu/kulu kategooria	Ühik	2023	2024
1.	Tegevustulud kokku	krooni	99 434	101 965
2.	Tegevuskulud kokku	krooni	204 252	210 028
3.	Jääkväärtus	krooni	0	1 811 280
4.	Puhastulu	krooni	-104 819	1 703 217

Tabel 32. Projekti diskonteeritud puhastulu.

Nr	Tulu/kulu kategooria	Ühik	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1.	Tegevustulud kokku	<i>Krooni</i>	0	0	20 411	46 541	56 632	53 352	50 285	47 416	44 753	42 260	39 924	37 717	35 633
2.	Tegevuskulud kokku	<i>Krooni</i>	0	0	75 467	119 149	112 743	106 818	101 192	95 847	90 768	85 940	81 340	77 053	72 992
3.	Jääkväärtus	<i>Krooni</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.	Puhastulu	<i>Krooni</i>	0	0	-55 055	-72 608	-56 111	-53 467	-50 907	-48 431	-46 015	-43 681	-41 417	-39 336	-37 359

Nr	Tulu/kulu kategooria	Ühik	2023	2024
1.	Tegevustulud kokku	<i>krooni</i>	33 664	31 803
2.	Tegevuskulud kokku	<i>krooni</i>	69 150	65 509
3.	Jääkväärtus	<i>krooni</i>	0	564 947
4.	Puhastulu	<i>krooni</i>	-35 487	531 242

1.	Diskonteeritud jääkväärtus	<i>Krooni</i>	564 947
2.	Diskonteeritud ja summeeritud puhastulu	<i>Krooni</i>	-48 631

Tabel 33. Abikõlbliku kulu arvutus

Nr	Näitaja	Diskonteerimata väärtus, tuh krooni	Diskonteeritud väärtus, tuh krooni
1	Projekti investeringukulud	5 093 200	4 676 470
2	Projekti vara jääkväärtus	1 811 280	564 947
3	Projekti tegevustulud		540 391
4	Projekti tegevuskulud		1 153 187
5	Projekti puhastulu		0
6	Finantseerimisvajak		4 676 470
7	Finantseerimisvajaku määr		100%
8	Abikõlblikud investeringukulud, krooni	5 093 200	
9	Toetuse taotluse rahuldamise otsuses või programmis määratletud projekti abikõlblikud kulud	5 093 200	
10	Toetuse määr, %	85%	
11	Toetuse suurus, krooni	4 329 220	

7. Avaliku sektori sekkumise vajadus ja projekti sotsiaalmajanduslik mõju

7.1. Avaliku sektori sekkumise vajadus

Kohaliku omavalitsuse tegevuse üheks eesmärgiks on kaasaaitamine tingimuste loomisel konkurentsivõimelise äri-, elu- ja puhkekeskkonna tekkeks. Sellest tulenevalt osutub teatavatel juhtudel vajalikuks omavalitsusepoolne panustamine nende objektide rajamisele, mille tegevusega kaasneb väike otsene rahaline tulu (või ka negatiivne rahavoog), kuid mis läbi oma olemasolu toetavad eelnimetatud ühe või mitme keskkonna arengut. Ka G. Suitsu majamuuseumi väljaarendamise projekti tegevusmudel on olulisel kohal avaliku sektori poolne initsiatiivi rakendamine, mis läbi teostatavate investeeringute loob eeldused erasektori kaasamisele ning on seeläbi aluseks pikaajaliste sotsiaalmajanduslike mõjude tekkele. Olulisemad avaliku sektori poolset sekkumist eeldavad aspektid (vajadused) on esitatud järgnevas loetelus.

- ✓ G. Suitsu majamuuseumi olulisus Võnnu ja Tartumaa kultuuri- ja ajaloo seisukohast.
- ✓ Era- ja mittetulundusliku sektoripoolne huvipuudus või piiratud võimalused
- ✓ Vajadus tagada objekti võimalikult laiaulatuslik kättesaadavus kõikidele sihtrühmadele.
- ✓ Ettevõtluskeskkonna arengu toetamine.
- ✓ G. Suitsu majamuuseumi väljaarendamisega kaasnevad sotsiaalmajanduslikud mõjud.

Gustav Suitsu peetakse üheks olulisimaks Eesti kirjandusklassikuks, kelle teoste lugemine ja analüüsimine on kooliprogrammi kirjandustundide lahutamatuks osaks. Unikaalne on ka ajalooline ning muinsuskaitse alla võetud Sõõro koolihoone, mis on küll aja tõttu tugevat kannatada saanud, kuid sellest hoolimata omab märkimisväärset ajaloolist, kultuurilist ja arhitektuurilist väärtust. Kuivõrd nii G. Suits kui Sõõro kool on mõlemad tihedalt seotud Võnnu vallaga, siis Võnnu Vallavalitsus kui kohaliku omavalitsuse juhtorgan omab moraalselt kohustust eksponeerida valla väarikat ajalugu ning muuta see kättesaadavaks kõikidele huvilistele.

G. Suitsu majamuuseum on käsitletav mittetulundusliku objektina, mille peamiseks eesmärgiks ei ole kasumi teenimine, vaid piirkonda külastavatele isikutele mitmekesise ning hariva taustaga vaba aja veetmise võimaluse pakkumine. Kasumile mitteorienteeritus on piisavalt kaalukas põhjus vähendamaks erasektori poolset huvi muuseumi tegevuse arendamiseks. Samas on see-eest reaalne ootus, et vastasisuline huvi võib tekkida mittetulundussektori organisatsioonidel. Mittetulundussektori korral

puudub vajadus tagada projektile kindel majanduslik tasuvus, küll aga kujuneb nende asemel oluliseks takistuseks projekti teostamiseks kuluvate rahaliste vahendite hulk, sh omavahendite kokkusaamise raskus. Lähtuvalt sellest on vajalik ja oluline, et avalik sektor (Võnnu vald) vastutaks ja juhiks G. Suitsu majamuuseumi projekti elluviimist ja arendamist ning era- ja mittetulundussektori kaasamine leiaks aset üldise turismiettevõtluse arengu toetamise taustal.

Avaliku sekkumise tingib ka vajadus tagada G. Suitsu majamuuseumi külastatavuse kättesaadavus võimalikult laiale isikutehulgale, mistõttu muuseumikompleksi üksikkülastuste eest tasu võtma ei hakata. Eraldi tasustatakse vaid turismigruppidele osutatavad giiditeenused ning tasulised on ka muuseumikompleksi kasutamine omaürituste korraldamise tarbeks ning suitsusauna kasutamine.

Samuti on oluliseks avaliku sekkumist tingivaks vajaduseks on ettevõtluse arengu toetamine. Pikemas plaanis on ettevõtlus nii olulisimaks töökohtade loojaks kui ka maksutulude tekitajaks ehk sisuliselt on ettevõtluse areng üksüheselt seotud piirkonna arenguga. Seega on ettevõtluse arendamine iga oma tulevikust hooliva omavalitsuse tähtsaks prioriteediks. G. Suitsu majamuuseumi näol on tegemist atraktiivse turismiobjektiga, mida turismiettevõtjad saavad edukalt kasutada oma teenuste müümisel ning mis seeläbi mõjub soodsalt ka turismiettevõtlust toetavale ettevõtlusklastrile.

Viimaseks ja teistest mitte vähemolulisemaks avaliku sektori sekkumise vajadust toetavaks aspektiks on kõikide eelnevate aspektide ülene projekti teostamisega kaasnevate sotsiaalmajanduslike mõjude avaldumine. Ülevaade projekti tulemusena avalduvatest sotsiaalmajanduslikest mõjudest on esitatud järgnevas alapunktis.

7.2. Projekti sotsiaalmajanduslik mõju ja selle mõõtmine

Sotsiaalmajandusliku mõju analüüs täiendab varasemalt koostatud projekti jätkuperioodi rahavoogude analüüsi, lisades sellele täiendava mõõtme, kuivõrd sotsiaalmajandusliku analüüsi käigus leiavad lisaks otsestele tuludest-kuludest tulenevatele rahavoogudele käsitlemist sotsiaalsed ja ühiskonna arenguga üldisemalt seonduvad tegurid (kuigi ka nende tegurite väärtuste mõju avaldub tihti peale rahas). Sotsiaalmajandusliku mõju hindamisel püütakse sotsiaalmajanduslike tegureid hinnata eeskätt kvantitatiivsest mõõtmest lähtuvalt, samas osutub võimalikuks hinnata paljusid tegureid hinnata vaid kvalitatiivsest aspektist lähtuvalt.

G. Suitsu majamuuseumi väljaarendamine avaldab mõju nii sotsiaalmajanduslikule kui looduslikule keskkonnale, mistõttu on sotsiaalmajandusliku mõju määratlemiseks analüüsitud kolme erineva valdkonnaga seotud mõjusid. Nendeks valdkondadeks on majandus, sotsiaalne keskkond ja looduskeskkond. Olenevalt valdkonnast ja mõju tüübist, võivad sotsiaalmajanduslikud mõjud olla kas lühi- või pikaajalised ning ilmned projektiga teostamise jooksul, koheselt peale projekti teostamist või teatud mingi aja jooksul peale projekti teostamist. Samuti võib üks sotsiaalmajanduslik mõju olla käsitletud mitme eri valdkonna all. Näiteks on piirkonda külastavate turistide arv kajastatud majandusliku iseloomuga mõjude all positiivse tegurina, samas sotsiaalse iseloomuga mõjude all on vastav tegur leidnud käsitlemist negatiivses võtmes.

Käesoleva projekti puhul on sotsiaalmajanduslike mõjude teket initsieerivaks põhjuseks Võnnu Vallavalitsuse eestvedamisel tehtavad investeeringud ajaloolisesse Sõõro koolihoonesse andmaks läbi restaureerimise ja sisustamise hoonele uue kasutusfunktsiooni. Hoonesse ja sellega seotud rajatistesse tehtavate investeeringute tulemusel loodav turismiobjekt loob omakorda eeldused nii kohaliku kui piirkondliku turismi ja ettevõtluse arenemiseks, mis omakorda loob eeldused turismiteenuste mitmekesistamiseks, uute töökohtade tekkeks ning kõikideks teisteks alljärgnevalt esitatud tabelites kirjeldatud sotsiaalmajanduslikeks mõjudeks.

Tabel 34. Majandusliku iseloomuga mõjud.

PÕHJUS (mõju suund)	MÕJU (kirjeldus)
Piirkonda külastavate turistide arvu kasv <i>Positiivne</i>	G. Suitsu majamuuseumi näol on tegemist piirkonnas unikaalse külastusobjektiga, mis omab mitmeid tugevaid konkurentsieeliseid (tihedad seosed riikliku kirjanduse õppekavaga, muuseumikompleksi kasutatavus ja osaline väljarenditavus erinevate ürituste korraldamiseks jne). Muuseumikompleksi unikaalsus, konkurentsieeliste olemasolu ja turundustegevuste olemasolu tagab piirkonda külastavate isikute märkimisväärse kasvu olemasoleva olukorraga võrreldes. Samuti suurendab G. Suitsu majamuuseum teiste lähedalasuvate turismiobjektide külastatavust.
Uute töökohtade tekkimine <i>Positiivne</i>	G. Suitsu majamuuseumi väljaarendamine konkurentsivõimeliseks turismiobjektiks loob eeldused uute töökohtade tekkeks nii projekti piirkonnas kui projekti välistes piirkondades. G. Suitsu majamuuseumi võimaldab turismiettevõtjatel täiendada olemasolevaid turismimarsruute ning luua uusi teenuseid, mille tulemusel suureneb nende poolt teenindavate turistide arv ning suureneb müügitulu. Müügitulu kasv aga on otseseks eelduseks täiendavate töökohtade loomisele.
Omavalitsuse eelarve tulubaasi paranemine <i>Positiivne</i>	Omavalitsuse eelarve tulubaas paraneb tänu tulumaksu suuremale laekumisele (aluseks on uued tekkivad töökohad).
Omavalitsuse eelarve kulubaasi suurenemine <i>Negatiivne</i>	Muuseumi väljaarendamine eeldab suurt investeeringute mahtu, mis piiratud eelarve tingimustes võib takistada teiste projekti teostamist Võnnu vallas. Samuti vajab muuseum teatavat vallapoolset toetust ka projekti jätkuperioodil.
Piirkonna turismi ja majanduse jätkusuutlikkuse ja konkurentsivõime suurenemine <i>Positiivne</i>	Muuseumi külastajad hakkavad lisateenustena tarbima kaubandus-, toitlustus (ka majutus-) ettevõtete teenuseid. Läbi tarbitud teenuste suureneb nimetatud valdkonna ettevõtjate käibed ja kasumid . Kasumite kasv võimaldab aga teostada täiendavaid investeeringuid ettevõtluse arendamiseks.

Piirkonna maine tuntuse kasv <i>Positiivne</i>	G. Suitsu majamuuseumi väljaarendamine on aluseks piirkonna maine ja tuntuse kasvule. Hea maine loob eelduse nii uute investeeringute kui inimeste piirkonda tulekuks.
---	--

Tabel 35. Sotsiaalse iseloomuga mõjud.

PÕHJUS (mõju suund)	MÕJU (kirjeldus)
Elanike elukvaliteedi tõus <i>Positiivne</i>	G. Suitsu majamuuseumi väljaarendamine tekitab piirkonda juurde haridusliku ja ajaloolise taustaga külastuskoha, mis mõjutab positiivses suunas kohalike elanike elukeskkonna arengut.
Kaasaaitamine koolihariduse kvaliteedi kasvule <i>Positiivne</i>	G. Suits on Eesti kirjandusloos üheks olulisimaks isikuks, kelle teoste käsitlemine kirjandustunnis on kohustuslik. Võimalus vahetult tutvuda G. Suitsu isikuga läbi temaatilise isikunäituse, kooliruumides, kus G. Suitsu koolitee alguse sai, annab igale kooliõpilase tugeva kogemuse ning aitab kinnistada kirjandustunnis õpitut.
Uute töökohtade tekkimine <i>Positiivne</i>	Projekti tulemusel tekkivad uued töökohad aitavad kaasa piirkonna piirkonna tööhõive kasvule ning on seeläbi aluseks piirkonna sotsiaalse olukorra paranemisele.
Turvalisuse vähenemine <i>Negatiivne</i>	Tänu piirkonda külastavate sise- ja välituristide arvu kasvule, tuleb paratamatult arvestada võimalike turvalisusküsimuste tekkimisega (liiklusohutus, vandaalitsemine, vargused).
Piirkonda külastavate isikute arvu kasv <i>Negatiivne</i>	Külastajate arvu kasv toob kaasa piirkonna privaatsuse vähenemise ja looduskeskkonna koormatuse suurenemise ning võib teataval määral häirima hakata väikekohale omaselt väljakujunenud traditsioonilisemat elukorraldust linnaliste aladega võrreldes.
Uute koostöövõrgustike tekkimine <i>Positiivne</i>	G. Suitsu muuseumi üheks jätkusuutlikkuse ja konkurentsivõime aluseks on muuseumi eestvedamisel loodavad koostöövõrgustikud, kuhu kaasatakse nii regiooni turismiorganisatsioonid kui turismiettevõtjad.

Tabel 36. Keskkonnamõjud.

PÕHJUS (mõju suund)	MÕJU (kirjeldus)
Keskkonnaseisundi paranemine <i>Positiivne</i>	G. Suitsu majamuuseumi väljaarendamise käigus korrastatakse hoone ümbrus ning muudetakse see igapäevaselt kasutatavaks. Seega kaob tänu projektile Võnnu valla territooriumilt mahajäetud ja kasutusotstarbeta rajatis, mis olemasolevas olukorras võib teatud

	isikutegruppe ahvatleda vandaalitsema ja lõhkuma.
Keskkonnakoormuse suurenemine <i>Pigem neutraalne kui negatiivne</i>	Väljaarendamise järgselt suureneb piirkonna külastatavus, mis parandamatult suurendab piirkonna keskkonnakoormust. Kindlasti suureneb prügi hulk. Elektri ja vee tarbimise kasv olulist mõju ei avalda.
Liikluskoormuse kasv <i>Negatiivne</i>	Piirkonnas kasvab liikluskoormus, mis avaldab negatiivset mõju Võnnu aleviku liiklusohutusele. Põhijuurdepääsuteel muuseumikompleksini on vahetult enne muuseumit järsk paremkurv, kus kiirus on piiratud 30 km/h tunnis. Mittekohalike liiklejate arvu suurenemisel, suureneb avariide toimumise tõenäosus.

Võttes kokku eelneva kolme tabeli sisu, kus kolme valdkonna lõikes leidsid käsitlemist käesoleva projekti teostamisega kaasnevad sotsiaalmajanduslikud mõjud võib öelda, et kuigi projekti võivad kaasneda mõningased negatiivsed kõrvalmõjud, siis negatiivsete kõrvalmõjude ilmumine on vähetõenäoline ning projekti tulemusena avalduvad positiivsed kõrvalmõjud ületavad negatiivseid mõjusid.

Andmaks eelnevalt kirjeldatud sotsiaalmajanduslikele mõjudele kvantitatiivne hinnang on järgnevas tabelis toodud ära käsitletud sotsiaalmajanduslike mõjude mõõtmist võimaldavad indikaatorid ning antud neile sihtväärtused mõõtmaks mõju saavutamise ulatust ning hindamaks projekti sotsiaalmajanduslikku tasuvust. Sõltuvalt mõju liigist on kasutusel nii kvantitatiivsed kui ka kvalitatiivsed näitajad.

Tabel 37. Projekti sotsiaalmajandusliku mõju mõõtmine

Mõju	Indikaator	Hetkeolukord	Sihtväärtus 2014. aasta lõpuks	Andmed
Piirkonda lisanduvate külastajate arv.	Võnnu valda külastavate sise- ja välituristide arv.	Külastajate arv on väike, tegelik arv teadmata, ei ole läbi viidud küsitlusi ega uuringuid.	G. Suitsu majamuuseumit ja sellega seonduvaid objekte külastab 2 500 külastajat aastas.	Muuseumikompleksi külastavate inimeste loendamine ning osaline korrigeerimine Teabekeskuse külastajate arvuga.
Uute töökohtade tekkimine.	Ettevõtete ja töökohtade arv omavalitsuses ja lähipiirkonnas.	Võnnu vallas on hetkel ca 60 töötut.	Piirkonda on juurde loodud kuni 1-3 turismisektoriga seotud töökohta.	Ettevõtlusstatistika, ettevõtete seas läbiviidavad uuringud.
Omavalitsuse tulude kasv.	Vallaeelarve tulubaas	2009. aastal on Võnnu valla eelarve tulud 21,9 mln krooni.	Valla eelarve tulubaas suureneb iga-aastaselt kuni 0,2-0,3 mln krooni võrra tulumaksu parema laekumise ja projektitoetuste tõttu	Vallaeelarve
Omavalitsuse kulude kasv	Vallaeelarve kulubaas	2009. aastal on Võnnu valla eelarve kulud 23,7 mln krooni.	Projektiga seotud kulude kasv jääb alla tulude kasvule	Vallaeelarve
Piirkonna maine tõus.	Avaldatud artiklite ja uudislugude arv suuremates päevalehtedes, ajakirjades, raadios ja televisioonis.	2009. aastal 1-2 valda käsitlevat artiklit suuremates lehtedes (Tartu Postimees).	Aastas avaldatakse erinevates ajakirjandus- ja internetiväljaannetes vähemalt 6-7 suuremat artiklit Võnnu valla ja G. Suitsu majamuuseumi kohta.	Avaldatud artiklite arv.
Piirkonna turismi ja majanduse jätkusuutlikkuse ja konkurentsivõime kasv	Piirkonnas registreeritud ettevõtete arv, käibe ja kasumi kasv.	Kuivõrd G. Suitsu majamuuseum mõjutab ka piirkonnaväliseid	G. Suitsu majamuuseumi tegevusest kasu saavate ettevõtete müügitulu ja	Muuseumi koostööpartneride seas läbiviidav küsitlus.

Mõju	Indikaator	Hetkeolukord	Sihtväärtus 2014. aasta lõpuks	Andmed
		turismiettevõteteid, siis algseisu hindamine on võimatu.	kasum on summaarselt tõusnud 5% võrra.	
Kaasaaitamine koolihariduse kvaliteedi kasvule	G. Suitsu majamuuseumit külastanud kooliõpilaste arv	Ühtegi külastust ei ole toimunud.	Muuseumit külastab aastas vähemalt 500 kooliõpilast.	Muuseumi statistika.
Elanike elukvaliteedi tõus.	Elanike hinnang oma elukeskkonna kohta.	Teadmata, omavalitsuse poolt ei ole läbi viidud rahulolu uuringuid.	Elanike rahulolu on igaaastaselt stabiilne või paranenud eelmise perioodiga võrreldes.	Rahulolu-uuringud, elanikkonna küsitlused
Turvalisuse vähenemine	Kuri- ja väärtegude arv	Konkreetne kuri- ja väärtegude arv on teadmata. Vallas elamist peetakse ohutuks.	Kuri- ja väärtegude arv ei ole tõusnud.	Politsei statistika.
Uute koostöövõrgustike teke	G. Suitsu maamuuseumiga seotud koostöövõrgustike arv	Koostöövõrgustikud puuduvad	Loodud on vähemalt 3 toimivat koostöövõrgustikku.	Muuseumi statistika.
Keskkonnaseisundi paranemine.	G. Suitsu majamuuseumit ümbritseva loodus- ja tegevuskeskkonna olukord.	Objekt on maha jäetud ning ümbrus korrastamata.	Muuseumikompleks ja selle ümbruskond on plaanipäraselt väljaarendatud.	Vaatlus.
Keskkonnamuuseumi suurenemine.	G. Suitsu majamuuseumi ümbruse korrasolek.	Objekt on maha jäetud ning ümbrus korrastamata.	Muuseumikompleksi majandatakse säästlikult ning ümbruskonda hoitakse korras.	Vaatlus
Liikluskoormuse kasv	Liiklusvariide arv.	G. Suitsu majamuuseumi juures ei ole liiklusvariisid.	Liiklusvariide arv ei ole suurenenud.	Politsei statistika

8. Riskianalüüs

8.1. Projekti SWOT analüüs

Analüüsimaks G. Suitsu majamuuseumi väljaarendamise sotsiaalset ja majanduslikku taustsüsteemi ning selgitamiseks välja muuseumi jätkusuutliku tegevuse seisukohalt oluline võtmeinformatsioon, on alljärgnevalt esitatud projekti SWOT analüüs (analüüsi tulemusi on sealjuures rakendatud ka teiste teostatavus-tasuvusanalüüsi peatükkide koostamisel).

Koostatud SWOT-analüüsis on välja toodud nii sisemised kui välimised projekti mõjutavad tegurid. Projekti puudutavad sisemised tegurid on jaotatud tugevusteks ja nõrkusteks. Projekti puudutavad välistegurid on omakorda jaotatud võimalusteks ja ohtudeks ehk teguriteks, mille olemasoluga tuleb paratamatult arvestada ning mille muutmine taotleja poolt on võimatu või keeruline. Detailselt on neli eelnevalt kirjeldatud tegurite gruppi tegurite lõikes esitatud alljärgnevas tabelis. Tabelile järgnevalt on esitatud võimalikud lahendused sisekeskkonnast tulenevate nõrkuste ja väliskeskkonnast tulenevate ohtude maandamiseks.

Tabel 38. SWOT-analüüs

PROJEKTI SISEMISED TUGEVUSED
<ul style="list-style-type: none">
✓ Projekti tegevuste ettevalmistamist ja teostamist koordineeriv Võnnu Vallavalitsus omab varasemat investeerimisprojektide juhtimise kogemust, samuti on projektijuhiks valitud kompetentne ja organiseerimisvõimeline isik. Võnnu Vallavalitsus on mitmel korral edukalt taotlenud EL-i toetusrahasisid, mistõttu on vallavalitsuse liikmed omandanud vajaliku kompetentsi nii toetusrahade taotlemisel, projektide juhtimisel kui aruandluse korraldamisel. Samuti omab käesolevat projekti eestvedav projektijuht Tiiu Meerits pikaajalist juhtimiskogemust ning tänu pikaajalisele töötamisele Võnnu Keskkooli ajalooõpetajana, omab häid teadmisi valla ajaloolisest ja kultuurilisest taustast.
✓ Valla omandis on ajaloolist ja kultuurilist väärtust omav hoone, mida ümbritseb miljööväärtuslik õueala ning mis sobib ideaalselt muuseumi väljaarendamiseks. Võnnu Vallavalitsuse omandis on endine ajaloolist väärtust omav külakooli hoone, kus oma esimese hariduse on omandanud ka Eesti üks kuulsamaid kirjanikke G. Suits. Kuigi muuseumi põhihoone ja selle sidushoonete olukord on halb, siis muuseumikompleksi asukoht ning planeeritav restaureerimistöde järgne olukord võimaldab sellest luua Tartumaal unikaalse turismiobjekti.
✓ G. Suitsu majamuuseumi käivitamiseks on käesoleva teostatavus-tasuvusanalüüsi koostamise hetkeks teostatud suuremahuline eeltöö. Paralleelselt teostatavus-tasuvusanalüüsi koostamisele, olid projekteerijad lõpetamas muuseumikompleksi hoonete restaureerimisprojektide koostamist. Juba varasemalt olid tehtud vajalikud

ehituslikud ja muinsuskaitsealased ekspertiisid. Samuti on koostatud esialgne püsiekspositsiooni lahenduse kirjeldus. Kõik see kokku tähendab seda, et käesolev projekt omab häid võimalusi Piirkondade konkurentsivõime tugevdamise programmi kaasrahastuse saamiseks.

- ✓ **Tagatud on omavahendite olemasolu G. Suitsu majamuuseumi plaanipäraseks väljaarendamiseks.** Lisaks Võnnu Vallavalitsuse eelarvelistele vahenditele on käesoleva projekti omafinantseeringu katmiseks vallal kasutada Muinsuskaitseameti poolne 100 000 krooni suurune toetus. 2009. aasta lõpuks selgub ka see millises ulatuses eraldatakse Peipsiveere programmi vahendeid käesoleva projekti tegevuste omaosaluse katmiseks. Olemasolevate eelkõikulepete põhjal on selleks summaks 105 000 krooni.
- ✓ **Loodav G. Suitsu majamuuseum võimaldab aastaringset ürituste korraldamist (Nii sise- kui välisüritused).** Kuivõrd G. Suitsu majamuuseum hõlmab lisaks muuseumihoonele veel ka teisi hooneid (suitsusaun, puukuur, kaev), millele lisandub täiendavalt kõrghaljastusega õueala, luues tervikuna ühtse miljööala, siis on muuseumikompleks edukalt kasutatav nii sise- kui väliürituste korraldamiseks nii suvisel kui talvisel ajal.

PROJEKTI SISEMISED NÕRKUSED

- ✓ **G. Suitsu majamuuseumi käsutusse antud hoonete halb olukord ja sellest tulenev suur investeringutevajadus.** Muuseumi põhihoone kandekonstruktsioonidel esineb nii seen- kui niiskuskahjustusi. Samuti on kahjustunud mittekandekonstruktsioonid. Olulist restaureerimist vajavad ka ülejäänud muuseumikompleksi kuuluvad ehitised. Täiendavalt tuleb investeerida ka kogutud muuseumieksponaatide restaureerimisse.
- ✓ **Varasema otsese kogemuse puudumine analoogse muuseumi (turismiobjekti) juhtimisel ja arendamisel.** Kuigi Võnnu Vallavalitsus omab varasemat kogemust investeerimisprojektide juhtimisel ja finantseerimise taotlemisel ning projektijuht on aidanud mitut nüüdseks sariüritusteks muutunud kultuuriüritust, siis ometi puudub varasem otsene kogemus muuseumi väljaarendamisel ja igapäevasel haldamisel.
- ✓ **G. Suitsu majamuuseumi puhul on tegemist mittetulundusliku projektiga, mistõttu säilib omavalitsuse poolne toetusevajadus ka peale projekti lõpetamist.** G. Suitsu majamuuseumi järjepideva tegevuse aluseks on muuseumi haldamiskulude stabiilne kaetus piisavas koguses rahaliste vahenditega. Kuivõrd Eestis on vaid üksikud muuseumid täielikult isemajandavad ning vastavalt jätkuperioodi käsitlevale rahavoogude analüüsile G. Suitsu majamuuseum nende hulka ei liigitu, siis muuseumi igapäevaseks töös hoidmiseks ning jätkuprojektide finantseerimiseks on tarvilik tegevustoetuse saamine valla eelarvest.
- ✓ **Võnnu valla väiksus ja vähene tuntus väljaspool Tartumaad.** Vaadeldes Tartumaad tervikuna, siis Võnnu vald on oma eelarve poolest üks Tartumaa väiksema eelarvega omavalitsusi. Samuti jääb vald oma tuntuse ja külastatavuse (paljuski tuleneb see valla geograafilisest paiknemisest) poolest alla Tartu linna läheduses paiknevatele omavalitsustele.

VÄLISKESKKONNAST TULENEVAD VÕIMALUSED

- ✓ **Võnnu valla asukoht võimaldab tal toimida nn “Väravana ääremaale”.** Võnnu asub Peipsi ja Emajõe suudme alal asuvate asustusüksusteni viivate teede sõlmpunktis, mis tähendab, et Võnnu aleviku lähedusest mööduvad teed viivad nii Moostesse, Kavastusse kui Mehikoormale. Samuti on eelnevaga tihedalt seotuna käsitletav Võnnu suhteline lähedus Tartu linnale ning jäämine Tartu-Räpina maantee vahetusse lähedusse.
- ✓ **Koostöö arendamine teiste Tartumaa ja Põlvamaa isiku- ja koduloomuuseumite**

ning turismikorraldajatega. Läbi ühise kohaliku muuseumivõrgustiku loomise lihtsustab turundustegevuste planeerimine ja teostamine. Samuti võimaldab on koostöö aluseks ühiste turismipakettide ja ürituste välja töötamisele.

- ✓ **Teiste külastusobjektide jätkuv väljaarendamine piirkonnas.** Hetkel on Võnnu valla lähedases piirkonnas väljaarendamisel või täiendamisel mitu huvitavat turismiobjekti – Mehikoorma kalamuuseum, Mooste mõis, Suur-Emajõega seotud turismialased projektid jne, mis suurendavad piirkonna atraktiivusts ning seda külastavate inimeste arvu. Samuti saab positiivsena välja tuua Lõuna-Peipsi piirkonna arengu tervikuna – eelkõige Meeksi valla arendustegevus turismivaldkonna arenemise – mis kõik soodustab piirkonna turismialast arengut.
- ✓ **Erinevad toetusvõimalused külastusobjekti rajamiseks.** Avatud või avanemas on mitmeid programme erinevate turismiga seotud objektide väljaarendamiseks, mis võimaldavad finantseerida nii G. Suitsu majamuuseumi väljaarendamist kui jätkuperioodil edasiste projektide teostamist.
- ✓ **Kultuuri- ja loodusturismi kasv sise- ja välituristide seas.** Kultuuri- ja loodusalauste väärtuste järjest suurem väärtustamine suurendab vastava suunitlusega turismiobjektide külastatavust ning lihtsustab seeläbi nende jätkusuutlikku majandamist ning jätkuprojektide teostamist.

VÄLISKESKKONNAST TULENEVAD OHUD

- ✓ **Teiste Eesti ja Tartumaa turismipiirkondade edukam turundustegevus, mistõttu külastajate arv ei kasva plaanitud numbriteni.** Kõik suuremad ja väiksemad piirkonnad konkureerivad nii siseturistide ja välituristide lõikes ning sellest tulenevalt võib juhtuda, et nt Tartust ida ja kagu suunal tehakse mõni suurem turismiobjekt, mis olulisel määral vähendab G. Suitsu majamuuseumi potentsiaali ja külastajaskonda. Selliseks näiteks on Via Hanseatica propageerimine, mille raames liiguvad turistid peamiselt Valga – Tartu – Mustvee suunal ning ei tule Räpina maanteele.
- ✓ **Majanduslanguse jätkumine.** Majanduslanguse tulemusel on oodata nii ettevõtete kui eraisikute tarbimisvõime langemist. Reeglipäraselt säilib sissetulekute vähenemisel küll esmatarbeteenuste ja –toodete tarbimine, kuid kokku hakatakse hoidma muude valdkondade arvelt, sh vähemal või suuremal määral ka vabaaja veetmise pealt, milleks sisuliselt muuseumite külastused suuresti on.
- ✓ **Arendustegevuse peatumine lisavahendite kaasamise võimatuse tõttu.** Toetusprogrammide poliitika võib muutuda, toetusrahad võivad otsa lõppeda ning omavalitsus ei ole suuteline tegevuste finantseerimiseks kogu ulatuses.
- ✓ **G. Suitsu majamuuseumi temaatika jääb olemasolevatele sihtgruppidele kaugeks ja ebahuvitavaks.** Hoolimata põhjalikest eeltöödest ja professionaalsete ekspertide kaasamisest, võib ikkagi juhtuda, et koostatud ekspositsiooniplaan või ka muuseumi kontseptsioon tervikuna jääb planeeritud sihtgruppidele kaugeks ning seega ei saavutata plaanilisi külastusnumbreid.
- ✓ **Turismivaldkonnaga seotud lisateenuste puudumine Võnnu vallas.** Võnnu valla territooriumil puuduvad arvestatavad majutus- ja toitlustusasutused. Samuti napib valla territooriumil aktiivse vaba aja veetmisega seotud teenuse pakkujaid.

Sisekeskkonnast tulenevate nõrkuste ületamine

Alljärgnevalt on esitatud lühike selgitus sisekeskkonnast tulenevate nõrkuste ületamise kohta. G. Suitsu majamuuseumi põhihoone ja kaasnevate ehitiste halb olukord oli üks

põhjuseid käesoleva teostatavus-tasuvusanalüüsi koostamiseks, kuivõrd teostatavus-tasuvusanalüüsi koostamise üheks eesmärgiks oli analüüsida nimetatud hoonete restaureerimise sotsiaalmajanduslikku tasuvust ja otstarbekust. Kuna käesolevas teostatavus-tasuvusanalüüsis jõuti järeldusele, et G. Suitsu majamuuseumi väljaarendamine on otstarbekas, siis eelduslikult ei osutu probleemseks toetuse taotlemine EAS-i Piirkondade konkurentsivõime tugevdamise programmist ning praegune sisemine nõrkus kujundatakse väliste võimaluste abil ümber sisemiseks tugevuseks.

Varasema kogemuse puudumine analoogse muuseumi (turismiobjekti) juhtimisel ja arendamisel on seda tüüpi nõrkus, mis on samuti ületatav sisemiste tugevuste ja väliste võimaluste rakendamise teel. Võnnu Vallavalituse erinevate töötajate erialase kompetentsi summeerimisel ning tugiorganisatsioonide (sh Tartu Ärinõuandla) abi kasutamisel ei osutu probleemseks muuseumi väljaarendamiseks vajalik koguses kompetentsi leidmine. Nimetatud nõrkuse ületamisel on olulisel kohal ka koostöö teiste piirkonna muuseumitega.

Rahaliste vahendite piiratus muutub oluliseks nõrkuseks juhul, kui jätkuperioodil ei suudeta püsida plaanilise eelarve piires, omateenuste müügist laekuv tulu jääb oodatule oluliselt alla või teostamata jäävad uued arenguprojektid. Nõrkuse kujundamisel projekti mitteohustavaks neutraalseks teguriks on esmaseks tegevuseks muuseumi tegevuse plaanipärane käivitamine ning piisaval hulgal omategevuste käivitamine lisavahendite teenimiseks.

Mõningas mõttes on Võnnu valla vähene tuntus isegi hea, kuna see võimaldab luua vallale sobiliku mainekuvandi. Võnnu valla tuntumaks muutmisel on edukalt ära kasutatavad kaks väliskeskonnast tulenevat võimalust, milleks on koostöö arendamine teiste Tartumaa ja Põlvamaa isiku- ja koduloomuuseumite ja turismikorraldajatega ning teiste külastusobjektide jätkuv väljaarendamine piirkonnas. Mõlema võimaluse ära kasutamine loob läbimõeldud tegevuse korral head eeldused nii G. Suitsu majamuuseumi kui Võnnu valla terviku tuntuse suurendamiseks.

Väliskeskonnast tulenevate ohtude maandamine

Analüüsides väliskeskonnast tulenevate ohtude iseloomu ning võimalikku efekti projekti tegevustele ning mõju saavutamisele, siis ilmneb, et sarnaselt sisekeskkonna nõrkustele ei osutu ükski olulisemana nimetatud ohtudest määravaks projekti kui terviku seisukohast. Alljärgnevalt ongi esitatud lühike selgitus väliskeskonnast tulenevate ohtude maandamise võimaluste kohta.

Eesti panga poolt koostatud prognooside kohaselt on oodata majanduslanguse asendumist tõusuga 2011. aastal või hiljemalt 2012. aastal. Vastav periood langeb kokku G. Suitsu majamuuseumi väljaarendamise lõppjärguga, mis tähendab, et majanduslangus mõjutab muuseumi tegevust loodetavasti vaid minimaalses ulatuses. Juhul, kui 2011. aastal ilmneb, et majanduslangus jätkub ka 2012. ja 2013. aastal, siis on veel piisavalt aega muuseumi tegevusmudeli ülevaatamiseks ning korrigeerimiseks.

Toetusprogrammide muutumise oht on teataval määral reaalne, kuna käesoleva teostatavus-tasuvusanalüüsi koostamise hetkeks ei olnud veel teada täpseid Piirkondade

konkurentsivõime tugevdamise programmi tingimusi. Juhul, kui teostub pessimistlikeim stsenaarium ning käesolev projekt ei osutu nimetatud programmist abikõlblikuks, siis osutub tarvilikuks üle vaadata teostamist ootavate tegevuste ajakava. Kuivõrd käesoleva seisuga ei ole Võnnu vald võimeline projekti ainult omavahendite eest teostama, siis tuleb projekti tegevused jaotada pikema aja peale ning investeerida korraga väiksemaid summasid, tagamaks esmajoones põhihoone säilivus.

G. Suitsu majamuuseumi temaatika valitud sihtgruppidele kaueks ja ebahuvitavaks jäämisel, on võimalikke lahendusi kaks – muuseumi temaatika muutmine või sihtgruppide ümberkujundamine. Enne konkreetse tegevusstrateegia valimist on tarvilik välja selgitada kumb muutus on vajalik ja miks. Põhjuse välja selgitamisele peab järgnema suhteliselt kohene reageerimine, kuivõrd kord kaotatud huvi on hiljem juba raskem taastada.

Turismivaldkonnaga seotud lisateenuste puudumist Võnnu vallas on lühikese ajaga võimalik raske muuta, mistõttu vähemalt projekti algusperioodil tuleb keskenduda vallaväliselt pakutavatele lisateenustele. Paralleelselt sellega aga tuleb koostöös vallavalitsuse ja Tartu Ärinõuandlaga asuda toetama ettevõtluse arengut vallas, koondades kokku ja julgustades ettevõtlikumaid vallaelanikke.

8.2. Võimalikud riskid ja nende elimineerimine

G. Suitsu majamuuseumi pikaajalise jätkusuutliku toimimise aluseks on võimalike riskide teadvustamine ning arvestamine nende potentsiaalse mõjuga võimalikus varases faasis. Käesolevas alapunktis käsitletud riskitegureid ja nendega potentsiaalselt kaasnedavad võivad mõjusid on arvestatud ka projekti tegevuskava, finantsprognooside ja turunduskava koostamisel.

Järgnev riskianalüüs liigitab riskid lähtuvalt sellest, kas tegemist on välis- või sisekeskkonnast tulenevate riskidega. Väliskeskkonna riskide analüüsimisel on potentsiaalsed riskitegurid jaotatud kolme gruppi: poliitilised, majanduslikud, ja sotsiaalkultuurilised tegurid. Sisekeskkonnaga seotud riskide puhul ei ole eraldi alajaotuste esitamine vajalik. Lisaks on esitatud ettepanekud nimetatud riskide elimineerimiseks või nende realiseerumisel kaasnevate negatiivsete mõjude vähendamiseks.

Tabel 39. Projekti riskianalüüs

Väliskeskkonnast tulenevad riskid			
Risk / kirjeldus	Realiseerumise tõenäosus	Mõju projektile	Preventiivsed tegevused
POLIITILISED TEGURID			
EL-i struktuurifondide vahendite kasutamise prioriteetide muutumine	Väike	Väike	Aktiivne osalemine käimasolevates programmides kasutamaks ära olemasolevaid võimalusi ning kvaliteetse taotluse koostamine koos nõutavate eeltööde teostamisega.
Muuseumil ei õnnestu kaasata piisavalt	Väike/keskmine	Tugev	Täiendav selgitustöö, ühiste seminaride korraldamine,

koostööpartnereid (eeskätt teisi muuseume) ühise turundusstrateegia rakendamiseks ja turismipakettide välja töötamiseks			aktiivsem koostööpartneritega kontaktide otsimine.
Planeeritavast kaasrahastusest ilma jäämine.	Väike	Väga tugev	Alternatiivsete rahastamisallikate leidmine, projekti teostamine etappide kaupa pikema aja jooksul ning omavalitsuse omafinantseeringu määra suurendamine (tööde osaline teostamine omavahenditest). Alternatiivsel juhul projekti tegevuste edasilükkamine.
Muudatused seadusandluses (eeskätt muinsuskaitsealised)	Väike	Keskmine	Projekti tegevuste kohandamine vastavalt muutunud nõuetele. Muinsuskaitseameti senisest veelgi tihedam kaasamine projekti tegevustesse.
MAJANDUSLIKUD TEGURID			
Konkureerivate muuseumide ja turismiobjektide edukam turundus- ja tootealane tegevus	Väike	Keskmine	Turundusprogrammi põhjalik ettevalmistus, millega kaasneb sünergia otsimine teiste kaasnevate sidusobjektidega ning olemasoleva projekti unikaalsete aspektide rõhutamine.
Eesti majanduse olukorra halvenemine. Kultuurile ja turismile kulutatavate vahendite ja aktiivse vaba aja veetmise vähenemine	Keskmine	Keskmine	Eesti majanduse jälgimine, aktiivne koostöö piirkonna teiste turismiobjektidega. Eripäraste üritustega turuletulemine.
Raskused koostöö arendamisel piirkonna eraettevõtjatest turismiettevõtetega (eeskätt majutus ja toitlustus)	Väike	Keskmine	Pidev kommunikatsioon ja suhtlus erinevate osapooltega ning nende kaasamine projekti elluviimisel võimalikult varases faasis.
Tartu maakonna (Tartu linna) populaarsus vähenemine reisisihtkohana.	Väike	Keskmine	Läbirääkimised ja koostöö turismiorganisatsioonide (Lõuna-Eesti turism, Tartumaa turism), reisikorraldajate ja teiste turismiobjektide haldajatega.
SOTSIAALKULTUURILISED TEGURID			
Huvi kultuurilooliste objektide vastu väheneb	Väike	Keskmine	Keskendumine alternatiivsete sihtgruppidele. Uute ja huvitavate teenuste/ürituste väljatoomine. Turistidele suunatud tegevuste esitamine võimalikult haaravalt ja atraktiivselt (audiovisuaalsed

			lahendused).
Piirkonnas asuvate ajaloo- ja kultuuriobjektide (eeskätt Lõuna-Peipsi kandi) oodatust aeglasem areng	Väike	Suur	Koostöö tõhustamine ja aktiivsem kogemuste vahetamine piirkonnas asuvate teiste ajaloo- ja kultuuriobjektide haldajatega. Omavalitsuste laialdasem koostöö piirkonna turismimajanduse arengul (erinevad koostöövormid, piirkondliku turismiorganisatsiooni asutamine, ühiste projektide ellukutsumine ja läbiviimine).
SISEKESKKONNAST TULENEVAD RISKID			
Projekti tegevused viibivad ja plaanilisest ajakavast ei suudeta kinni hoida	Väike	Keskmine	Ajakava koostamisel on peaaegu igale tegevusele planeeritud täiendav sisemine ajaline reserv. Objekti väljaarendamist juhib kogenud projektijuht, kellel on vajadusel võimalik kasutada teiste omavalitsuste töötajate abi. Töövõtjatega sõlmitakse siduvad lepingud, mille täitmist kontrollitakse pidevalt.
Projektiga seotud inimeste töölt lahkumine	Väike	Keskmine	Personalipoliitika ja motiveeriva tööõhkkonna loomine. Kõik projektimeeskonna liikmed on Võnnu Vallavalitsuse pikaajalised töötajad.
Rahaliste vahendite ebapiisavus	Väike	Väga tugev	Ühelt poolt on risk seotud finantseerimistaotluste esitamisega EL struktuurifondidest toetuste saamiseks, teisalt on risk seotud omafinantseerimise võimega ning projekti planeerimisega. Mõlemal juhul on riski maandamiseks vajalik läbimõeldud ja põhjalikult planeeritud tegevuskava ning omavalitsuse hinnang oma finantsolukorrale. Hetkeseisuga on projekti arendaval vallal olemas piisaval hulgal omavahendeid.